University of Alberta Library
0 1620 2352 6559

КАЛЄНДАР „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

На Рік 1944

16

КАЛЄНДАР

„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

НА РІК ПЕРЕСТУПНИЙ

1944

РІЧНИК XXVII

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ В КАНАДІ
ВІННІПЕҐ, МАН.

Printed and Published by the Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited,
210 - 214 Dufferin Ave., Winnipeg, Manitoba.

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Printed in Canada

Рік 1944

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рахуба часу.

Рід 1944 є 6657 роком юліянського навороту, а 7452—7453 візантійської ери.

Він є 1944-им роком від народин Христа, 5704-им роком від початку світа (згідно з жидівським численням) і 1362 роком магометанської ери.

Затьмінь сонця в 1944 році буде двоє, але в Канаді не будуть видні.

КАЛЄНДАРНІ СПРАВИ.

Рік 1944 є роком переступним.

Мясниць від Різдва до Мясного пущення 6 тижнів і 3 дні.

Мясне пущення 20 лютого (7 церковного).

Сирне пущення 27 лютого (14 церковного).

Благовіщення в пятницю 7 квітня (25 березня церк.).

Великдень 16 квітня (3 церк).

Вознесення 25 травня (12 церк.).

Зелені Свята 4 червня (22 травня церковного).

Неділя Всіх Святих 11 червня (29 травня церк.).

Петра і Павла в середу 12 липня (29 церковного).

ПОСТИ.

1. На Святий Вечір Різдва (Навечеріє Різдва).
2. На Святий Вечір Йордану (Навечеріє Богоявлення).
3. Великий Піст — від понеділка по Неділи Сиропустній до Великої Суботи перед Великоднем.
4. Петрівка завсігди від понеділка по Неділи Всіх Святих (1-ій по Зелених Святах) до передодня (навечерія) свята Петра і Павла (від 12 червня до 11 липня).
5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже до передодня Успення Пресвятої Богородиці.
6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серп. церк.).
7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.
8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.
9. В Сирний тиждень до неділі Сиропустної з набілом.

Щиро релігійні люде вибирають собі для посту окремі дні — чи для подяки Богу, чи просьби, чи покаяння.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.
2. Від неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.
3. Від Великодня до Неділі Томиної.
4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ.

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.
3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.
4. В Петрівку.
5. В Спасівку.
6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ЛАТИНСЬКІ СВЯТА В 1944 РОЦІ.

Новий Рік в суботу, 1 січня.
Трох Королів 6 січня.
Запустна 20 лютого.
Попелець 23 лютого.
Благовіщення 25 березня в суботу.
Неділя Пальмова 2 квітня.
Великдень 9 квітня.
Вознесення 18 травня.
Зелені Свята 28 травня.
Божого тіла 8 червня.
Латинський Великдень тиждень перед **Українським.**
Петра і Павла в четвер 29 червня.
Преображення в неділю 6 серпня.
Успення Пр. Богор. в вівт. 15 серп.
Різдво Богор. в пятницю 8 вересня.
Всіх Святих в середу 1 листопада.
Воведення Богор. в вівт. 21 лист.
Перша неділя Адвенту 3 грудня.
Непорочне зачаття в пят. 8 грудня.
Різдво Ісуса Христа в понеділок 25 грудня.

УРЯДОВІ СВЯТА КАНАДИ.

День Нового Року.
Великодна Пятниця.
Домініон Дей 1-го липня.
Лейбор Дей — День Праці 4-го вересня).
День Подяки, оголошують.
День Різдва Христового.

Свят тих не треба розуміти в строго релігійнім значінню. Це свята державні, отже державні інституції, банки і школи спиняють тоді свою діяльність.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ.

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових ґруп, є 8, і бересь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділи зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г), яке Утренне Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи бересь Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ.

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5: 20—33.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цьвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї) 1) Ісаії 35: 1—10; 2) Ісаії 55: 1—13; 3) Ісаії 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ.

Богородиці — Филип. 2: 5—11.
Ангелам — Жид. 2: 2—10.
Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.
Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.
Святителям — Жид. 13: 17—21.
Преподобним — Галат 5: 22—6: 2.
Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.
Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР.

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28 — 19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ.

В понеділок — Ів. 5: 17—24: Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї).

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіє,** 2. **Ісход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіє.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царств,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс — Ісаія, Єр. — Єремія, Ез — Езекиїл, Прип — Приповістки Соломона, Ек — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто вважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15 „

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15; 2) Суд 6: 2—7, 11—24. 3) Іс 14: 7—20.

Воведення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік. Вас.—1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс 35: 1—10. 2) Іс 55: 1—13. 3) Іс 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс 6: 1—13. 3) Іс 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — Іс 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар 17: 1—16. 2) 1 Цар 18: 1—21. 3) 1 Цар 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар 19: 3—9. 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіл 2: 23—32 (до: „спасеться"). 3) Ез 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили").

Цьвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф 3: 14—19. 3) Зах 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс 2: 2—3 (до: „стежками Його"). 2) Іс 62: 10—63: 1—9. 3) Зах 14 1 (до: „Господень") —4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ.

що приходять при означуванню Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.

Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.

Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа.

Ап. — Апостол.

Діян., або Ді — Діяння Апостолів.

Жид. — Жидів, Рим. — Римлян, 1 Кор. — Перше до Коринтян, 2 Кор. — Друге до Коринтян, Гал. — Галат і т. п.

Євагелисти: Мат. або Мт — Матей; Мар., або Мр — Марко; Лу — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увгу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1944 — **має 31 днів** — **1944**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Грудень. 1943.** Преп. Ілії та Ігнатія Печ., мч. Евтихія.
Нед. Св. ОО. Гол. 4. УЄ 7. Літ: Жид: 11: 9-10, 17-23, 32-40: Єван. Матея 1: 1-25			
2	Н	20	**Нед. св. Отців** (29). Свщм. Ігнатія Богонос., Філоґенія.
3	П	21	Муч. Юліянії Никомид., смерть Петра митр. Київ.
4	В	22	Вмч. Анастасії, Теодотії, Евода, Хризоґона, мч. Зоіла.
5	С	23	10 муч. в Криті; Павла еп. Неокес.; Теоктиста Новг.
6	Ч	24	**Святий Вечір** (Нав. Різдва). Муч. Евгенії, Василиси
7	П	25	**РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА**
8	С	26	**СОБОР ПРЕСВ. ВОГОРОДИЦІ;** Свмч. Евтимія сард.
Стефана. Нед. по Різдві Гол. 5. УЄ 8. Діян: 6: 8-15; 7: 1-5, 47-59: Мт. 21: 33-42			
9	Н	27	**Стефана первмч. — Неділя по Різдві.** Преп. Теодора
10	П	28	Св. 20,000 мучеників в Никомидії спалених; мч. Петра
11	В	29	14,000 дітей уб. Іродом; преп. Івана печ,, прп. Маркела.
12	С	30	Мч. Анисії діви, преп. Теодора Царг., муч. Зотика.
13	Ч	31	Преп. Меланії Рим.; преп. Геласія **(Закін. свята Р. Хр.)**
14	П	1	**Січень 1943. УКР. НОВИЙ РІК. Василія Великого.**
15	С	2	Преп. Сильвестра Печер., свмч. Теоґена, Теодотії.
Нед. перед Йорданом. Гол. 6. УЄ 9. Літ. Ап: 2 Тим: 4: 5-8, Єван, Марка 1: 1-8			
16	Н	3	**Неділя перед Богоявленням.** Прор. Малахії, мч. Гордія
17	П	4	Собор 70-ти Апостолів: Якова, Марка, Луки і других
18	В	5	**Святий Вечір перед Йорданом.** Піст.
19	С	6	**ЙОРДАН (БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ)**
20	Ч	7	**Собор Івана Хрестителя;** мч. Атанасія Аталійського.
21	П	8	Преп. Григорія Печерського, преп. Георгія, Домніки.
22	С	9	Мч. Полієвкта і Неарха; Петра еп. Севастійського.
Нед. по Йордані. Гол. 7. УЄ 10 Літ. Ап. Ефес. 4: 7-13. Єван. Матея 4: 12-17			
23	Н	10	**Неділя по Богоявленню.** Григорія еп. Ніського.
24	П	11	Преп. Теодосія Вел. преп. Теодосія Антіохійського.
25	В	12	Сави археп. Серб., муч. Татіяни, преп. Евпраксії.
26	С	13	Мч. Ермила і Стратоника; Якова еп. Нізивійського
27	Ч	14	Св. Отців вбитих в Синаї й Раїфі; преп. Стефана
28	П	15	Преп. Павла Тивейського, преп. Івана Кущника.
29	С	16	Поклонення Кайданам ап. Петра; Леоніли і внуків її
Нед. 32 по Зел. Святах. Гол. 8. УЄ 11. Літ: 1 Тим: 4: 9-15, Єван, Луки 19: 1-10			
30	Н	17	**Нед. 32 по Зел. Святах.** Преп. Антонія Вел., Архила ісп.
31	П	18	Св. Атаназія і Кирила архиеп. Алекс., преп. Маркіяна.

Різдво: УЄ Мт. 1: 18-25. **Літ. Гал. 4: 4-7. Єв. Мт 2: 1-12. Соб. Пр. Бог.: УЄ Мт** 2: 1-12. Літ. Жид. 2: 11-18. Мат. 2: 13-23.

Нов.Рік. УЄ Ів. 10: 9-16. Літ. Кол. 2: 8-12 і Жид. 7: 26—8: 2. Єв. Лу 2: 20-21, 40-52. і Лу. 6: 17-23. **Йордан: УЄ Мр. 1: 9-11. Літ. Тита 2: 11-14 і 3: 4-7. Єв. Мат. 3: 13-17.**

Івана Хрестителя: Літ. 2 Тимотея 2: 1-10. Єван. Івана 1: 29:34.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ.

Від 1 до 3—Сильні вітри над західним побережжям спричинять багато шкоди.

4—7—Ясно і зимніше на заході. Заметілі над Великими Озерами.

8—11—Загально гарно з окружними опадами снігу.

12—15—Сильні заметілі і багато снігу коло Великих Озер.

16—19—Сильні вітри і сніговії посуваються на схід.

20—23—Зимно і сильні вітри в степових провінціях.

24—27—Загально гарно в більшости округах краю.

28—31—Теплі вітри принесуть вищу температуру.

Предсказання погоди в цім календарі не є всюди певне, але залежне від льокальних змін.

ЛЮТЕНЬ - FEBRUARY

1944 — **має 29 днів** — **1944**

1	В	19	**Січень.** Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія печерських
2	С	20	† Преп. Евфимія Вел., муч. Інни, Пімми й Рімми, Васа
3	Ч	21	Преп. Максима іспов., муч. Анастасія, Неофіта, Евгенія,
4	П	22	Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея, муч. Мануїла.
5	С	23	Свмч. Климента еп. Анкирського, муч. Агафангела

Нед. Митаря і Фарисея. Гол. 1. УЄ 1. Літ. 2 Тимот. 3:10-15. Єван. Луки 18: 10-14

6	Н	24	**Нед. Митаря і Фарисея.** Преп. Ксенії, муч. Вавили.
7	П	25	† Григорія Богослова арх. Царгор. м-ці Филицати
8	В	26	Преп. Ксенофонта і Марії і їх синів, Аркадія, Івана.
9	С	27	† Перенес. мощів Івана Золотоустого, муч. Димитрія
10	Ч	28	Преп. Ефрема Печ. Мит. переясл., Ефрема Сиріна.
11	П	29	Перенес. мощей Ігнатія Богоносця, Лаврентія печер.
12	С	30	**ТРОХ СВЯТИХ: Василія Вел., Григорія Бог. і Івана Зол.**

Нед. Блудного Сина. Голос 2. УЄ 2. Літ. 1 Кор. 6: 12-20; Єван. Луки 15: 11-32

13	Н	31	**Нед. Блуд. Сина.** Никити еп. Новгородського, Кира
14	П	1	**Лютий.** Муч. Трифона, м-ці Перпетуї, муч. Сатира
15	В	2	**СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Муч. Йордана, Гавриїла.
16	С	3	Симеона Богоприїмця і Анни пророчиці, Власія.
17	Ч	4	Преп. Ісидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія Вол.
18	П	5	Теодосія Угл. арх. Чернигівського, муч. Агафії.
19	С	6	Вукола еп. Смирн., муч. Доротеї, Христини, Калісти

Нед. Мясопустна. Гол. 3. УЄ 3. Літ. 1 Кор. 8: 8-13 і 9: 1-2, Єван. Мат. 25: 21-46

20	Н	7	**Нед. Мясопустна.** Партенія еп. Ламп. 1003 муч. в Ник.
21	П	8	Влкмч. Теодора Стратилата, прор. Захарії, Сави арх.
22	В	9	Преп. Панкратія затворника печер., муч. Никифора
23	С	10	Преп. Прохора Печер., Свщм. Харлампія, Порфирія
24	Ч	11	Муч. Власія еп. Севаст., муч. Георгія серб., Всеволода
25	П	12	Мелетія еп Антіох., Антонія патр. Царг., преп. Евгенія
26	С	13	Преп. Мартиніяна, Зої й Фотини, Евлогія арх. Алекс.

Нед. Сироп. Гол. 4. УЄ 4. Літ. Рим. 13: 11-14 і 14: 1-4. Єван. Мат. 6: 14-21

27	Н	14	**Нед. Сиропустна.** Рівноап. Кирила учителя словян
28	П	15	**Початок Вел. Посту.** Преп. Пафнутія Печерського
29	В	16	Муч. Памфила, Валентія, Павла, Селевка, Теодула

Трох Святих: УЄ Івана 10: 1-16. Літ. Ап. Жид. 13: 17-21. Єван. Матея 5: 14-19.
Стрітення Господнє: Утр. Луки 2: 25-32. Літ. Жид. 7: 7-17. Єван. Луки 2: 22-40.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛЮТИЙ.

1—3—Загально гарно, але зимно в більшости околиць.

4—7—Наглі бурі нароблять дещо шкоди.

8—11—Значно позимніє в більшости округах.

12—15—Сильні заметілі в західних провінціях посуваються на схід.

16—19—На початку гарно, опісля позимніє при кінці тижня.

20—23—Зимно, але гарно коло Великих Озер і в Ст. Лоренс долині.

24—27—Протинаюче зимно коло Великих Озер і в долині Ст. Лоренс.

28—29—Гарно однак зимно, часті перепади снігу в степових провінціях.

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1944 — **має 31 днів** — **1944**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	17	**Лютий.** Преп. Теодора мовч. Печер., влмч. Теодора
2	Ч	18	Агапита еп. Синад., Льва еп. Рим,, Флавіяна патр. Царг.
3	П	19	Ап. Архипа, Филимона, Апфії, преп. Досифея, Равула.
4	С	20	Льва еп., преп. Агатона чудотв. печер., муч. Садока
1 Нед. Посту. Голос 5. УЄ 5. Літ. Жидів 11: 24-26, 32-40 і 12: 1-2. Єв: Ів: 1: 43-51			
5	Н	21	**Нед. 1 Посту.** Преп. Тимотея, Евстафія арх. Антіох.
6	П	22	Муч. Маврикія, Федора, Пилита, преп. Атанаса іспов.
7	В	23	Свщмч. Полікарпа, преп. Івана, Антіоха, Мойсея
8	С	24	† Перше і друге знайдення голови Івана Хрестителя.
9	Ч	25	Тарасія археп. Царгород., свщмч. Реґіна епископа.
10	П	26	Преп. Порфирія еп. Газького, муч. Севастіяна, Івана
11	С	27	Преп. Тита Печер., Прокопія Декаполіта, муч. Геласія.
2 Нед. Посту. Гол. 6. УЄ 6. 10. Літ. Жид. 1: 10-14 і 2:1-3. Єван. Марка 2: 1-12			
12	Н	28	**Нед. 2 Вел. Посту.** Преп. Василія, Марини і Кира.
13	П	29	Касіяна преподобного
14	В	1	**Березень.** Препдмч. Евдокії, муч. Нестора і Тривімія
15	С	2	Преп. Теодори мовч. печер., влмч. Теодора Тирона
16	Ч	3	Свмч. Евтропія, Клеоника і Василиска, пр. Піями д.
17	П	4	Преп. Герасима Вологд., мч. Павла і сестри Юліянії
18	С	5	Муч. Конона, преп. Марка пост., муч. Івана, Евлогія.
3 Нед. Посту. Гол. 7. УЄ 7. Літ. Жид. 4: 14-16 і 5: 1-6, Єв. Марка 8: 34-38 і 9: 1			
19	Н	6	**Нед. 3 Вел. Посту. — Хрестопоклонна.** 42 муч. амор.
20	П	7	Свщмч. Херсонеських: еп. Василія, Ефрема, Евгенія
21	В	8	Преп. Теофілакта ісповідника, свщмч. Теодорита
22	С	9	† 40 муч. Севастійських: Акакія, Александра, Домни.
23	Ч	10	Муч. Кондрата, Кипріяна, Діонизія, Павла, Никифора
24	П	11	Софронія патр. Єрус., муч. Піонія, Евфимія арх. Новг.
25	С	12	Теофана іспов., Григорія Двоєслова, Симеона Богос.
4 Нед. В. Посту. Голос 8. УЄ 8. Літ. Ап. Жид. 6: 13-20. Єван. Марка 9: 17-31			
26	Н	13	**Нед. 4 Вел. Посту.** Никифора патр. Царгородського.
27	П	14	Ростислава кн. Київ., Преп. Теоґноста митр. Київ.
28	В	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила, муч. Никандра
29	С	16	**Поклони вечером.** Серапіона арх. Новг., муч. Трохима
30	Ч	17	† Преп. Алексія чол. Божого, муч. Марина, Павла
31	П	18	Кирила арх. Єрусалим., муч. Трофима і Евкратія,

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ.

1—3—Випогодиться і загально потепліє трохи.

4—7—Гарно до 7-го коли сильні вітри принесуть погану погоду.

8—11—Бурі нароблять шкоди коло Великих Озер. Сніг в Скалистих горах.

12—15—Проясниться, але зимно коло Озер і в долині Ст. Лоренс.

16—19—Сильні вітри і неприятлива погода.

20—23—Вітри коло Великих Озер і на захід від них.

24—27—Холодніше, але більше приємна погода.

28—31—Грано і повільно підносячася температура до пятниці, коли непевна погода розвинеться на заході.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1944 — **має 30 днів** — **1944**

1	С	19	**Березень.** Муч. Хризанфа і його нареч. Дарії, Іларії

5 Нед. В. Посту. Гол. 1. УЄ 9. Літ. Жид. 9: 11-14. Єван. Марка 10: 32-45

2	Н	20	**Нед. 5 Вел. Посту.** Отців Івана, Сергія, Патрикія.
3	П	21	Івана Ліствичника, Якова іспов., св. Кирила еп. Катан.
4	В	22	Свщм. Василія пресв. Анкирського, м-ці Дросиди
5	С	23	Преп. Никона Печер., свщмч. Никона еп. і 200 учен.
6	Ч	24	Преп. Артемона еп. Селев., преп. Якова ісповідника.
7	П	25	**БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
8	С	26	Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія Нового, Малха

Нед. Цьвітна. Голос 2. УЄ Мат. 21: 1-11, 15-17. Літ. Филип, 4: 4-9: Єв: Ів, 12: 1-18

9	Н	27	**Нед. Цьвітна.** Матрони Солунської, преп. Івана Проз.
10	П	28	Преп. Евстратія пост. Печер., Іларіона ісповідника
11	В	29	Преп. Марка еп. Аретусійського, муч. Кирила діякона
12	С	30	Преп. Івана Ліств., муч. Захарії, преп. Зосима еп. Сар.
13	Ч	31	**Вел. Четвер. — Страсти.** Преп. Іпатія цілителя Печер.
14	П	1	**Квітень. Велика Пятниця — Винос Плащениці**
15	С	2	**Велика Субота.** Преп. Тита, муч. Амфіміяна, Едесія

Велик. Діян. 1: 1-8. Єв. Ів. 1: 1-17: **Світ, Понед,** Діян, 1: 12-17 і 21-26, Ів, 1; 18-28

16	Н	3	**ВЕЛИКДЕНЬ — ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ**
17	П	4	**Світлий Понеділок.** Йосифа Многоболізного Печер.
18	В	5	**Світлий Вівторок.** Муч. Агатопода і Теодула,
19	С	6	Методія уч. Словян, преп. Григорія і Платоніди Сир.
20	Ч	7	Муч. Руфіна й Акилини та 200 з ними, преп. Серапіона
21	П	8	Преп. Ніфонта еп. Новгород., муч. Павсиліпа, Івана
22	С	9	Муч. Евпсихія, прпмч. Вадима архман., муч. Авдієса

Нед. Томина: Гол. 1. УЄ Мт 28: 16-20. Літ. Діян. 5: 12-20. Єв. Івана 20: 19-31.

23	Н	10	**Нед. Томина — Проводи.** Муч. Терентія, Максима
24	П	11	Свщм. Антипи еп. Перґамського, преп. Пармуфія
25	В	12	Василія ісповідника Парійського, преп. Атанасії ігум.
26	С	13	Свщмч. Артемона пресв. Лаодикійського, м-ці Томаїди
27	Ч	14	Мартина ісповідника, муч.: Івана, Антонія, Евстафія
28	П	15	Кн. Мстислава Київ., муч. Анастасії і Василиси, Сухія.
29	С	16	Муч. Каліди, Ніки, Нунехії, Харієси, Теодори, Галини.

Нед. Мирон. Г. 2. УЄ Мр. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мр. 15: 43-47 і 16: 1-8.

30	Н	17	**Нед. Мироносиць.** Свщмч. Симеона еп. Перського

Світлий Вівторок' Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35.
Благовіщення. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Жид. 2: 11-18. Єван. Луки 1: 24-38

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ КВІТЕНЬ.

1—3—Бурі в багатьох околицях. Повени нароблять багато шкоди.

4—7—Небезпечні вітри на Великих Озерах і на сході.

8—11—Низша температура і чистий небозвід.

12—15—Загально гарно і дещо теплійше.

16—19—Вітри і несприятлива температура стоплять багато снігу.

20—23—Бурно і хмарно, потім сонічні дні і холодні ночі.

24—27—Тепло продовжається; на 27 дощі.

28—30—Весняна погода в більшости околиць з дощами на західнім побережу.

ТРАВЕНЬ -- MAY

1944 — **має 31 днів** — **1944**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Квітень.** Преп. Івана, ісп. Косми еп. Халк. й Авксентія.
2	В	19	Преп. Івана Ветхопещерника, преп. Трифона патр.
3	С	20	Муч. Гавриїла отрока, преп. Теодора, Анастасія ігум.
4	Ч	21	Свщмч. Теодора і матері його Филипії, муч. Діоскора.
5	П	22	Преп. Теодора Сикеота, Віталія чтеця, Натанаїла.
6	С	23	† **Великом. Георгія (Юрія) Побідоносця,** муч. Лазаря.
			Нед. Розсл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15
7	Н	24	**Нед. Розслабленого.** Преп. Сави печ., муч. Стратилата.
8	П	25	Ап. Марка, Македонія патр. Царг., преп. Сильвестра.
9	В	26	Свщмч. Василія еп. Амасійського. св. Глафіри діви
10	С	27	Преп. Стефана еп. Волод. Вол., Симеона свояка Госп.
11	Ч	28	Кирила еп. Туров., ап. Ясона і Сосипатра, муч. Мамія.
12	П	29	9 муч в Кизиці: Теогніда, Рута, Антипатра, Теостиха.
13	С	30	† Ап. Якова Завед., Никити Новгор., муч. Максима.
			Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Ів. 4: 5-42.
14	Н	1	**Травень. Нед. Самарянки.** Свщмч. Макарія митр. Київ.
15	П	2	Перен. мощей Бориса і Гліба, Атанасія патр. Алекс.
16	В	3	Смерть преп. Теодозія ігумена Печер., муч. Тимотея
17	С	4	Пелагії діви, свщмч. Сильмана, Еразма, Никифора іг.
18	Ч	5	Влкмч. Ірини, муч. Неофіта, Гая і Гаяна, преп. Міхея.
19	П	6	Преп. Йова чудотв. Почаївського, муч. Варвари.
20	С	7	Зявлення Чесного Хреста в Єрусалимі, муч. Акакія.
			Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9; 1-38.
21	Н	8	**Нед. Сліпородженого.** † Ап. Івана Богослова, Арсенія
22	П	9	† Перенесення мощів св. Николая чудотв., прор. Ісаії
23	В	10	Ап. Симона Зилота, преп. Ісидори, блаж. Таїсії
24	С	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
25	Ч	12	**ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЕ.** Епифанія еп. Кипру
26	П	13	Муч. Гликерії діви, муч. Лаодикія, Георгія ісповід.
27	С	14	Никити затв. Печ., муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона.
			Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.
28	Н	15	**Нед. св. Отців 1-го Всел. Собору 325 р.** Пахомія Вел.
29	П	16	Преп. Теодора освяченого, муч. Віта, Модеста, Петра.
30	В	17	Ап. Андроника з 70-ти і помічниці його Юнії, Стефана
31	С	18	Муч. дів: Александри, Текуси, Фаїни, Клавдії, Юлії.

Юрія: Утр. Єван. Луки 12: 2-12 Літ. Діян. 12: 1-11. Єван. Івана 15: 17—16: 2.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ТРАВЕНЬ.

1—3—Період бур принесе вітри та дощі.

4—7—Погода поправляєсь, температура упадає.

8—11—Холодно але загально гарно. Мраки коло ріки Ст. Лоренс і на східнім побережу.

12—15—Виясниться і потепліє. Бурливо в західних провінціях.

16—19—Сильні вітри і висша темна землі і на воді.

20—23—Громовиці коло Великих Озер і в долині Оттава.

24—27—Гарно в більшости округів. Громовиці з легкими дощами.

28—31—Неустійнено з дощем коло Великих Озер.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1944 — **має 30 днів** — **1944**

1	Ч	**19**	**Травень.** Свщмч. Патрикия еп. і Акакія, Менандра.
2	П	20	Муч. Талалея, Александра, Астерія воїнів, преп. Івана.
3	С	21	Рівноап. царя Константина і Єлени, прпмуч. Пахомія

Зелені Свята: Гол. 7 УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Ів. 7: 37-52 і 8: 12.

4	Н	22	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА — ТРОЙЦЯ.** Муч. Василиска, Маркела
5	П	23	**ДЕНЬ СВЯТОГО ДУХА. Препмч.** Михаїла чорноризця
6	В	24	Преп. Симеона дивногорця, преп. Никити стовпника.
7	С	25	† 3-те знайдення голови Івана Хрест. мч. Келестина.
8	Ч	26	Ап. Карпа й Алфея з 70-ти, муч. Аверкія і Єлени.
9	П	27	Свщмч. Терапонта Сард., муч. Теодори діви і Дидима.
10	С	28	Преп. Никити іспов. еп. Халкид,, муч. Єликоніди.

Н. В. Св. Г. 8. УЄ 1. Літ. Жд. 11: 33-40 і 12: 1-2. Єв. Мт. 10: 32-33, 37-38 і 19: 27-30.

11	Н	29	**Нед. Всіх Святих.** Препмч. Теодосії діви, Александра.
12	П	30	**Початок Петрівки.** Преп. Ісаакія Далмат, муч. Наталії.
13	В	31	Ап. Ерма з 70-ти, муч. Ермея воїна, муч. Маґа волхва
14	С	1	**Червень.** Муч. Юстина філософа, преп. Агапита печ.
15	Ч	2	**Влмч. Івана Сучавського.** Никифора патр. Царгород.
16	П	3	Муч. Лукіяна й отроків: Клавдія, Іпатія, Павла.
17	С	4	Митрофана патр. Царг., Марти і Марії сестер Лазаря.

Нед. 2. Гол. 1. УЄ 2. Літ. Рим. 2: 10-16. Єв. Мат. 4: 18-23.

18	Н	5	**Нед. 2 по Зел. Св.** Блаж. Константина митр. Київського
19	П	6	Преп. Висаріона Єгип., преп. Іларіона ігум. Далмат.
20	В	7	Муч. Теодота Анкирського, муч. Киріякії, Калерії.
21	С	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана.
22	Ч	9	Кирила арх. Александр., муч. Теклі, Марти і Марії.
23	П	10	Преп. Силуана схимонаха Печер., Івана митр. Тобол.
24	С	11	† Ап. Вартоломея і Варнави з 70-ти, муч. Теопемпта.

Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.

25	Н	12	**Нед. 3 по Зел. Св.** Преп. Онуфрія Вел., Петра Атон.
26	П	13	Муч. Аликини, преп. Анни і сина її Івана, муч. Діодора.
27	В	14	Смерть кн. Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	С	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії.
29	Ч	16	Преп. Тихона Луховського, муч. Тигрія пресвітера.
30	П	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла, преп. Йосифа пуст.

Вознесення: Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53
Понед. Зел. Свят: Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван. Матея 18: 10-20
Івана Сучавського: УЄ. Ів. 20: 1-10. Літ. 2 Петра 3: 1-18. Єв. Ів. 19: 25-27 і 21: 24-25.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЧЕРВЕНЬ.

1—3—Гарно та холодно в околицях Великих Озер; дощики в надморських провінціях.

4—7—Часті дощеві бурі коло Великих Озер.

8—11—Тепліше і гарніше; дощики в західних провінціях.

12—15—Слотливо на Великих Озерах. Бурі коло долішного Ст. Лорес.

16—19—Бурі на східнім побережжі небезпечні для менших лодок.

20—23—Вияснитьcя і потепліє.

24—27—Небо захмариться. Бурі на долішних Великих Озерах.

28—30—Гарна погода майже всюди; бурі на Атлянтику.

ЛИПЕНЬ -- JULY

1944 — **має 31 днів** — **1944**

Кал. Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Червень.** Преп. Леонтія канон. Печер., муч. Етерія.
			Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Рим. 6: 18-23. Єв. Мат. 8: 5-13.
2	Н	19	**Нед. 4 по Зел. Св.** † Ап. Юри брата Госп., преп. Паісія
3	П	20	Память угодників землі Волинської, свщмч. Методія.
4	В	21	Муч. Юліяна Тарсійського, преп. Юлія пресвитера
5	С	22	Свщм. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії.
6	Ч	23	Муч. Агрипини діви, муч. Евстахія, Гая, Урвана.
7	П	24	**РІЗДВО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ.** Муч. Киріяка.
8	С	25	Препмч. Февронії, Леоніди, Лівії й Евтропії.
			Нед. 5. Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.
9	Н	26	**Нед. 5 по Зел. Св.** Преп. Давида Солун. й Амфіона.
10	П	27	Преп. Самсона страннноприїмця, блаж. Мартина.
11	В	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскина
12	С	29	**Св. ПЕТРА і ПАВЛА АПОСТОЛІВ.**
13	Ч	30	† Собор 12-ти Апостолів. Муч. Михаїла, Мелітона.
14	П	1	**Липень.** Косми і Даміяна безсріб., преп. Льва Пуст.
15	С	2	Положення чесної ризи П. Діви Марії у Влахерні.
			Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.
16	Н	3	**Нед. 6 по Зел. Св.** Муч. Якинта, марка, преп. Анатолія
17	П	4	Андрея арх. Критського, муч. Теодота і Теодотії.
18	В	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, муч. Анни
19	С	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, мч. Ісавра діяк.
20	Ч	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія Синай., муч. Киріякії.
21	П	8	Влкмч. Прокопія, св. Теодосії, муч. Авди, св. Антіоха.
22	С	9	Свщм. Панкратія еп., Теодора еп., муч. Андрея і Прова.
			Нед. 7. Голос 6. УЄ. 7. Літ. Римлян 15: 1-7. Єван. Матея 9: 27-35
23	Н	10	**Нед. 7 по Зел. Св.** † Преп. Антонія Печерського чуд.
24	П	11	Смерть укр. кн. Ольги, муч. Евфимії, преп. Никодима.
25	В	12	Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла, св. Вероніки
26	С	13	Собор арх. Гавриїла, преп. Стефана, Саваїта.
27	Ч	14	Ап. Акили з 70-ти і друж. його Прискили, муч. Юста.
28	П	15	**†Володимира Великого князя України, рівноапост.**
29	С	16	Свщмч. Атиногена, муч. Юлії діви, муч. Павла й сестер.
			Нед. 8. Гол. 7. УЄ 8. Літ. 1 Кор. 1: 10-18. Єв. Матея 14: 14-22.
30	Н	17	**Нед. 8 по Зел. Св.** Великмч. Марини, преп Леоніда
31	П	18	Івана і Памви затвор. Печер., муч. Еміліяна, Якинта.

Різд. Івана Хр.: УЄ Лу 1' 18-25. Літ. Рим. 13: 12—14: 4. Єв. Лу 1: 1-25, 57-68, 76-80
Петра і Павла: УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12: 1-9. Єв. Мат. 16: 13-19
Володимира Вел. УЄ Іван 10: 9-16. Літ. Гал. 1: 11-19. Єв. Івана 10: 1-9.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ.

1—3—Гарно до 3, коли льокальні громовиці можуть прийти.

4—7—Розкинені громовиці і багато тепліше на сході.

8—11—Місцеві бурі в околицях Великих Озер. Легкі дощі в західних провінціях.

12—15—Погода прояснюється і горячіє.

16—19—Пекуча погода в західних провінціях, а на сході ще горячіше.

20—23—Загально бурі і великі дощі.

24—27—Справа поліпшується в половині тижня і стає горячіше.

28—31—Наглі бурі в багато округах. Горячо і сухо в західних провінціях.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1944 — **має 31 днів** — **1944**

1	В	19	**Липень.** Преп. Макрини, сестри Василія Вел. преп. Дія
2	С	20	**† Ілії пророка.** Зн. мощ. Атанасія ігум. Берестейського.
3	Ч	21	Преп. Онуфрія Мовчаль. й Онисима Печерських.
4	П	22	Рівноап. Марії Магдалини, препмч. Маркели, Корнилія.
5	С	23	Муч. Трохима, Теофіла і 13-ти з ними, Аполінарія.

Нед. 9. Гол. 8. Утр. Єван. 9. Літ. 1 Кор. 3: 9-17. Єван. Матея 14: 22-34.

6	Н	24	**Нед. 9 по Зел. Св.** † муч. Бориса і Гліба, преп. Полік.
7	П	25	† Успення правед. Анни, св. Олимпіяди діякониси.
8	В	26	Преп. Мойсея чудотв. Печер., священмч. Ермолая
9	С	27	Пантелеймона влкмч. преп. Наума, Анфіси ігумені.
10	Ч	29	Ап. з 70-ти: Прохора, Никанора, Тимона й Пармена.
11	П	29	Муч. Калиника Киликійського, муч. Серафини діви.
12	С	30	Ап. з 70-ти: Сили і Силуана, Крискента, Епенета.

Нед. 10. Голос 1. УЄ 10. Літ. Ап. І Коринтян 4: 9-16. Єван. Матея 17'14-23

13	Н	31	**Нед. 10 по Зел. Св.** Прав. Евдокима Капад., муч. Уліти
14	П	1	**Серпень. Початок Спасівки.** †Зн. Ч. Хр. **Хрещ. України**
15	В	2	Перенес. мощів первом. Стефана, блаж. Василія
16	С	3	Преп. Ісаакія, Далмата, Фавста, преп. Косми отшел.
17	Ч	4	Сім молод. в Єфесі сплячих: Максиміліяна, Івана і др.
18	П	5	Муч. Євсигнія, Кантидія, Кантидіяна, правед. Нонни.
19	С	6	**ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСП.—СПАС.** Теоктиста еп. Черн.

Нед. 11 Го. 2. УЄ 11. Літ. 1 Кор. 9: 2-12. Єван. Матея 18: 23-35.

20	Н	7	**Нед. 11 по Зел. Св.** Преп. Пімена пост. печ., мч. Марина
21	П	8	Преп. Григорія іконописця Печер., Еміліяна ісповід.
22	В	9	† Ап. Матея, муч. Юліяна, Маркіяна, Івана, Фотія
23	С	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста епис., муч. Романа.
24	Ч	11	Прпмч. Василія і Теодора Печер., муч. Евпла, Неофіта.
25	П	12	Муч. Фотія, Памфила й Капитона, Александра епи.
26	С	13	Тихона еп. Вороніжського, муч. Конкордії, св. Ірини.

Нед. 12. Гол. 3. Утр. Єван. 1, Літ. 1 Корин. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.

27	Н	14	**Нед. 12 по Зел. Св.** Перенес. мощів Теодосія Печер.
28	П	15	**УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Преп. Харитона.
29	В	16	† Нерукотв. Образ Ісуса Христа, муч. Діомида
30	С	17	Преп. Алипія іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа.
31	Ч	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Івана і Георгія патр.

Ілії: УЄ Луки 11: 47-54. Літ. Ап. Якома 5: 10-20. Єван. Луки 4: 22-30.
Преображення: УЄ Луки 9: 28-36. Літ. 2 Петра 1: 10-19. Єван. Матея 17' 1-9
Успен. Пр. Бог.: УЄ Лу 1: 39-49, 56. Літ. Фил. 2: 5-11, Єван, Лу 10: 38-42, 11: 27-28

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ СЕРПЕНЬ.

1—3—Гарно і горячо. Посуха грозить засівам на фармах.

4—7—Льокальні бурі принесуть легкі дощі.

8—11—Тепла, гарна погода на вакації. Льокальні громовиці.

12—15—Вітри звільнять від горяча. Дещо льокальних бур коло Великих Озер.

16—19—Вітер і бурі на Великих Озерах.

20—23—Облаки прочищуються і температура підноситься.

24—27—Гарно але горячо, поконане льокальними громовицями і дощем.

28—31—Гарна погода, але горяча. Часті дощі з громами.

ВЕРЕСЕНЬ - SEPTEMBER

1944 — **має 30 днів** — **1944**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Серпень.** Муч. Андрея Стратилата і 2593 з ним.
2	С	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра пресв., Мемнона сотника.
Нед. 13. Гол. 4. Утр. Єван. 2. Літ. 1 Корин. 16: 13-24. Єван. Матея 21: 33-42.			
3	Н	21	**Нед. 13 по Зел. Св.** Преп. Аврамія, ап. Тадея з 70-ти.
4	П	22	Муч. Агатоника і з ним Зотика, Теопрепія, Акиндина.
5	В	23	Свщмч. Іринея еп. Ліонського, Калиника патр. царг.
6	С	24	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Евтихія.
7	Ч	25	Ап. Тита з 70-ти, ісповід. Вариса й Євлогія епп. Едеси.
8	П	26	Муч. Адріяна і Наталії, преп. Тифоя, муч. Сисанія.
9	С	27	Преп. Пімена пост. Печер., Пімена Вел., Осії ісповід.
Нед. 14. Гол. 5. Утр. Єван. 3. Літ. Ап. 2 Корин. 1: 21—2: 4. Єван. Матея 22: 1-14.			
10	Н	28	**Нед. 14 по Зел. Св.** Знайд. мощів Йова Поч., преп. Сави
11	П	29	† **Усікнов. Голови Івана Хрестителя,** муч. Анастасія.
12	В	30	Александра, Івана і Павла патр. Царг., преп. Врієна
13	С	31	† Пол. Пояса Богород. Івана митр. Київ., Генадія.
14	Ч	1	**Вересень. Початок Церков. Року.** † Симеона стовп.
15	П	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царг., муч. Теодота.
16	С	3	Свщмч. Антима еп. Никомид. і з ним Теофіла, Петра.
Нед. 15. Гол. 6. Утр. Єван. 4. Літ. 2 Корин. 4: 6-15. Єван. Матея 22: 35-46.			
17	Н	4	**Нед. 15 по Зел. Св.** Муч. Вавили еп. Ант. прор. Мойсея
18	П	5	Правед. Захарія і Єлисавети, мч. Раїси, Атанасія.
19	В	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах. преп. Архипа, Давида
20	С	7	Предпр. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канівського.
21	Ч	8	**РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Муч. Руфа і Руфіяна.
22	П	9	Богоот. Якима й Анни, муч. Северіяна, Харитона.
23	С	10	Муч. Минодори, Митродори й Нимфодори, ап. Лукія.
Нед. 16. Гол. 7. Утр. Єван. 5. Літ. 2 Корин. 6: 1-10. Єван. Матея 25: 14-30.			
24	Н	11	**Нед. 16 по Зел. Св.** Прп. Теодори Алек. муч. Серапіона
25	П	12	Свщмч. Автонома еп., преп Атанасія, муч. Юліяна.
26	В	13	Предпраз. Воздв. Ч. Хр. Свящм. Корнилія Сотника
27	С	14	**ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОД.**
28	Ч	15	Велкмч. Никити, преп. Филотея, муч. Порфирія,
29	П	16	Велкмч. Евфимії, Кипріяна митр. Київ., преп. Доротея.
30	С	17	Муч. Віри, Надії і Любови і матери їх Софії, Агатоклії.

Різдво Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Фил. 2: 5-11. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воздв.: УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 1: 18-24. Єв, Івана 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ.

1—3—Розкинені дощі і холодніше коло Великих Озер і на сході.

4—7—Сподіваний горячий день на „Лейбор дей".

8—11—Розкинені дощі і бурі в околицях Великих Озер.

12—15—Бурі над Озерами і на сході.

16—19—Холодніше в західних провінціях посувається на схід.

20—23—Бурі приженуть дощі в багато околиць.

24—27—Гарно і ясно до 27, тоді вітри і бурі.

28—30—Бурно в більшости околиць. Дощі коло Великих Озер.

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1944 — **має 31 днів** — **1944**

Нед. 17. Гол. 8. Утр. Єван. 6. Літ. 2 Корин. 6: 16-18 і 7: 1. Єван. Мат. 15: 21-28.

1	Н	18	**Нед. 17 по Зел. Св.** Преп. Евменія еп., муч. Кастора
2	П	19	Муч. Трохима, Саватія і Доримедонта, муч. Зосима.
3	В	20	Велкмч. Евстафія Плакиди з ним Теопістії, Агапія
4	С	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Ефес.
5	Ч	22	Преп. Отців в печерах Антонія в Київі, прор. Йони.
6	П	23	Зачаття св. Івана Хрест., муч. Андрея, Івана, Петра.
7	С	24	Первом. Теклі, правед. Корпія, Никандра, Аврамія.

Нед. 18. Голос 1. УЄ 7. Літ. Ап. 2 Коринтян 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11

8	Н	25	**Нед. 18 по Зел. Св.** Преп. Евфросинії, муч. Пафнутія
9	П	26	†Івана Богослова, муч. Хири, прав. Гедеона судді.
10	В	27	Муч. Калістрата і 49 воїнів з ним, преп. Саватія
11	С	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея.
12	Ч	29	Преп. Киріяка одшельника, Теофана Милостивого.
13	П	30	Михаїла І-го митр. Київ., свщмч. Григорія, муч. Марії.
14	С	1	**Жовтень. ПОКРОВ ПРЕСВ. БОГОР.** Препмч. Михаїла.

Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-32 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36.

15	Н	2	**Нед. 19 по Зел. Св.** Андрея Христа ради юродивого
16	П	3	Преп. Діонисія затвор. Печерського, свщмч. Діонисія.
17	В	4	Свщмч. Еротея, Володимира Новг., преп. Еладія печ.
18	С	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра.
19	Ч	6	Ап. Томи з 70-ти, муч. Еротиїди діви, муч. Макарія.
20	П	7	Муч. Сергія і Вакха, преп. Сергія слух. Печерського.
21	С	8	Преп. Пелагії, св. Таїсії, преп. Трифона, св. Пелагії.

Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.

22	Н	9	**Нед. 20 по Зел. Св.** † Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти
23	П	10	Муч. Евлампія й Евлампії, Собор угод. Волинських.
24	В	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. печ., Теофана еп.
25	С	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника, преп. Косми Святог.
26	Ч	13	Муч. Карпа, преп. Веніямина Печер., преп. Никити.
27	П	14	Преп. Параскевії серб., Николи Печ., муч. Назарія.
28	С	15	Преп. Евтимія нового, прпмч. Лукіяна пресв. Антіох.

Нед. 21. Гол. 4. Утр. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15

29	Н	16	**Нед. 21 по Зел. Св.** Муч. Лонгина сотника, Леонтія
30	П	17	Память Отців 7-го Всел. Собору. прмч. Андрея Крит.
31	В	18	† Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст. Йосифа ігум.

Покров Пр. Бог. УЄ Лу 1: 39-49 і 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Лу 10. 38-42 і 11: 27-28.

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ.

1—3—Гарна осінна погода; холодніше в західних провінціях.

4—7—Загально гарно, лиш льокальні дощі.

8—11—Похмарюється і розвиваютья бурі в західних провінціях.

12—15—Бурі збільшаються і посуваються на схід до Ст. Лоренс.

16—19—Низша температура і морози в західних провінціях.

20—27—Тепліше в більшости околиць. Бурі над Великими Озерами.

28—31—Теплі соняшні дні і холодні ночі. Сильні приморозки на заході.

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1944 — **має 30 днів** — **1944**

Кал. н.с. Звич.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Жовтень.** Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона.
2	Ч	20	Влмч. Артемія, муч. Евора й Евнея, преп. Матрони.
3	П	21	Преп. Іларіона Вел., преп. Іларіона схимн. Печер.
4	С	22	Рівноап. Аверкія еп. Єропольського, муч. Александра.
			Нед. 22. Гол. 5. УЄ 11. Літ. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31.
5	Н	23	**Нед. 22 по Зел. Св.** Ап. Якова брата Госп., Ігнатія пат.
6	П	24	Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печер., муч. Арети.
7	В	25	Муч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, муч. Анастасія
8	С	26	**ДИМИТРІЯ ВЕЛИКМ.** Преп. Теофіла, муч. Лептини.
9	Ч	27	Муч. Нестора, преп. Нестора Літописця.
10	П	28	Муч. Терентія й Неоніли і дітей їх, смерть Йова Поч.
11	С	29	Преподмч. Анастасії римлянки, муч. Феліцитини.
			Нед. 23. Гол. 6. УЄ 1. Літ. Єфес. 2: 4—10. Єв. Луки 8: 26-39
12	Н	30	**Нед. 23 по Зел. Св.** Муч. Зиновія і Зиновії, ап. Юста
13	П	31	Преп. Спиридона й Никодима Печер., ап. Стахія.
14	В	1	**Листопад цер.** Косми і Даміяна чуд. і матері Теодотії
15	С	2	Муч. Акиндина, Пигасія, мч. Домни, преп. Маркіяна.
16	Ч	3	Муч . Акепсима еп., Йосифа пресв., Аїтала діякона.
17	П	4	Преп. Йоаникія Вел., преп. Ахила Печер., св. Івана.
18	С	5	Муч. Галактіона й Епістими, Григорія арх. Александр.
			Неділя 24. Голос 7. УЄ 2. Літ. Ап. Єфесян 2: 14-22; Євангелія Луки 8: 41-56
19	Н	6	**Нед. 24 по Зел. Св.** Павла, арх. Царгор. муч. Тукеси.
20	П	7	Св. 33 муч. в Мелітині: Єрона, Ісихія, Никандра і др.
21	В	8	**СОБОР АРХИСТ. МИХАЇЛА** і др. **Ангелів.** Преп. Марти
22	С	9	Онисифора іспов. печер., Матрони царгор. мч. Маври.
23	Ч	10	Ап. з 70-ти: Ераста еп., Олімпа, Родіона, Сосипатра.
24	П	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, св. Стефаніди.
25	С	12	Івана Милостивого патр. Алексан., преп. Ніла пост.
			Нед. 25. Голос 8. Утр. Єван. 3 Літ. Єфес. 4: 1-6. Єван. Луки 10: 25-37.
26	Н	13	**Нед. 25 по Зел. Св.** † Івана Золотоустого арх. Царгор.
27	П	14	† Ап. Филипа з 12-ти. Григорія Палами арх. Тесалон.
28	В	15	**Початок Пилипівки.** Муч. Гурія, Самона й Авіва
29	С	16	Ап. і єван. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
30	Ч	17	Григорія еп. і чудотв. Неокесар., преп. Никона чуд.

Димитрія: УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2: 1-10. Єван. Івана 15: 17-27 і 16' 1-2
Арх. Михаїла: УЄ Мат. 13: 24-30 і 36-43. Літ. Жид, 2: 2-10, Єван, Луки 10: 16-21

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД.

1—3—Льокальні сніговії, опісля випогодиться і потепліє.

4—7—Гарно до 6 а тоді сніговії розвинуться над Озерами.

8—11—Їдкі вітри над Озерами і західним побережжам.

12—15—Ясно але холодно з північно західним вітром і бурями.

16—19—Загально гарно і тепліше з дощем на західнім побережу.

20—23—Сніг над Великими Озерами і дощ в надморських провінціях.

24—27—Теплі дні і зимні ночі з морозами.

28—30—Льокальні буревії; зимніє і сніговії.

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1944 — **має 31 днів** — **1944**

1	П	18	**Листопад.** Муч. Платона, Романа діяк., отр. Варули.
2	С	19	Прор. Авдія, муч. Варлаама, преп. Варлаама іг. Печ.

Нед. 26. Гол. 1 УЄ 4. Літ. Єфес. 5: 9-19. Єв. Луки 12: 16-21.

3	Н	20	**Нед. 26 по Зел. Св.** Преп. Григорія Декаполита, Прокла
4	П	21	**ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.**
5	В	22	Ап. Филимона і з ним Архипа та муч. Апфії і Кикилії
6	С	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора, Антіохійсь.
7	Ч	24	Влкмч. Єкатерини, цар. Августи, Порфирія та 200 воїн.
8	П	25	Климента еп. рим., преп. Мартирія діяк. і Мартирія.
9	С	26	Преп. Якова пуст., Алипія стовп., муч. Георгія Хіось.

Неділя 27. Голос 2. УЄ 5. Літ. Ап, Єфесян 6: 10-17, Єван, Луки 13: 10-17

10	Н	27	**Нед. 27 по Зел. Св.** Влмч. Якова Перс. преп. Паладія
11	П	28	Прпмч. Стефана нового, муч. Іринарха, Василія, Петра.
12	В	29	Муч. Пармона і з ним 370, преп. Нектарія печерського
13	С	30	† Андрея Первоз., Фрументія, архиеп. Індійського.
14	Ч	1	**Грудень.** Прор. Наума, св. Филарета Милостивого.
15	П	2	Прор. Авакума, Атанасія затвор. Печер., муч. Миронії.
16	С	3	Прор. Софронії, преп. Івана Мовчал. еп. Колонійсь.

Неділя 28. Гол. 3. УЄ 6. Літ. Колосян 3: 4-11. Луки 17: 12-19

17	Н	4	**Нед. 28 по Зел. Св.** Влмч. Варвари і з нею Юліянії
18	П	5	† Преп. Сави Освященого, Гурія арх., муч. Філотея.
19	В	6	**НИКОЛАЯ МИР-ЛИК. ЧУДОТВОРЦЯ.** Блаж. Максима
20	С	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., Преп. Павла посл.
21	Ч	8	Преп. Потапія, ап. 70-ти: Состена, Аполоса, Кифи
22	П	9	† **Зачаття Пресв. Богородиці від св. Анни.**
23	С	10	Муч. Мини, Ермогена й Євграфа, муч. Маріяна.

Неділя Праотців. Голос 4. УЄ 7. Літ. Ап. Колосян 1: 12-18. Єван, Луки 14: 16-24

24	Н	11	**Нед. Праотців.** Преп. Даниїла стовпника, Леонтія.
25	П	12	Спиридона чудотв., свщмч. Александра еп. Єрусалим.
26	В	13	† Муч. Евстратія, Авксентія, Евгенія й Ореста.
27	С	14	Муч. Тирса, Левкія, Калиника, муч. Аріяна і Теотиха.
28	Ч	15	Свщм. Елевтерія і матери його Анфії, Стефана арх.
29	П	16	Прор. Аггея, блаж. Теофанії, муч. Прома й Іларія.
30	С	17	Пр. Даниїла і трох молодців: Ананії, Азарії і Мисаїла

Голос 5. УЄ 8. Літ. Жид. 11: 9-10, 17-23, 32-40. Єван, Матея 1: 1-25

31	Н	18	**Нед. Отців.** Мч. Севастіяна і його воїнів, Модеста арх.

Воведення: УЄ Лу 1: 39-40 і 56. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Зач. Пр. .Бог. УЄ Лу 1: 39-49, 56; Літ. Гал. 6: 22-31; Єв. Лу 10: 38-42 і 11: 27-28.
Воведення: УЄ Луки 1: 39-49 і 56. Літ. Жидів 9: 1-7. Єван. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28

Записки:

ПРЕДСКАЗУВАННЯ ПОГОДИ НА МІСЯЦЬ ГРУДЕНЬ.

1—3—Ясно і зимно до 3, коли похмариться.

4—7—Сніг або дощ на Великих Озерах.

8—11—Їдкі буревії на Озерах зі снігом.

12—15—Буревії продовжуються в багато місцях. Льокальні гніговії.

16—19—Ясно з першу потім хмарно.

20—23—Загально гарна погода.

24—27—Гарна погода продовжається до 25, а тоді наступають льокальні сніговії.

28—31—Зимні північно-західні вітри спричинять пониження температури.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР.

Перед Христом.

753—Заложення Риму.
606—Зруйновання Ніневії, найстаршого міста, яке знає історія.
600—Асирійці видумали годинник на воді.
555—Вродився Будда.
399—Помер Сократ.
123—Винахід паперу до писання (папірусу).
80—Винахід мила.
44—Вбито римського цісара Цезара.

Часи по Христі.

1—Народився Христос
70—Римляне зруйнували Єрусалим.
313—Константин Великий дає волю християнській церкві.
325—Перший Собор в Никеї.
451—Наїзд гунів на Европу.
570—Вродився Магомет.
863—Утворення словянської азбуки.
968—Польща приймає християнство.
1015—Заведено в Римській Церкві целібат.
1450—Ґутенберґ винайшов друк.
1453—Турки здобули Царгород.
1492—Колюмб відкрив Америку.
1517—Початок реформації Лютра.
1618—Початок 30-літньої війни.
1772—Перший поділ Польщі.
1773—Знесення закону єзуїтів.
1776—Зєдинені Держави проголошують самостійність.
1789—Початок французької революції.
1812—Наполеон спалив Москву.
1848—Знесення панщини в Австрії.
1861—Знесення кріпацтва в Росії.
1863—Знес. невільництва в Америці.
1904—Початок рос.-япон. війни.
1914—Вбито Фердинанда в Сараєві. Початок вел. війни (25 липня).
1917—Революція в Петербурзі.
1918—Кінець війни.
1939—Почалася теперішня війна 1-го вересня.
1941—Німеччина пішла проти Росії. 22 червня. — Японці пішли проти Стейтів 7-го грудня.
1942—Стейти стають до війни.
1943—Мусоліні перестав бути премієром 25-го липня, а 8-го вересня Італія піддалася аліянтам.

Український Історичний Календар.

800—Початки української держави.
914—946—Князь Ігор.
946—960—Ольга, як правителька.
979—1015—Володимир Великий.
988—Хрещення України.
1019—1054—Ярослав Мудрий.
1113—1125—Володимир Мономах.
1169—Москалі зруйнували Київ.
1199—1205—Роман князь Волинський.
1205—1264—Данило, син Романа.
1223—Перший напад татар.
1240—Другий напад татар.
1253—Коронація Данила.
1340—Кінець княжих часів.
1340—І-ий похід Польщі на Галичину.
1352—Молдавія бере Буковину.
1500—Початок козаччини.
1596—Берестейська церковна унія.
1632—Митр. Могила засновує Академію в Києві.
1648—Хмельницький стає гетьманом.
1687—Укр. Церква віддана Москві.
1709—Бій під Полтавою.—Смерть Мазепи.
1764—Скасовання Гетьманщини.
1768—Гайдамацьке повстання.
1772—Прилучення Галичини до Австрії.
1775—Зруйновання Січи.
1775—Прилучення Буковини до Австрії.
1783—Цариця Катерина заводить крепацтво.
1798—Виходить „Енеїда" Котляревського.
1814—Народився Шевченко.
1838—Виходить „Русалка Дністрова".
1846—Заснования Кирило - Методіївського Брацтва.
1868—Засновуєсь „Просвіта" у Львові.
1917—Утворення „Центральної Ради".
1918—4-ий Універсал — проголошення Самостійної України.
1919—Прогол. Соборної України.
1921—Ліквідація Укр. Центр. Ради.
1923—Галичину признють Польщі.
1930—Погроми в Галичині. — Знищення Української Церкви.
1939—Карпатська Україна проголошує себе самостійною. — Західну Україну бере Росія.

НОВИЙ РОЧЕ!

НОВИЙ РОЧЕ, ЖВАВИЙ ХЛОПЧЕ!
ЧИ ТИ ЗНАЄШ, ПО ЧІМ ТОПЧЕ
БІЛИЙ КОНИК ТВІЙ?
ТИ ГАДАЄШ, ЩО ПО КВІТІ,
ЩО ДО СОНЦЯ ГНАВСЯ В ЛІТІ,
ЯК ПОВІЙ?

ПОМИЛИВСЯ, ХОЧ НЕ ДУЖЕ!
МАЛО ДОСВІДУ ЩЕ ДРУЖЕ;
ВИБИРАЙ ЖЕЖ ПУТЬ!
І НА НАШІМ ОБОЛОНІ
СТРИМАТИ КОНЯ В РОЗГОНІ
НЕ ЗАБУДЬ!

СКРІЗЬ, ДЕ СТАНЕШ, ТАМ НАШ ПОСІВ
ІЗ НЕЗБИРАНИХ ПОКОСІВ —
НАША КІСТЬ І КРОВ...
ЇДЬ-ЖЕ, ДРУЖЕ, КРОК ЗА КРОКОМ,
ГЛЯНЬ НА ПОСІВ ДОБРИМ ОКОМ,
ЩОБ ЗІЙШОВ.

ВІДВЕРНИ ВІД НЬОГО ЗЛИДНІ,
А В ВЕСНЯНІ ДНІ ПОГІДНІ
ТИ ЙОГО ОГРІЙ.
СПУСТИ Й ЛІТО ЗПІД БЛАКИТУ,
НЕ ПОСТРУШУВАВШИ КВІТУ —
З НАШИХ МРІЙ!

В. Щурат.

З ШЕВЧЕНКОВИХ ПОЕЗІЙ

I.

Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі
Із нашої України!
Чи там раду радять, як на Турка стати?
Не чуємо на чужині.

Ой, повій, повій вітре через море
Та з Великого Лугу,
Суши наші сльози, заглуши кайдани,
Розвій нашу тугу!

Ой заграй, заграй синесеньке море
Та під тими байдаками,
Що пливуть козаки — тілько мріють
Та на сей бік за нами! (шапки

Ой Боже наш, Боже! Хоч і не за нами,
Неси ти їх з України!
Почуємо славу — козацькую славу,
Почуємо, тай загинем!

(З „Гамалії").

II.

Учітеся брати мої,
Думайте, читайте,
І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь:
Бо хто Матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люди цураються,
В хату не пускають.
Свої діти — як чужії!...
І немає злому
На всій земли безконечній
Веселого дому.
— — — — — — — —
Оттак і ви прочитайте,
Щоб не сонним снились
Всі неправди, щоб розкрились
Високі могили
Перед вашими очима;
Щоб ви розпитали
Мучеників: кого, коли,
За що розпинали?...

(З „До мертвих і живих").

III.

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісенько мені!

В неволі виріс між чужими,
І неоплаканий своїми,
В неволі плачучи умру
І все з собою заберу —
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй земли.

І не помяне батько з сином,
Не скаже синови: „молись!
Молися сину! За Вкраїну
Його замучили колись"!

Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні,
Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Приплять лукаві і в огні
Її окраденую збудять...
Ох, не однаково мені!

НОВОРІЧНІ БАЖАННЯ

Каже мені жінка:

— Гарасиме, коли вже даєш свій матеріял до календаря, то треба конче, щоби ти ще окремо з Новим Роком побажав читачам календара всего, чого кому треба. Так воно всюди водиться.

Подумав я — правду жінка каже. А то готов був забути. Або пригадав би запізно.

Довго я потім думав, чого людям треба? Чого їм бажати? Бо запитайте кождого чого йому найбільше треба, то кождий скаже:

— Грошей, пане-брате, грошей! І ще раз грошей. Будуть гроші, то все решта буде...

А запитайте, на що йому тих грошей, то видивиться на вас, як на дивака, що має відвагу таке питання ставити.

Колись я десь чув про якесь лікарство, що звесь „панацея", яке мало би помагати в усіх слабостях, які на світі є. Маєш горячку — візьми панацеї і вже здоров. Зуб болить — панацеї. В око щось впало — панацеї. Заснув пяний на дворі і перемерз — панацеї. Перестрашився — панацеї. Порахував хтось хруневи кости, так він зажив тої панацеї і знов йде туди, де бють. Бо подумайте: його бють, а він тої панацеї заживає і те місце, де вдарили, стає ще здоровше, як передтим.

Чудесний лік та панацея! Тілько не можу вам сказати, чи тая панацея вже на світі була, чи ще доперва буде. Коли буде, то коби ще за нашої та вашої памяти.

Та от до тої панацеї цілком подібні гроші. Кого б не спитати, чого йому треба — малого, великого, молодого, чи старого, розумного, чи дурного, чоловіка, чи жінку, а всі наче змовились:

— Грошей нам треба — кажуть — грошей! Будуть гроші — все буде!

Колись слабі просили Христа: „Дай нам здоровля", а теперішний слабий сказав би: „Грошей, Спасителю, дай, а я вже сам дам собі раду. Поїду з грішми до Ватрос, чи до Бенф, чи до Рочестер, чи до моря, або й за море!...

Часи, бачите, змінились. Або люде.

Розум дуже важна річ, коли його хто має, але ніхто вам не скаже, що йому розуму треба. (Може боїться, щоби не мали його за дурного — каже моя жінка).

Знаєте ви, що Бог питав Премудрого Соломона, чого він хоче, а той каже: „Нічого більше, а тілько розуму дай мені Боже". І Богу це подобалося. І Бог сказав: „Коли ти просив розуму, а нічого більше, то я дам тобі і розум, і силу, і богацтво і все". Себто — де буде розум, там все буде.

— Еге — скаже дехто — Соломон вже мав гроші, то ще хотів і розуму. Думав, що розумом ще більше грошей придбає.

Та не так воно, люде добрі. Дійсний розум може бути за грішми, але може бути і проти грошей. Він може гроші збирати, може роздавати, а може й легковажити.

Про те я і з жінкою говорив. А був тоді в нас сусідський хлопець, Степанцьо. Слухав він пильної нашої балачки, а там і каже:

— Добре, коли б ми мали такий розум, що гроші збирає, а люде що-

би мали такий, що гроші роздає. Тоді ми від людей всі гроші позбирали би.

Подивились ми на дитину — розумна діточа увага. Та біда, що нераз і старі подібно думають.

Але були на світі люде з великим розумом, але не богаті. От хочби Сократ, або Діоґен. Або наш мудрець Сковорода — вік прожив без майна. Візьміть Шевченка — розумний був чоловік, а цілком не богач.

На те знов може хтось сказати:

— Коли б я мав мати великий розум і бути убогим, то вже красше не мати розуму цілком, але мати грошей, кілько душа забажає. От приміром моя дочка віддалася за великого богача, але цілком дурного і всі їй завидують. Жиє, як паня! Йому навіть не дають автомобіля в руки, бо в рів заїхав би, то вона їде — але який автомобіль! Ніхто в околици такого не має! Тай мають шість фармів, ая! А свиней в них, ну!... Він цілий день лише їсти їм носить. Але ж і гроші є...

Таке нині!

Говорив я про розум з кумом Павлом, то він:

— Майно, Гарасиме, не є розумом. Хтось мало спить, в лахах ходить, їсть те, що другі викидають, працює за трох, гроша не видасть і вмирає богачем. Знайдуть його мертвого денебудь, а потім читаємо: „В його лахах було зашитих 5,000, а в банку мав 18,000 долярів. Вмер з недоїдання і невигод". Чим здобув він те майно? Може розумом? Ні! Отже бачиш!

Ще колись кум Павло казав:

— Даєш дитині 25 центів, то додай ще за доляра розуму. Скажи: „Маєш дитино 25 центів і памятай, що за них можна купити таку розумну річ, або таку, або ще таку... Але можеш купити за них таке і таке дурне, таке непотрібне, таке шкідливе... Отже подумай, що купуєш!" Коли так дитині скажеш, то вона дістала 25 центів і разом взяла розуму за доляра, а може і за 5, або 10. Бо той розум буде завсігди вчити дитину, як грішми розумно орудувати. Важні не 25 центів, а той розум, що каже, як тими 25-центами орудувати.

Так я обдумував й обговорював, чого вам побажати. Бачите, не легка справа. Тай ще не знаю, що ви про мої бажання скажете. Одно памятайте — що вони щирі! І так:

Здоровля вам, родинам вашим і всім вашим близьким, з нашим Українським Роком бажаю я тай моя жінка.

Багато доброї волі, здорового розсудку і багато звзяття до всього, що гарне, добре, гідне, потрібне і розумне. Коли це буде, то гроші до вас самі допитаються.

Щоби зявилися серед українського життя великі розуми, які змогли б піднести нашу українську свідомість в пятеро, в десятеро, в двадцятеро!

Щоби зявились між богатшими українцями такі, що їх розум в четверо більший, ніж їх майно, а тоді вони були би великою силою серед українського життя.

„Українському Голови" бажаю, щоби не було української хати, де він не був би на столі побіч хліба святого. А редакторови, щоби був здоровий, витревалий та чемний.

Широкому світови бажаю, щоби там кождий дістав заплату по заслузі — хто добра хоче, тому нехай буде заплата великим добром, а хто робить зло, нехай буде йому заплата великим злом!

Це мої сьогорічні бажання!

Окремо ще жінка хоче і з своєї торбини додати. Каже, що бажає Союзови Українок Канади, щоби він зібрав під свій бунчук українських жінок і дівчат всіх до одної; щоби міг поширити свою працю на велике добро українцям, а на подив сусідам.

Щоби ваші діти були здорові, росли, слухали; щоби квочки квокали, коли треба і добре сиділи, щоби индики, гуси і качки велися; щоби огірки, помідори, гарбузи були гарні; щоби корови добре доїлися; щоби телята від худоби далеко не відходили... (Знаєте, фармерка, то по фармерськи думає!). Щоби головки капусти були великі і тверді...

Це вже чисто жінчині бажання!

За одним заходом ще вам пояснення...

Багато знакомих людей, а головно кум Павло казав мені вже нераз:

— Пишеш, Ґарасиме, гарні річи, та що з того! Це книжні річи, а ти містиш їх в ґазеті і там вони пропадають. Прочитає хто, чи ні, тай кінець. А то треба би все те в книжках друкувати, а тоді воно вічне. От хочби про батька нашого Шевченка, як він подорожував по Канаді — це таке, що його повинен чоловік хоч пять разів перечитати... Отже помісти його бодай в календарі, це ж книжка! А може і ще щось з твоїх писань...

Такої поради добрих людей я послухав і дещо з того, що вони згадували, в календарі поміщую. Може й справді воно таке, що людям треба мати його в книжках, а не тілько в ґазетах.

Це щоби ви знали!

Гарасим Чорнохліб.

УКРАЇНСЬКА СВЯТОЧНА ЛЄҐЕНДА.

Лютий ворог Українського Народу — діявол — прикований в пеклі до грубого залізного стовпа сталевим ланцюхом.

І гризе він той ланцюх день і ніч, без віддиху, без спочинку. І тілько в нього думки, щоби ланцюх розірвати, на світ видістатись та український нарід знищити.

Бо треба знати, що кождий народ, що живе на світі, має в пеклі свого лютого ворога. А що вже ворог Народу Українського лютійший за всіх!

І коли він так гризе і гризе, то ланцюх день за днем стає тонший і тонший. День до Різдва, а він вже такий тонкий, що от-от і розірветься.

Надходить Святий Вечір, надходить Різдво. Надходять Великі Свята для Українського Народу.

І виглядає діявол Святого Різдва так нетерпеливо, як виглядають його і праведні християни — бо тоді сила діявола має рішатися.

На саме Різдво приходять душі з нашого світа, і зараз починає їх діявол випитувати:

— Чи ще дальше українці святкують Різдво так, як святкували?

— Святкують — відповідають душі.

— Кутю варять?

— Варять.

— Дванадцять страв готовлять?

— Готовлять.

— Дідух приносять?

— Приносять.

— І колядують?

— Колядують.

— І чи до церкви так рано йдуть, як їх батьки, діди та прадіди ходили?

— Йдуть.

— А ще одно важне — чи дітей своїх ведуть за собою і приучують, щоби діти все те робили, що роблять батьки й матері?

— А вже ж, що все те роблять.

— Та чи є бодай дехто, що не робить того, про що я вас питаю?

— Таких дуже мало. Ось тілько, кілько нас тут бачиш.

Чуючи таке діявол попадає в розпуку і ланцюх стає знов такий грубий і сильний, ніби доперва зроблений. Звертаєсь тоді діявол до душ:

— Коли ви там помагали мені освободжуватися, то мусите і тут помагати... Старайтесь перевернути отой залізний стовп, до якого я прикований.

І зараз ледачі українські душі обступають стовп і силуються його захитати. Так лиха сила працює до Великодня. А на Великдень питає так, як було на Різдво — чи люде Паски печуть, чи писанки пишуть, чи рано до церкви йдуть, чи Христос воскрес співають.... А коли душі кажуть, що люде все те роблять, то ланцюх знов стає сильний і грубий.

Наука з оповідання: Діявол, це всі лихі сили, що безнастанно готові народ нищити і вести його до загибелі.

Ланцюх, що тримає лихі сили на привязі, це Українська Церква і звязана з нею цілу культура народу — всі обряди, всі звичаї, які народ має.

Залізний стовп, це народна свідомість і почуття обовязку берегти запопадливо все, що входить в зміст Церкви і цілої народної культури.

А душі, що силуються зрушити залізний стовп, це душі тих, що тут на земли легковажили Церкву, легковажили Свята, легковажили святочні обряди і звичаї, легковажили українську мову і звали себе чужими іменами і назвами, байдужі були до своєї культури, тай давали лихий примір другим.

Такі тут за життя гризуть вже ланцюх, на якім діявол привязаний. Вони силуються зрушити залізний стовп, до якого ворожа сила припнята. Вони і по смерти будуть на послугах діявола.

Страшне бачить.

Ученик до учителя: Я малюю таке, як бачу.

Учитель: Коли ти таке бачив, як намалював, то ти страшні річи бачиш.

З ПИСАНЬ ОСИПА МАКОВЕЯ

ГРАНИЦЯ.

На дорозі стрітив я знакомого селянина.

— Звідки, ґаздо?

— А от ходив у село, передати вістку до доньки за рікою.

Я знав, що цей селянин мав поле по обох боках Дністра, в Галичині і на Буковині. Сам мешкав у Галичині, а на Буковині жила його замужна донька. Коли румуни заняли Буковину, він не мав уже приступу ні до своєї дитини, ні до свого поля за рікою. Тільки деколи пересилав туди вістку через Дністер, або діставав звідтам листок від доньки. Займалися цею почтою відважні парубки у недалекім селі, де берегів ріки не дуже пильнували вартові.

Селянин був сього дня лихий і нарікав:

— Ті цигани забрали мені там три кірці жита ще в осени — і я не знав. Тільки тепер донька написала.

Тут він станув на дорозі, обернувся лицем до мене і з притиском, мов би його мучило якесь дивне питання, на котре не находив відповіди, промовив:

— Скажіть мені, добродію, хто це придумав границі для українців на українській земли? Там за рікою моя дитина і моє поле, а я тут. Мій дід і батько ходили сюди і туди, — ніхто не спиняв їх. А тепер дивіться: прийшли якісь заволоки, поставили варту на ріці, — уже тобі до твоєї дитини і до твого поля засі! Раз якось, ще з початку, переправився я чайкою на той бік. Зловили мене ті цигани, набили і завернули. Ще й стріляти хотіли. Я вже з рік не бачив своєї дитини і бідую, бо там за рікою маю більше поля, як тут. Чи то так повинно бути, щоби той самий нарід розділювати границями?

Питання було дуже просте і ясне — і моя відповідь була така сама:

— Вжеж, не повинно бути.

Селянин дивився на той беріг Дністра, високий, покраяний з гори в низ бороздами від дощу, місцями сірий, місцями білий від снігу. З Галичини понад Дністер на Буковину летіло стадо ворон.

— Дивіться, оттака дурна ворона має більше волі, як чоловік. Куди хоче, туди летить. Не треба їй ні пропусків, ні пашпортів. А ти не смієш, і то на своїм, бо ти чоловік. Що це за порядок на світі? На що люде накладають таку неволю на себе?

Я усміхнувся. Мій знакомий сягав своїм простим розумом далеко-далеко, у незнану будуччину. Може колись і цілий світ додумається до того самого, а покищо дочка селянина і його поле були за границею, в іншій державі, а він тут бідував. Покищо дурна ворона мала більше волі, як чоловік.

СВОБОДА.

Яке тільки військо переходило попри хату Гриця Саламахи, кожде говорило йому, що йде його освободжувати, — його і село і край і народ. Ніхто не казав, що хоче брати його в неволю. Тільки з самого початку війни взяли його, як підозрілого в москвофільстві, в неволю, але не на довго. Австрійці замкнули його в арешті в місті і пішли собі, а другого

дня прийшли москалі і випустили його. При цій нагоді австрійці забрали йому пару коней з возом і з сином, а москалі взяли за висвободження корову і годовану свиню.

Сидів Гриць дома і думав, за що впала така напасть на нього. Він ніколи не мішався у політику і зовсім байдуже було йому, хто над ним панує і хто буде панувати, аби тільки йому було добре. А тут дивися: одні обікрали і другі ограбили його. Та вже коли сидять москалі, нехай сидять!

Однак на другий рік прийшли мадяри і освободили Гриця з московського ярма. Збили притім його і його жінку, забрали другу пару коней, корову і телицю, розбили пасіку і другого сина взяли до війська.

Чогось москалям захотілося доконче мати село разом з Грицем у своїх руках. Побилися з мадярами, нагнали їх і висвободили село. При цій нагоді викинули Гриця і сусідів з родинами у друге село, щоб не заваджали, бо тут бійка.

Однак мадярам також подобалося це село, прогнали москалів, освободили громаду, спалили більшу частину хат — і вернулися туди, звідки прийшли.

Гриць застав дома тільки пожарище. Постягав недогарки і зліпив нову хатинку, маленьку, низеньку, без обстанови. Жінка з жалю і журби померла.

Минув рік. Прийшли німці і турки знову освободжувати Гриця. Забрали телицю, двоє овець, кури, все вимолочене збіжжа і чоботи.

Як Гриць потім прожив аж до дальшого освободження, цього він сам не знав би розповісти. Але в селі бачили, як цей колись багатий господар запрягався з донькою у плуг і орав, бо коней не було. Потім це збіжжа, що зібрав, реквірували нові освободителі.

Гриця освободжували ще два рази. Послідний раз від „большевиків і гайдамаків". Коли освободителі прийшли до його нужденної ліпянки, він лежав хорий.

— Давай, хлопе, збіжжа!

— Не маю, панове.

— Для гайдамаків то маєш, а для нас то ні! Ми прийшли тебе освободити, а ти . . .

— Я вже свобідний, панове! — сказав Гриць.

І умер.

ЗА ЗДОРОВЛЯ.

Священик Петро вертався з присілка від хорого. Ішов пішки, бо не було коней. (Це був воєнний час) . . .

На дорозі перед собою о. Петро побачив селянку, що в лівій руці тримала кошик, а в правій палицю, якою підпиралася. Зігнена була як каблук і ледви йшла — нога за ногою . . .

Вернувши з церкви о. Петро почув у себе ту неміч душі, яку відчував що дня . . .

Був у Талєргофі. Жінка вдома померла від тифу. Двоє менших дітей в Сестер Служебниць, старший син в свояків. Коли о. Петро вернувся, застав майже порожну хату.

Наняв господиню, довів хату до ладу, забрав діти до дому, написав до старшого сина, щоби вертався до дому.

Син приїхав, потішив батька, а потім як пішов, вже не вернеться ніколи. Погиб у боях під Львовом.

З того часу всі говорили, що їх

священик „не при собі". Ходив, думки думав...

Господиня увійшла в кімнату.

— Прошу покарати Влодя, бо набив Галю.

— А дайте мені спокій! Карайте самі.

— Не буду, то не мої діти. Отець повинні ними занятися, бо змарнуються. Вже великі, а читати і писати не вміють.

— Щож я тому винен? Школи нема...

— Читати і писати могли б отець самі навчити.

— Я не маю сили...

— Тут не треба великої сили...

— Добре, добре...

— Оттак все! — закінчила господиня і вийшла.

По обіді повідомила господиня, що прийшла якась старенька бабуся. Вона принесла когута і хоче з священиком поговорити.

Увійшла. Священик попросив її сісти.

— За далека дорога для вас — почав.

— Ой далека, далека! Я ще вдосвіта вийшла та ледви дійшла.

— Яке ж маєте діло?...

— Та нічого важного. Принесла когута замість грошей, та відправте Службу Божу за моє здоровля, ачей Госполь позволить ще хоч трохи пожити на на світі.

О. Петро глянув... Могла мати 70, 80 літ, або й більше.

— Кілько вам літ бабусю?

— Не знаю, отче духовний. Як була війна з Прусом, я слюб брала. Мені було тоді 25, або 26 літ.

— Отже Служба Божа за здоровля?

— За здоровля. Хотілабим ще прожити, подивитися, що з того буде. Нема й нема війні кінця, а тут вже смерть за плечима.

О. Петро глянув на бабусю.

— Чи ви кого втратили на війні?

— Еге ж, втратила. Наймолодший син погиб, також зять, два внуки, а про інших не знаю, чи живі.

— Чого ж би ви ще хотіли дожити?

— Ріжного. І своїх хотіла би бачити і хотіла би дочекатися, що з нами всіми буде. А чей так до віку загибати не будемо.

— Добре — відповів о. Петро. — Служба буде завтра. Чи будете на ній?

— Буду. Я тут заночую в невістки. Нині не зайшла б до дому.

О. Петро казав накормити бабусю, а сам почав шукати в старих метриках, коли вона родилася. Родилася 1940 року, отже мала 79 років.

— Цікаво! — шепнув о. Петро до себе.

Вийшов в садок.

— Мені 47 літ — думав він — а вже не маю охоти до життя, а бабуси 79 — і вона ще хоче бачити, що з нами всіми буде...

Він довго ходив. Коли ж вернувся до хати, здивував господиню питанням:

— Де діти? Закличте їх!

Діти прийшли. Вони не знали, що їх жде і подивилися великими очима на батька. Але батько не був гнівний. Він погладив їх по волосю і заповів несподівану річ — що він завтра буде їх сам учити, бо в селі школи нема.

Він забажав жити!

Старенька бабуся воскресила в ньому віру і бажання жити і працювати.

УВАГИ МОЛОДИМ ЛЮДЯМ.

Коли прийде курець до чужого дому, то повинен запитати: „Чи можна в вашій хаті закурити?" Того вимагає культурність.

Також треба запитати: „Чи можна в вас говорити так, як я хочу, а не як ви хочете?" Це також справа культурности.

Не треба за голосно сміятися, реготатися.

Не треба сміятися, коли нема з чого.

Відноситися до старших з повагою, тим покажеш свою гідність.

Заховуйся всюди здержливо, примірно, гідно. Не „розперізуйся".

Не говори голосніше, ніж потрібно.

Не смійся з чужих похибок.

Розумна мовчанка важніша, ніж нерозумна бесіда.

Молоді повинні памятати, що вони кандидати на старших. Молодість — це час приготовання, час іспиту. З поважних молодих будуть поважні старші.

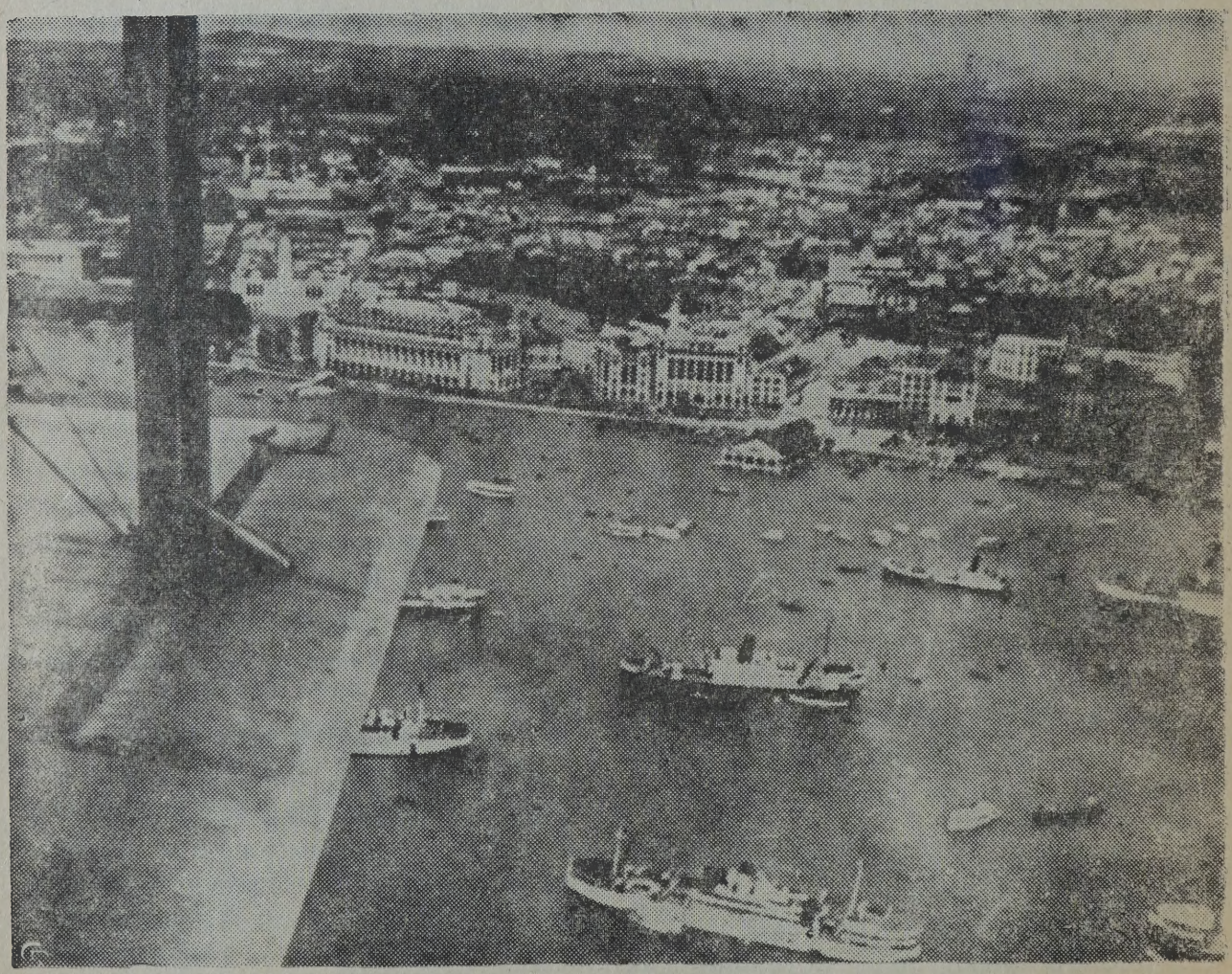

Сінґапор, фотоґрафія з літака.

МИХАЙЛО СТАРИЦЬКИЙ.

1840—1904.

Минуло 104 роки від народження, а 40 літ від смерти визначного українського письменника, Михайла Старицького. Син дідича в Кліщинцях, на Полтавщині, вчився в Полтаві, Харкові й Київі. Був одним з творців українського театру. До його ґрупи належали визначні артисти — Заньковецька, Затиркевичева, Кропивницький і Тобилевичі.

Для театру написав коло 30 драматичних творів — були видані в двох томах 1890—93, а поезії в поважній книжці 1908 р. Дуже багато перекладав з чужих літератур. Сам доторкався в писаннях всяких дуже ріжнородних справ. Рідний край і нарід, служба добрій справі, моральні цінности, це ті зорі, за якими він йшов ціле своє життя. Про нього кажуть, що він був поетом-артистом і поетом громадянином в одній особі.

Помер 1904 р. в Київі, не втративши до смерти віри в красшу будучність Українського Народу. Тут подаємо дещо з його віршів.

ДО МОЛОДІ.

На вас завзятці — юнаки,
Що возлюбили Україну,
Кладу найкрасшії гадки —
Мою сподіванку єдину.
В вас молода ще грає кров,
В думках у вас не має бруду,
І в серці гріється любов
До обездоленого люду.
Ховайте ж ви її собі,
Не розмантачуючи всує:
Нехай ваш дух вона годує
В життю у честній боротьбі!
Не забувайте ви тих хат,
Де лихо гіршає щоднини...
Не можна гаяти й хвилини,
Поки ще стогне менший брат.
Поки живий, мерщій несіть
Сліпому світило просвіти,
І в серце, смертию сповите
Живу надію закропіть!
Шануйте мову — рідну річ,
Назвіте голосно своєю,
Та розженіте над землею
Непереможну темну ніч.
Хай що буде, а ви любіть
Свою знесилену родину
Й за неї сили до загину
І навіть душу положіть!

НИВА.

Гей ти ниво! В тебе гону
Од Карпату аж до Дону!
Та широка ж, як погляну,
Геть укрилась килимами,
Огорнулася лучами
Й простяглася до Лиману.
Щож то ниво, лихом збита!
Потом, кровію полита,
Ниньки сталося з тобою?
Не красуєшся стогами,
Не пишаєшся скиртами,
А глушишся лободою?
— — — — — — — —
— Колись добре я родила:
Виростала з мене сила
Ворогам на страх і горе!
А тепер я геть дичаю
І не бачу скруті краю,
Бо не наш плуг мене оре.
Правда ниво! За сльозами
Не рушали ми з ралами...
Гайда в поле! Ґине нива!
Додамо до праці руки:
Хоч не ми, то діти, внуки —
А таки діждуться жнива!

СЛОЗА.

Чи памятаєш, як з тобою
Прощавсь я пізною добою?
Вечірна зіронька зійшла
В безодні синій над водою;
Над дібровою німою
Якась пташина проплила;
На сході геть чорніла хмара,
А ти бліда, як та примара,

Стояла з смутком на чолі,
Ламала рученьки малі
В німій скорботі — і розваги
Тобі подать не мав я зваги...

Майнула хвиля, час настав —
І блискавицею спалав
В очах твоїх огонь од муки;
Свої знеможенії руки
Кругом мене ти обвила
І тяжко, тяжко заридала...

Моя ти зоре! Чи ти знала,
Як та сльоза мене пекла?
Минули роки, сивий волос
Морозить голову, а я
Все гину зіронько моя,
Та чую твій надбитий голос;
І досі тяжко й горяче
Твоя сльоза мене пече!

ВИКЛИК.

Ніч яка, Господи, місячна, зоряна!
Ясно, хоч голки збирай.
Вийди коханая, працею зморена,
Хоч на хвилиночку в гай!

Сядемо вкупі ми тут під калиною —
І над панами я пан!
Глянь моя рибонько—хвилею срібною
Стелиться полем туман.

Гай чарівний, ніби промінем всипаний,
Чи загадався, чи спить;
Он на стрункій та високій осичині
Листя жагою тремтить.

Небо незміряне, всипане зорями —
Що то за Божа краса!
Перлами ясними он під тополями
Грає краплиста роса.

Ти не лякайся-бо, що свої ніженьки
Змочиш у срібну росу:
Я тебе, вірная, аж до хатиноньки
Сам на руках однесу.

Ти не лякайся, що змерзнеш лебедонь-
Тепло — ні вітру, ні хмар... [ко,
Я пригорну тебе щиро до серденька,
А воно гріє, як жар.

Ти не лякайся, щоб злоба підслухала
Тиху розмову твою:
Нічка приспала всіх, і сном окутала—
Ані шелесне в гаю!

Сплять вороги твої, знужені працею,
Нас не сполохає сміх...
Чиж нам окраденим долею нашою
Й хвиля кохання за гріх?!

ПОЯСНЕННЯ:

ЮНАКИ — молодці; юний — молодий.

РОЗМАНТАЧУВАТИ — марнувати.

ВСУЄ — дармо, без потреби.

МЕРЩІЙ — чимскорше, хутко.

КАРПАТИ — українські гори на полудни Галичини.

ДІН — велика ріка України, небагато коротша від Дніпра, довжиною четверта ріка в Европі. Впадає в Азівське (Азовське) море. Вдавнині звалась Танаїс.

ЛИМАН — залита морем розлога долина чорноморських рік.

СКИРТА — стирта збіжжа, сіна.

РАЛО — давний рід плуга.

ВИКЛИК — Цю пісню нині співають і вона своїм описовим змістом мабуть не має собі рівної.

ОСТАННІЙ ЛИСТ.

Кохана! Завтра я в огні,
Можливе, що й поляжу.
Дасть Бог тобі яснійші дні,
Я рук твоїх не вяжу.

Заплач, мій перстень з палця скинь,
Сховай його на згадку —
Всіх наших спільних мрій, терпінь
І мойого упадку.

Коли ж інакший намір твій,
До Гошева*) йди в болю,
Вручи Пречистій перстень твій,
Вручи їй власну долю.

Вона дасть послух молитвам
В тяжку твою годину;
Дасть смерть тобі й обоїм нам
У небі Україну.

В. Щурат.

---

*) Гошів — відпустове місце в Галичині.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ҐАРАСИМА ЧОРНОХЛІБА

ПОДОРОЖ ШЕВЧЕНКА ПО КАНАДІ.

Знов сон, люди добрі...

Знаю я, що ви зараз скажете: „Десь тому Чорнохлібови так сни сняться! Але хиба і вам, люде добрі, не сниться? Кожного тижня буває бодай один такий день, що встаєте та зараз: „От жінко, снився собака, що мене чіплявся..." А жінка: „А чи вкусив?" А ви: „Ні, хотів вкусити, але я мав в руках сокиру і відрубав йому голову". Тоді жінка: „Це маєш якогось ворога, що хоче тобі лихо зробити, але ти його переможеш".

Або встає жінка та: „Снилося мені, чоловіче, що я дуже когось била, десь бю, тай бю". А ви на те: „То знак, що щось прибється. Або лист буде, або хтось прибється..."

Це ті добрі сни. Та бувають й інші. От сниться вам, що ви по болоті йдете, так це слабість. Хрест — якесь терпіння. Коли рій десь сидить — пожежа там буде. Тягар нести — терпіння. Квочка з курятами, або малі діти — клопоти.

Деколи сняться вам чужі сторони — чужі села, міста, поля, ліси. Або що ви на празнику хто знає в яких людей. Або що по горах драпаєтесь. Таке вам, таке і мені сниться.

Зрештою сни належать також до історії. От Прекрасному Йосифові снилося, що снопи снопам кланялися, а худі корови зїли товстих. Це показує, що відколи люди людьми, то вже їм і сни снилися. Тай халдейські Сонники, як бачимо, походять з давної Халдеї (це ніщо, що їх тут продають).

Правда, мої і ваші сни ніби деколи ріжняться, але це тільки поверховно. Мені сняться далекі світи, поважні люди, а вам ніби не те... Але я знаю, чому воно так. Сниться вам, що ви в чужій стороні, однакож ви не розвідуєтесь, що це за сторона, тому і не знаєте. А то може бути Марс, може бути Єгипет, або давний Вавилон. Щож до мене, то я зараз розвідуюсь, розпитую, отже знаю і вам кажу. Вам сняться чужі люди, але ви не розпитуєте, хто вони, отже ані ви їх, ані вони вас не знають, а я, люди добрі, зараз розпитую, отже довідуюсь, де я, що це за люди, а вони про мене довідуються.

Тесаме в сні, те саме і без сну. Хто менше чим інтересується, то і менше знає. Берімо примір: Снилося вам, що ви в чужій стороні, якісь хати, якісь люди... Отже ви недовірчиво дивитеся, тай ніяково вам, що знакомих не бачите. Станете десь в кутку, як чужинець, отже не диво, що зараз собака вас чіпляєсь, і ви мусите від него відбиватися. Собака бачить, що ви боїтесь, тому й чіпляєсь. І в сні таке і без сну.

А я не те. Приснилось мені, що я в чужій стороні, якісь хати, якісь люди, отже я зараз йду до людей та:

— А здорові були, добрі люди! Можна до вас зайти?

Люди смілих люблять, отже:

— Просимо, просимо! Та кажіть, хто ви, та звідки. Тай як називаєтесь. І куди йдете, та за чим.

Ну, і починаєсь тут знакомство та балачка. Люди довідуються про мене, я про них. І тому я маю багато знакомих всюди — і без сну і в сні. Я знаю багато всяких людей і мене

знають. А знакомих всюди добре мати.

Отже коли вам присниться, що ви в чужій стороні, то не бійтесь, але йдіть сміло, розвідуйтесь, розпитуйте, а побачите, що вам на добро вийде. І сни ваші будуть до моїх подібні.

Цим разом снився мені Шевченко. Мабуть це перший раз в життю. А було воно так...

Говорили ми вечером, що от вже Шевченкові роковини надходять. Як

же пішли спати, то ще я мабуть не заснув, як чую: Стук, стук!... Встав я, відчинив двері, і в хату увійшов наш Великий Поет — Шевченко. В кожусі, в шапці — точно, як на образках бачите. Тай ще з замашистою палицею в руках — чого вже на образках нема. Увійшов та зараз:

— Чув я про тебе, Гарасиме, багато інтересного, кажуть, що ти Спостереження пишеш. Ну, воно добре! Того треба! Я знаю, бо і я пишу невіднині. Отже відвідав я тебе, а ти збирайся — пійдемо українців в Канаді оглядати.

Підсунув я йому крісло, але він не сідав, каже, часу нема. Тоді я:

— Піти піду, але признаюсь, що я всіх українців в Канаді не знаю... Тоді він:

— Нічого! Це моє пророче діло їх знати. А двом, як знаєш, веселіше йти.

Кинув я на себе щось там і ми вже на широкім полі. Сонце що лише зійшло, роса на траві блищить. Йдемо ми, щось балакаємо. Аж тут проти нас чоловік.

— З ранним ранком дай вам Боже доброго здоровля! — каже Шевченко, коли чоловік до нас наблизився.

— Дай Боже і вам! — відповів незнакомий. — А куди так мандруєте? Бачу, що рано встали.

Почали ми розпитувати чоловіка, хто він, звідки, яке його становище в громадськім життю, і довідалися такого:

— Я нігде не належу, до жадної орґанізації, ані до жадної церкви, але я всюди зайду. Я був вже в баптистів, був в суботників, був в голироли, заходив навіть до жидів, але не впустили. Зараз в дверях питають: „Чого тут хочеш?" Я сказав, що хочу подивитись, а він мені „Тут нема на що дивитися, то не театер, ані цирк. Театер онтам дальше! А тут люди приходять тільки з важними справами". І не пустили. Але я всюди заходжу...

— А що читаєте? — питає Тарас, — які часописи і книжки...? — На те незнакомий:

— Все читаю, що лише можу дістати. Правда, сам я ґазет не передплачую, але від людей беру. Чого я вже не читав! — і ніби наші, і большевицькі, і ті, що біблійники роздають. Але вони всі брешуть, я нікому з них не вірю. І ви не вірте! Я їм на

ніщо цента не дав би. Але прочитати можна...

Нараз сон змінюєсь і ми опинились на фармерськім подвірю. Хата, а перед хатою чоловік.

— Доброго здоровля! — кажу я, — а ми оце звернули до вас води напитися. Ми здалека...

Подивився чоловік, та:

— Здалека... А звідки?

— Не будете знати, — говорю, — ми так добрих людей відвідуємо.

— Може купці — а в мене є кілька штук худоби на продаж. Ходіть, подивитесь.

— Ні! — кажу, — я фармер, а це наш великий Тарас Шевченко.

Глянув чоловік та:

— Кажете ваш... А що він вам — брат, чи що? Я колись чув... це ніби той, що людей асекурує...

— Ні! — ви мабуть чули про Сліпченка, а це Шевченко. Це інший. Це письменник... Це такий, що багато розумного пише.

Махнув чоловік рукою:

— Е! Пише, бо роботи не має. Але нехай би був на моїм місци, то не писав би. Я не маю часу і в голову пошкробатися...

— Це ж і маляр, вміє гарні образи малювати...

Покрутив чоловік головою:

— Мені образів не треба. В мене там два гарні образи марнуються, бо рамців нема. А мій хлопець також малює, ая!

Бачу, що чоловік мене добре не розуміє і починаю:

— Це той Шевченко, що боровся за долю свого народу, був на Сибіру...

— Знаю, знаю, — каже, — їх тут повно таких волочиться. Той з Сибіру. той з Едмонтону, той з Ґаліції, той з Буковини, той з Ґімлі... А минувшого тижня був тут один зо Штомбуру. Такий кремезний! А що до того вашого Сліпченка, то я скажу от що: весна недалеко, то нехай тут лишається Мені робітників треба. Тепер ще до ліса поїде, поки санна дорога, а як розмерзнеться то буде корчувати, або каміння витягати. І платити буду, як всі платять...

Ще фармер не докінчив бесіди, як ми опинилися знов на широкій дорозі, а проти нас незнакомий, та:

— Гаразд! добрі люди, а куди так рано?

— Дорога далека, то рано вибрались, — каже поет, — а ви хто такий?

— Я... Ну, добре, що вас зустрів... Я гроші збираю... Ми гроші збираємо... Може б і ви щось дали...

— А на яку справу? — питає Шевченко.

— На будову української держави, сказавши коротко. На те нам грошей треба.

— А хто ж ви саме, що за таке святе діло взялися? — розпитується поет.

— Ми... То багато оповідати, а мало слухати. І всього не можна розказати, бо це дипльоматичні тайни. Але другі не хочуть нас розуміти і нам не вірять. Вони держави не збудують. Це лише ми одні одинокі маємо до того ключ.

— Ну, але так назагал, — які ваші способи при тій будові?

— Які? Перше — збирати гроші. Ми вже нераз збирали і на все збирали. На що хто збирає, то і ми на те, а потім нам кажуть, що ми їх перебігаємо. Але воно не так, бо ми знаємо, що робимо. Буде українська держава, чи ні, це лише від нас залежить.

— А що друге? — допитуєсь Тарас.

— Ага... Друге кажете? Друге... Висилати всюди по світі меморіяли та дипльоматичні делеґації. Тоді будуть з нами рахуватися. Так слати, щоби в них двері не зачинялися — одна відходить, а друга вже перед порогом. Ая! Отже я йду...

Глянув Шевченко на мене і ми вже в іншій околиці. Перед нами гарне господарство, навіть ворота помальовані. Входимо на подвіря, собака загавкав, і з хати виходить чоловік.

— Чи позволите зайти на хвильку до хати води напитися, — кажу.

А господар:

— Прошу, прошу, зайдіть! Може голодні, то кажіть.

Увійшли ми в хату, а чоловік:

— Сідайте, та кажіть, хто ви такі.

Сів Шевченко та глядить по стінах. Гляджу і я, тай бачу на почетнім місци за столом портрет поета, отже кажу:

— Я, коли чували, Гарасим Чорнохліб, а це (і вказав на Тараса)... пригляньтеся, може пізнаєте. Це ж наш великий...

Ще не докінчив я, як чоловік вхопив Шевченка за руку, цілує та:

— Яке щастя, — каже, — що ми такого гостя дочекалися, нашого батька Тараса! Сідайте, прошу... Гей, Маланко, Маланко! — ґукнув він на жінку, — а ходино сюди!

Прийшла жінка з другої хати, а чоловік:

— Дивись, це Чорнохліб, а тут самий наш Тарас Шевченко. Я зараз пізнав! Витайся, тай йди скоренько, вари пироги, а потім вже і ти з нами посидиш...

Коли жінка пішла, питає Тарас:

— Чи є в вашій околиці зорґанізована українська громада, чи провадиться українська культурна робота?

На те чоловік:

— Е, ми можемо своєю околицею похвалитись. В нас є Церква, є Народний Дім, є жіноча орґанізація, є сумківці. Тільки замало рук до роботи. А ви, — звертаєсь він до поета — заїхали на прогульку, чи може в Канаді зостанетесь?

— Та я й остався б, — каже Шевченко, — коли б міг тут вам придатися.

Слухає чоловік, та аж на ноги піднявся.

— От добре, тай ще раз добре! — каже, — тай дуже добре! Коли так, то ми вас з своєї околиці не випустимо. В нас роботи повно.

— А що ж я міг би в вас робити? — питає Тарас.

На те чоловік.

— Коби руки, а робота є. От можете провадити в нас Рідну Школу, це одно. Можете приготовляти представлення, концерти, та вечірки сміху, друге. Можете в церкві дякувати, трете. А нам дяка треба. Про вас же я читав, що ви гарно співаєте. Треба буде приготовляти пікники та базарі, четверте. Коли б ви знали національні танці, а ви їх певно знаєт, то це дуже придалося б нашій молоді. Давали б відчити... Але є ще одно, що прийшло мені на гадку: ви розумієтеся на малярстві, а нам маляра дуже треба. Намалюєте нам кілька декорацій до Народного Дому. Потім треба буде помалювати Народний Дім зверха і в середині, дальше треба зверха помалювати церкву, бо вже фарба облітає. Не зашкодило би помалювати і паркан, бо гниє. А ще дальше малярської роботи в околици повно — тому треба помалювати стайню, тому в хаті підлогу, тому сани, тому віз, тому тачки. Ви ж

розумієте, яка фарба ліпша, то вас всі схочуть. Тут є роботи досхочу. І тому ми вас від себе таки не пустимо...

Вийшов я до кухні води напитися, а чоловік за мною та потихо:

— Щастя нам тай годі, а ви, пане Чорнохлібе, також скажіть за нами добре слово. Ми йому заплатимо, кілько зможемо... Зрештою він нежонатий, то йому багато не треба. А харчувати можемо його „вколію" нині їсть в мене, завтра в мого сусіда, позавтра в третого. Наша громада велика, то довго буде, нім всі хати обійде. Тай на один день можуть люди красше приготовитися...

Ще починав чоловік щось говорити, та я бачу, що ми вже стоїмо перед іншим, наче міщанським домом. Задзвонив поет, відчинив чоловік двері, а Тарас:

— Ми оце до вас на хвилину, хочемо познакомитись, чи дозволите зайти? — А не знакомий:

— Прошу прошу, зайдіть!

Увійшли ми, і Тарас починає:

— Щоби знали ви, шановний добродію, хто ми такі, то оце Гарасим Чорнохліб, а я автор „Кобзаря" — Тарас Шевченко.

Видивився чоловік та:

— Ве, вел, вел!... Це ви Шевченко! Знаю, знаю! Минувшого року ваш биртдей справляли в Народнім Домі, отже і я там був. Знаю! А я Джері Андермавнт, малим хлопцем з Старого Краю приїхав, мав ледво дванадцять літ.

Дивиться Шевчено та:

— А чи ви українець? Це щось так звучить...

Випростувався чоловік, підніс вгору брови, та:

— Вел, це ніби так: в простій мові я був Грицько Підгірний, а це по тутешньому Джері Андермавнт. Це ніби те саме, але в красшій формі, Джері Андермавнт! А ваше Тарас було би по тутешньому Тері, ая! Тері Шу... Шумейксон... Так ми вас і в тутешних Енцикльопедіях запишемо. Та... Екскюз мі, я хочу познакомити вас зі своєю родиною...

Андермавнт вийшов до другої кімнати, і чути було, як з кимсь говорить. Слухає й Тарас та:

— Це яка мова, що там чути?

— Анґлійська, — кажу.

За хвилю виходить Андермавнт з жінкою і трома дітьми. Жінка прибрана цілком по модному: не можна сказати щоби гола, але так трохи; з циґареткою в зубах; брови повимикувані, а місце де їх Бог сотворив, замащене чорною фарбою; губи червоні, як індикові коралі, нігті таксамо... Словом — прибрана в найновіщий стрій 20-го віку.

— Це моя жена, Меґі — каже Андермавнт, — вона по українськи розуміє, щира українка! А, це — і вказує на Шевченка, — містер Шевченко, а ґрейт мен.

— Привитались, і бачу — подає вона Тарасови циґарётку та: пліз, містер Шевченко!

Ніяково стало поетови. Він подякував і сказав, що лікар заборонив йому курити цілих три місяці... Підводить тоді Андермавнт дітей:

— Це мої діточки... Оце старший, сім літ йому, зветься Моріс; оцей Джиґс; а оцей третий, йому три роки, Чаплін.

Дивиться Тарас та:

— То це ваші рідні діти? — питає.

— Єс, єс, мої — каже Андермавнт, — але вони по українськи ще не вміють. Я вже пізніше почну їх по українськи вчити...

— Так чому не тепер, чому не вчи-

ти змалку? — питає Тарас, — змалку можна навчити без труду і кошту. Говорите до них, вони вчаться і до вас говорять, отже навіть не будуть знати, коли навчилися...

Зморщив Андермавнт чоло, та:

— Ю сі, містер Шевченко, нехай перше одного навчаться. Я хочу, щоби їм в голові не помішалося, ю сі. І знаєте, тут всі так роблять, тут такий стайл. Треба до людей достроюватися, коли хочемо бути людьми. Тут не те, що там в олд контрі, ,тут все по практичному...

— А хіба це не було би по практичному, коли б ваші діти знали змалку дві мові, а з ними мали два світогляди, два розуми? Аджеж і Канаді треба розумних людей...

Зморщив чоловік чого і:

— Вел!... З теоретичної сторони воно ніби так, але це Канада. Тут все аптудейт! Тут всюди ню стайл, ю сі. Ми мусимо до культурних людей достроюватися...

Коли поет з Андермавнтом так говорять, я розглядаюся по кімнаті. Якраз проти мене великий образ, в гарних рамцях — девять собак сидять кругом стола, в циліндрах, з циґарами в зубах, і в карти грають. Перед ними фляшка з горівкою. По правій стороні менший образок — намальований гарбуз, а на нім сидить щур. По лівій малюнок майже голої жінки з великими голими колінами, курить та по дурноватому шкірить зуби. Під образами на дротяній сітці повно поштових мальованих карток... А на столику „Гаш" та „Ай Опенер", себто література.

Нараз все зникає і ми вже на широкій вулици. Йдемо, і каже поет:

— Це, Гарасиме, щось таке низьке, таке болюче, прямо страшне! Бував я всюди, але таких низин не бачив. От кирґізи — вони все своє дуже гідно шанують, себе шанують, свою культуру, своє імя шанують. А тут... Каже: достроюються... Еге! Так достроюються, що позбуваються всякого строю, до гола розбираються. Голе тіло, голий розум, гола совість, гола душа, голе ціле життя. Таке розумове і моральне каліцтво, що аж страшно! Бачив я на своїм віку таких, що достроювалися, але достроювалися до висшого, до красшого, до розумнішого. А тут достроюються до найнизших низин, до пропастей. Що то люди! Колись обожали звірів, птахів, гадюк, а нині пропасть обожають. Якраз про таких говорить Святе Письмо, що мають очи, а не бачать, мають уха, а не чують, мають розум, а не розуміють.

Слухаю, аж нараз бачу, що вже новий незнакомий запрошує нас до кімнати Увішли ми наче до школи, наче до урядової канцелярії. А чоловік, що нас запрошував — учитель не учитель, лікар не лікар, адвокат не адвокат, комісар не комісар, писар, не писар...

— Це ми до вас на хвилину, — каже Шевченко, — це Гарасим Чорнохліб, а я, коли чували, Тарас Шевченко.

Чоловік зрадів та:

— Щиро, щиро, дуже щиро вас витаю. Моє імя Володимир Пирожняк. Не сподівався я ніколи побачити вас тутка. Дуже рад! Сідайте, прошу...

Посідали ми і питає Пирожняк Тараса:

— Ви, дозвольте вас запитати, приїхали сюди на короткий час, чи щоби тут зостатися?

— Щож, може б красше зостатися, — каже поет, — там в Европі ціле пекло. А в вас воно не те...

— Е, в нас покищо затишно, коли

порівнати з Европою, — притакує Пирожняк, — і вам я радив би до Европи не вертатися. Тут ви більше добра своїм таланом зробите. Я вже нераз думав, що треба би нам забрати звідтам і вас, і Костомарова, і Грушевського, і Дорошенка і ще декого. Тут є широке поле для української культурної праці. Нива широка...

— Я вірю, що тут нива широка, але так для приміру — від чого починали б ми тут культурну роботу! — питає Шевченко.

Махнув чоловік вдоволено рукою та:

— Це вже наша журба! Ви приїздите сюди і маєте вже все готове. От, приміром, посилаємо вас з відчитами по цілій Канаді від океану до океану. Їздите, говорите і збираєте гроші. А в нас брак добрих колекторів дуже відчувається. Або зробимо фільму, а ви їздите і людям показуєте. Та це лише частина праці. Багато є громад, які хочуть, щоби до них час від часу заїхав добрий промовець, добрий орґанізатор — чи то для полагодження громадських непорозумінь, чи для зорґанізовання сумківців, чи заложення кооперативної торговлі. А дальше — там отворення Народного Дому, там вже 5-та, чи 15-та його річниця, там сумківський зїзд. Позатим владжування освітних курсів, тощо. Також дуже заважувала би ваша участь на всяких наших хоч би й найменших сходинах, на вечерницях і сурпрайз партіях, а ще більше в нашій політичній та дипльоматичній праці — в комітетах і делеґаціях. А все те разом взявши давало би вам суму сумезну матеріялу для вашої письменницької праці. Ага, ще справа нашої журналістики — ви своїми статтями в часописах могли би звести на кращий шлях нашу журналістику.

Бачу, а Шевченко щораз тяжше і тяжше віддихає, наче б великий тягар йому на плечах, а там:

— І ви думаєте, — каже, — що я, або і трох нас могло би...

— Даруйте, — перебиває чоловік, — ще хвилька, а я скінчу... Ви, приміром, як маляр, мали би повно замовлень від Народних Домів, щоби намалювати їм декорації — куртини, куліси. А позатим могли б, тай мусіли б малювати образи. Треба ж і чужим показати, що ми маємо славних малярів. Сказавши малярів в Канаді ми взагалі не мали. Поза тим же треба вам продовжати чисто письменницьку працю, продовжати писання „Кобзаря", чи що інше, розуміється трошки вже по модерному писали б. Знов же Грушевський докінчував би „Історію України", Костомарів писав би „Моноґрафії", а Дорошенко також по своїй лінії. А вже як літо прийде, то збереться нас гурт, і ви з нами, тай до озера, або навіть до Бенф... Роскіш така, що не можете собі уявити...

Як оком мигнути, цілий образ скінчився, і ми вже на чистім, широкім поли. Вечер, місяць вийшов на сине небо і так тихо-тихо! Тільки жаби дєсь далеко скрегочуть. І каже Шевченко:

— Гарасиме, аж мені Петропавлівська кріпость привиділася. Та слава Богу, що ми знов на вільній волі. А то... Ну, зайдемо ще до кого одного тай досить на тепер. Бо мабуть і ти вже втомився.

Ще Тарас говорив, як опинились ми перед дверми фармерської хати. Застукали до дверей і хтось відчиняє двері та: ‚Прошу, прошу, заходіть!" Бачу, а це кум Павло.

Ледво переступили ми поріг, а кум

Павло так пильно на Тараса дивиться, а там:

— Чи це сон, чи дійсність, що я бачу нашого Батька Тараса! І за які заслуги нагородив мене Господь такою честю? Не знаю, навіть, як вас гідно привитати. Ну, стисну вашу святу руку, тай сідайте, бо може струджені. Яка ж дорога! — де Україна, а де Канада...

Посідали ми. Закликав кум Павло свою жінку та всіх домашних, познакомлюються. Радощів таких, що й годі. Ну, уявіть собі, що це до вас Шевченко зайшов би — що ви робили би? Не знаєте, за що братися, починаєте хату замітати, а мітла з рук вам летить. Таке було і тут. Кума Павлиха принесла зараз води та просить Тараса: „Напийтесь, бо може втомлені та голодні, а я зараз звару вареників"... І побігла до кухні, як євангельська Марта, що гостила Спасителя. Надійшла несподівано і моя жінка, витається.

Як же все трошки втихомирилося, питає кум Павло:

— Так ви, батьку наш, на довго сюди прибули, чи тільки щоби подивитися?

Подумав Шевченко хвильку, глянув на мене, та:

— І сяк і так може бути. Коли б дали ви мені тут роботу, то міг би зостатися. Аджеж знаєте, яке тепер в Европі.

Бачу, кум Павло аж скривився.

— За які це гріхи, — каже, — було би на нас таке приведеніє, що ми мали би вам роботу давати? Аджеж хто ми, а хто ви! Вам від нас що інше належиться, а не робота. Ми для вас, а не ви для нас!

Бачу, міркує щось Тарас, а там:

— Даруйте, але не знаю, що ви мені винні.. — А кум Павло:

— Все винні! Ми винні вам поміч в тій праці, що ви робите. Коли б же ми вам роботу давали і приказували, що маєте робити, то з нас би всі розумні люди сміялися. Ви ж маєте від Бога пророчий талан, а ми звичайні собі люди. Ми з Гарасимом, от ніби з ним! — і показав на мене — нераз говорили, що ваша праця тому така велика, що ви виконували її як вільний чоловік, якому ніхто з людей не приказує, і яким ніхто не орудує. А нехай би той, як його... Ширяєв, чи що... весь час був вам приказував, то хіба ви були би розбудили з мертвецького сну український нарід? Хіба ми мали би нині вашого „Кобзаря"?... І доси малювали б кімнати, тай тілько.

Замовк кум Павло, а Тарас також мовчить та щось думає. Довго думав, а там:

— Може воно і так, тільки ж і людям з таланами треба хліба, треба одежі, треба хати, отже треба на все те працювати.

Заперечив кум Павло рухом руки і:

— А хіба ж те, що ви робите, будучи цілком вільним чоловіком, не було би працею? Хіба праця є лише та, що другі приказують? А ви ж і доси для нас всіх працювали. І тут якраз наш обовязок! І матка в улию їсти хоче, але на те є пчоли робітниці, щоби дбали про все, чого їй треба. І дбають! Красше дбають, ніж люди про своїх провідних людей. Ще вона в сповиточку, а вони кладуть її в просторе і вигідне місце, приносять їй найкращу поживу, яку можуть знайти, обсипають пахучим порошком, а то ще й стоять кругом та хухають, щоби їй тепло було. А ще інші приспівують. Читав я колись про те, тай сам трохи до них приглядався. Їм же

треба великої провідниці, треба цілому їх родови, великого талану їм треба, отже його собі виховують. Від колиски, від сповиточка. Ая! А вже коли підросте, то ставлять коло неї сторожу, щоби їй яке лихо не сталося. Це ж життя і будучність цілого їх народу. А вже як стане вона господарити, то бережуть, як ока в голові, ходять, як коло малої дитини, амброзією годують, а нектаром напувають. А ви ж знаєте, що це лише грецькі боги їли амброзію, а нектаром запивали. Тай порох з неї обдмухують. І лише тому може вона виконувати таку велику працю — таку, що ніхто другий її не виконає. Її праця важніша від праці других — вона працює для будучности. А всі другі працюють лише для одного дня. І це пчоли розуміють. Отже в тім розумінню вся сила пчолячого роду...

Говорить кум Павло, наче з розумної книжки читає, а Шевченко лише слухає та легесенько головою притакує. Щож до кума Павла, то досі говорив він сидячи, а тут аж піднявся, та вже ходячи по хаті продовжав:

— Ми оце недавно з Гарасимом про те говорили — про пчіл... Говорили, що коли б пчоли стали такі розумні, як найбільше число людей, то сказали би матці: „Ми нічого проти того не маємо, що ти маєш бути маткою, ми ж знаємо, що нам матки треба, тількож одно — мусиш сама про себе дбати! Ми тобі скажемо, що маєш робити, отже: встань раненько, позамітай те місце, де ти ночувала, а потім лети в поле, назбирай меду, принеси до улия і поскладай в ті комірки, що ти собі набудувала. Коли ж все те поробиш, зоставайся дома на день два, щоби поробити лад в улию. Ти ж господиня! Позамітай, поприбирай, всі комірки повичищуй, сміття повиноси, тай ще наглядай, щоби чужі пчоли до улия не закралися. Щира праця ублагороднює навіть неблагородні сотворіння. Ая! А дальше... вже можеш бути собі маткою і виховувати молоде покоління, це ж дуже почетне становище! — доглядай його, годуй і в люди виводи..." — Так говорили ми з Гарасимом, говорили, що пчоли вийшли би на такій своїй фільозофії точно так, як виходять ті народи, що провідних людей для себе не виховують і про великих людей в себе не дбають. Були би посміховищем цілого комашого світа, тай вигибали би, як вигибають нездари...

Тут увійшла кума Павлиха вже з готовими варениками, тай сметани поставила. Пішов кум Павло, добув вишнівки, як казав 12-літної. Як же ми, випивши по маленькій чарочці на смак, забрались до вареників, почав кум Павло знов:

— Я знаю, як буде! І таки знаю! Оглянемо зараз мою, тай Гарасимову фарму, а ви вибирайте собі найкраще місце, яке зайдете. Там збудуємо вам хату... в мене є плян тої хати, що ви хотіли собі там збудувати. Збудуємо, приберемо... Коли б же ви хотіли жити деінде, то і це добре. Ви всюди наші, а ми ваші; ми і там зробимо для вас все, що повинні. Тай ще більше... Вам же треба поїхати, куди схочете, треба купити, що вам до вподоби, отже ми вам і грошей!... Тілько жийте тай працюйте для нашої справи!

Похитав Шевченко значучо головою та:

— Та хіба ж ви з Гарасимом могли би все те зробити? Мабуть важко було би... — А на те кум Павло:

— Не я з Гарасимом, але нас багато, ми всі. Бодай всі свідоміші. Я

від себе даю пів фарми, коли треба, Гарасим кількось дає, Демко дає, другі дають. А дальше вдаємося до широкого нашого загалу, а загал ще не таке зробив би! Ну берімо, що один фармер виховує кількоро дітей, тай може їм ще призбирати майна, то хіба всі разом не могли би вам одному дати всего, що лише вам потрібне? Не то вам, але десять таких, як ви, озолотили би, двадцять таких, навіть ще більше. Аджеж кілько люди прокурюють, пропивають, непотрібно проїзджують, на непотрібне видають — це ж мільйони річно. Та коли б нас було лише сто добрих людей, то хіба сто не є вже сила! Е!...

Попоївши ми випили ще по малесенькій, як то великий наперсток, і кума Павлиха почала збирати зі стола

Тарас був дуже вдоволений і каже:

— Аж тепер чую, що я між своїми! Коли б в нас таких багато, то все було би — і сила, і повага, і все, що потрібне.

Ще хотів кум Павло щось говорити, але Тарас:

— Час нам вже збиратися, але все що чув від вас, я позаписую і воно буде в моїх книжках. — Колись прочитаєте.. Щож до вашого пляну, то ще подумаю. Це дуже велике, що ви сказали. А тимчасом дякую за вареники, я вареники дуже люблю, тай всего вам найкрасшого, поки знов до вас загощу. А тоді вже нашого українського борщу зварите...

Всі прощаються, а кум Павло:

— Поки побачимось, то це вам від мене памятка! — і подав Шевченкови калитку, як от поважний печений пиріг, чогось повнісеньку. І ще каже: Це і на памятку і придасться вам в дорозі. Того треба...

Вийшов кум Павло, вийшла кума Павлиха, тай моя жінка аж за ворота, провожають Тараса. Попрощалися там з Тарасом усі ще раз, а до мене каже він: „Велика дяка тобі, Гарасиме, що мені товаришував, а всі ви разом бувайте здорові!

— Дай і вам, Боже, доброго здоровля! — відповіли всі гуртом — і я прокинувся. Сон скінчився.

Яких снів я не мав, але признаюся вам, що такого, як оцей, ще не було. Для такого сну не жаль і три добі заразом спати.

Другого дня, а це була неділя, оповів я все кумові Павлові ще точніше, як вам тут оповідаю. Коли ж прийшлося оповідати про те, як Шевченко був в кума Павла, то сказав я, що це було в хаті якогось поважного чоловіка, не згадуючи, що це був кум Павло.

Вислухавши кум Павло мого оповідання, аж палець вгору підніс.

— От, сон, тай сон! — каже. — Я старший за тебе, Гарасиме, а мені ще такий сон не снився. Це, — каже, — такий сон, що бери з нього матеріял та пиши Катехизм для Українського Народу.

І почав кум Павло подрібно мій сон розбирати.

— В нім, — каже, — бачимо всі верстви нашого загалу тутешного. Бери оттого, що ніде не належить, але всюди зайде... Таких в нас багато. Це свого роду хитруни. Вони мені завсіди пригадують, як бачив я корову, що заглядала до хлівів. Двері були повідчинювані, отже переступила один поріг, понюхала і назад. Зайшла до другого порога, до третого, переступить, понюхає і назад. Як же хотіла переступати четвертий, вибіг з середини собака і нагнав. Еге! Це те, що він казав, що: не впустили...

— Берімо того, що хотів нанимати Шевченка до корчовання... І таких є багато. Це робоча сила, більше нічого. В них нема інших вартостей поза здобутками найпростішої праці. Як хтось казав: великий звір, та без голови!

— Берімо третого, що ти оповідав. Це чоловік з діточим розумом, а з претенсіями на великого політика. Такі є! Вони дуже короткозорі, і на гадку їм не приходить, що люди бачать їх діточий розум, як на долони. І з їх розмови, і з їх погляду, і з їх говорення, а вже вповні з їх ніби роботи. Всі їх бачать, тілько вони себе не бачать такими, як вони є, ані других не розуміють.

— Дуже повчаючий образець бачив ти Гарасиме там, де чоловік готовив Шевченка на учителя танців, та маляра стаєн, парканів, саней і тачок. Чоловік щирий, але не знає на світі більших вартостей понад ті, якими він орудує в своїй вузькій громаді. Я, Гарасиме, виводжу з оцего образка таке правило: дай маленькому розумови велику справу, то він переробить її на таку маленьку, як він сам. А дай великому розумови справу малу, то він буде підносити її до своєї висоти. Бери таки Шевченка: сам він був великим, отже старався і цілий свій нарід піднести, з рабів хотів зробити вільних людей, з несвідомих хотів зробити розумних. А оцей, як там він, малий чоловік, знижав би того ж великого Шевченка на маленького ремісника одної одинокої громади — на танцюриста і маляра стаєн. Тай ще не хотів би заплатити йому за працю навіть тілько, щоби той міг жити бодай так, як всі люди жиувть. Каже — він нежонатий, будемо годувати його „вколію"... Чи може бути щось низше? Та, що правда, це був сон, однакож він показує одну дійсну і вічну сторону життя. От пригадалося: памятаєш, Гарасиме, як я був позичив Кріпакови „Історію України", щоби читав, а він молоко накривав, доки цілком книжки не понівечив. Бачиш! Для нього книжка була вартна лише тим, що велика і тяжка, а не тим, що в ній пишеться. І таке всюди в життю буває...

— А вже болючий образ той четвертий, того, як він... Андермавнта. Це рак на українськім тілі, проказа на українськім життю. Це сором українському родови! Щось таке страшне, що нема на нього потрібного слова. Це те, що сам чоловік виколював би собі очи, відрізував би уха, втинав би пальці, вирізував язик... Сам собі, подумай Гарасиме! Тай не собі одному, але і дітям своїм, і жінці. Калічив би себе чоловік і думав би, що він так стає красшим, здоровшим та поважнішим. А є такі, Гарасиме, є такі!

Кум Павло аж почав обтирати піт з чола, що виступив великими краплями. І в хаті настала довга хвиля мовчанки. Замовк кум Павло, тай ані я, ані моя жінка не відважилися тиші переривати. Аж по довгій хвили почав кум Павло знов:

— Інтересний дальший образ, що ти оповідав. Це те саме, що з тим передпослідним. Ріжниця лише та, тут готовили Шевченкови працю на ширшім просторі, отже тимсамим ніби поважнійшу. Але всеж дрібна, маленька, буденна, хвилева... І тілько ж її, така сила силенна, як і в тамтім образку. Точно так, як говорить жид Яремі в Гайдамаках":

Піди кобилу приведи,
Подай патинки господині,
Тай принеси мені води!
Вимети хату! Вноси дрова!
Посип індикам! Гусям дай!

Піди до льоху, до корови...
Та швидше хаме!... Пострівай!
Упоравшись біжи в Вільшану,
Їмості треба... Не барись!

Точно так! Схочуть мати Шевченка, Костомарова, та Грушевського подорожуючими лєкторами, збирачами грошей, орґанізаторами кооператив і сумківських гуртів, гостями на вечерницях, журналістами, політиками, дипльоматами, делєґатами, секретарями на зборах... Яка лише вирине потреба, хоч би найдрібніша, так всюди будуть ними послугуватися, як найзвичайнішими наємними робітниками. Навіть не фабричними, бо там дають одну роботу, відповідну до вмілости і можности чоловіка. А тут ні! Тут заставлять до кожної праці, яка на світі є і яка прийде кому на гадку, і будуть вимагати з кожної гарного звіту. Ану, покажи, чи твої промови дуже людей захоплюють! А кілько заснував кооперативних крамниць? Чи великі успіхи є за тобою в тій кожній роботі, що тобі кожного дня даємо?... Коли ж покажеться, що з Шевченка не великий публичний промовець, що з Грушевського слабий кооператор, що з обох ніякі колєктори, так їх признають цілком безвартними людьми. Непотрібними, що лише дармо хліб їдять. А це тому, Гарасиме, що такі не розуміються на провідничих таланах, ані на тревалих вартостях взагалі, а тілько на хвилевій справности потрібного їм звичайного робітника, яким вони послугуються... В них „Історія України" на те, щоби нею молоко накривати...

Відітхнув кум Павло, напився води, та знов:

— Сон воно, Гарасиме, але тут розкривається велика правда. Коли нарід має провідничу клясу лише з таким розумом, то вона не піднесе і не поведе народу до тих висот, до яких сама не піднеслася. Замісць низьке до високого підносити, вона буде високе до низького нагинати. Вічне за хвилеве заміняє. Дасть право первородства за миску сочевиці, як то Біблія говорить. Високе буде для неї непотрібом, завадою, тягарем. Чимсь ненормальним, а наділі — незрозумілим. Як дитині незрозумілі справи старших...

Знов хвиля мовчанки, яку вже я перервав.

— А що ви думаєте про той послідний образець? — запитав я кума Павла.

Кум Павло підняв голову, лице заясніло, та:

— Це була велика роскіш, коли ти почав розказувати, — каже, — тай ще дуже велика! Тут доперва побачили ми той високий щабель, на якім великі розуми стоять. Шкода, що мене там не було, Гарасиме, а я був би того незнакомого обняв, як рідного брата. От коли б Господь обдарував наш нарід хоч одним таким чоловіком!... Та добре, що хоч приснився, а то давніше такі в нас навіть не снилися. Знак, що ми вже йдемо до красшого, вже нас Господь милує. Тай... От коли б ти був ще запитав його, як він називається і що це за сторона, так може справді десь така свята душа є, отже треба би було її відвідати, тай ще чого більше навчитися. А славний чоловік! І ще, — кажеш, — дав Шевченкови калитку повну чогось, як поважний пиріг?... Ну, Гарасиме, це ще більше мені показує, що він великий чоловік. Він великі свої слова великим ділом запечатав! А то буває, що слів гарних в людей є багато, та коли прийде до калитки,

то вже не теє... Та ще щоби сам чоловік догадався, що треба без примусу зложити на вівтар святої справи свою десятину. Ей, шкода, Гарасиме, що мене там не було, а я був би і від себе дав калитку — хоч таку, яка в мене є. Правда, я і так дам — дам для тої справи, для якої Шевченко працював, але ж і йому самому сердешному треба би дати. Бо великі розумні і провідничі талани, це ті джерела, з яких вся животворна вода випливає. Занедбаєш їх, так вони намулом позасуваються, позахрясають, а там і цілком висохнуть. І нема тоді води нікому — ані людям, ані звірині, ані птиці, ані деревині. Отже благословенний той нарід, що запопадливо піддержує своїх провідників, як наче б то свої народні очи, свої уха, свій розум, свою народну совість... Як джерела свого життя...

Ще довго на подібний лад кум Павло одушевлявся та хвалив, аж поки втомився. А вже на кінци каже:

— Гарасиме, коли той незнакомий ще раз присниться, то не забудь поздоровити його від мене. Памятай, не забудь! І запитайся, як він називається...

Не стало мені вже більше терпцю і я кажу:

— Одну тайну вам відкрию...

— А що таке? — питає з поспіхом кум Павло.

— Таку тайну, — кажу я тоді — що тим чоловіком були ви самі. Я лише не хотів вам того казати. Ви, як вас тепер бачу! Це ви казали, що це ми оба про пчіл говорили, та що будемо Шевченкові хату будувати. І ту калитку це ви дали...

Слухає кум Павло, тай руки опустив, наче б зівяв. А там:

— Так це ти з мене жарт зробив, Гарасиме?

— Може й жарт, — кажу, — але дай вам Господи ще довгого віку, щоби ми могли з вас ще нераз такі жарти робити!

Похитав кум Павло головою, та:

— Ну! Не догадався я, що це ти таке, тай давай самого себе розхвалювати та поздоровляти .Аж тепер няково. Бо і хтож я такий? І що доброго я коли зробив?... І ще кажу: Поздорови його від мене...

Весело стало кумови Павлови, весело стало всім нам. І тоді моя жінка:

— Гарасимови снилося про вас таке, яке він про вас завсіди думає. Тай за нинішну науку треба вам щиро подякувати. Бо кілько ми доброго навчилися. А коли б Гарасим був сказав, що це ви були, то ви нічого не сказали би.

Довго ми ще говорили та толкували. Вже другі півні проспівали, як ми від кума Павла до дому вибиралися.

БОГ В УКРАЇНСЬКИХ ПРИПОВІДКАХ.

Слово „Бог" приходить в українських Приповідках багато разів в ріжних висловах. В „Етнографічнім Збірнику" виданім Т-вом Шевчена у Львові 1901 р., є подано 385 Приповідок, в яких вживається слово „Бог". Звідтам беремо деякі.

Щобись його Богом звав, то не послухає. — Значиться — хочби просив найпокірніше.

А бодай вас Бог мав! — Подяка за якусь похвалу. Значить: Коби так було, як ви кажете.

Ані до Бога, ані до людей. — Про чоловіка нездару.

Ані суди Боже! — значиться — тяжко чогось добитися, тяжко щось зробити.

Без Бога ані до порога. — Без Божої помочі нічого не зробиш.

Бог батько і Пречиста Мати не дасть загибати. — Так висловлюють надію на Божу поміч.

Бог Богом, а люди людьми. — Значиться — не слухають Бога.

Бог до вроди розуму не привязав. — Може бути хтось гарний, але нерозумний.

Бог не дитина слухати дурного галатина. — Бог не послухає дурної бесіди, приміром проклону.

Бог не напасть. — Він, що рішає, то для добра.

Більше Бог має ніж роздав. — Не звевірюйсь, Бог тобі дасть.

Бога взивай, а руки прикладай. — Разом і молись Богу і працюй.

Бога не здуриш. — Здуриш чоловіка, а Бога ні, Він за зло тебе покарає.

Бога не треба вчити. — Він знає, що робить, хоч би не так як хочемо.

Бог би з тебе говорив. — Коли скаже хтось другому радісну вістку.

Бог довго чекає, але не дарує. — Колись таки покарає.

Бог не карає прутом. — Він має ріжні способи кари.

Бог не спить. — Він все бачить.

Бог не трубить, коли губить. — Не дає знати, коли буде карати.

Богу духа винен. — Безвинний. Не винен в тім, що йому закидали.

Боже борони, та відверни. — Коли сподіються лиха, прим. граду, або зливи.

Боже поможи, а ти небоже не лежи. — До Божої помочі треба праці.

В Бога день краде. — Говорять про неробу.

Від Бога гріх, від людей сміх. — Робить і проти Бога і проти людей.

Дай Боже здорово ходити і на друге заробити. — Коли вбирають нову одежу.

Карає Бог старі кости за гріхи в молодости. — За погане життя.

Шануючи Бога тай вас ґречних. — Коли мусить хтось сказати не дуже гарне слово.

Як Бог дає, то не продає. — Дає дармо.

Як Бог дасть, то в вікно подасть. — Дасть несподівано.

ВИСКАЗ ПЛЯТОНА.

Раз грецькому фільозофови, Плятонови (429—347 перед Христом) хтось сказав:

— На тебе твої противники видумують огидні історії.

На те мудрець:

— Це ніщо! Як я жив доси, то всі знають, а й дальше я буду жити так, що люде в ті видумані історії не повірять. Я покажу людям дійсне життя, а не видумані історії.

ГУМОР.

Не знати звідки.

Жінка: Чоловіче, звідки тільки порожних фляшок набралося коло нашої стайні?

Чоловік: Не знаю, жінко. Я ніколи порожних фляшок не купував.

Як виглядає котятко.

Малий Андрійко оповідає, як виглядає котятко, і каже:

— Воно біжить що сили за нічим, і ще не злапало, а вже стало.

З ТОГО СВІТУ.

(Переказане за Вахнянином)

Подумаєте: От вже буде хтось байки говорити!... А воно не те. Це дійсна правда. І не хто її оповів, а покійний Анатоль Вахнянин в своїй книжці оповідань.

Розказує він, як він вмер на саму Маланку. Переїздив Дністер, лід заломився і він втопився.

Зпершу не міг зрозуміти, що це сталося, та вкінци бачить: величезні хороми (будівлі, палати) обведені срібним плотом, з воротами, а на лавочці святий Петро.

— Аж тоді я зрозумів, що я вже вмер — каже Вахнянин.

— Ти сину звідки? — питає Петро.

— Зі Львова . .

Ще дещо порозпитував, а там отворив ворота, передав мене ангелови і каже:

— Поведи його, Михасю, в руський табор!

Ми станули край зеленого гаю. Сонце з гори світить, з гаю холодочком віє. Всюди гарна трава (моріг), а цвіту, як на українськім степу. І соловії співають, і річка шумить, а в воздусі так тихо і любо.

Дивлюся, а за кріслатими дубами Запорожці. Стали колесом, ніби велику раду в Січі радять. Кармазини на них, як маків цвіт, самі великі, статні, кремезні... Отсе народ! Я кождому під паху.

На вид Ангела (а це був самий Архистратиг Михаїл) вони стали лавою... Бачу, що і тут вони шанують покровителя України.

— Новий товариш вам! — прорік Архистратиг, та знявся на крила і полетів.

— Здоров товаришу! — повитали мене — ти з котрої України?

— Зі Львова... Я письменник...

— Ну, ти воював пером, отже твоє місце онтам! Там письменники.

Пішов я туди. І бачу липа, червона калина кругом. А під розлогим явором наші покійні письменники: Тарас, Котляревський, Квітка, Максимович, Гулак, Маркіян, Федькович, Костомарів. Ба, є тут і Навроцький, Желехівський, Огоновський, Стефан Качала, Гладилович, Партицький, а навіть Сковорода...

— От як вони тут позбиралися! — подумав я.

Бачу, що Тарас в середині, а вони кругом, як коло свого вожда. І нагадав я слова Куліша: „Он бі — світильник, горя і світя" (Він був світильником, що горів і світив). Великим був за життя, великим остався і по смерти.

Побачив мене Корнило Устіянович та:

— А, це ти? Здоров! Якже це ти сюди...

Я найперше вклонився Тарасови в пояс, а він:

— Звідки тебе Бог привів?

— З Галичини, зі Львова — кажу.

— Добра у вас багато? — питає Тарас — бо з України недобрі вісти маємо. Приніс їх Петро Ніщинський. Москаль кріпостить духа. А в вас, чи робиться що?

Почав я оповідати, що в нас йде суперечка за те, чи ми русини, чи москалі... Тоді Костомарів:

— Добре ти ворожив, Тарасе, що: „Німець скаже: Ви моголи, то будуть звати себе моголами, а скаже:

Ви словяни, то словянами будуть зватися". А самі й доси не знають, хто вони.

Тут почали ще розпитувати про всяку всячину, що на нашій Україні діється.

До мене підступив Маркіян і лише почав: „Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш", як передомною став Архистратиг і каже:

— Ти, синку, забирайся, звідки прийшов. Твоє тіло відтерли, бо ти був замерз, отже і душа мусить бути там де тіло.

Так і було зі мною — каже Вахнянин — отже описав я вам цю пригоду, щоби знали ви, що там роблять та як журяться нами наші великі покійники.

За Вахнянином і я вам це переповів, щоби і ви дечого навчилися. Про себе такого оповісти не можу, бо в мене хіба сни бувають такі, що оповісти можна, а тут вже не сон... Ні! Тут оповідає вам чоловік, що сам на другім світі був, та що він там бачив і чув.

Г. Ч.

Анатоль Вахнянин (1841—1908) український письменник, педаґоґ і композитор. Видатний громадський діяч, основник віденської „Січи", перший голова Т-ва „Просвіта", посол до галицького сойму і др. і др. Скомпонував чимало пісень на хор і сольо та оперу „Купало". Є його оповідання та „Спомини з життя".

СВАТИ.

Ти чванишся хлопче бравий,
Що ти перший до забави,
А кажи, чи й до роботи
В тебе стільки є охоти?

Ти чванишся, що богатий,
Можеш грішми розкидати,
Маєш хату, маєш поле,
Бистрі коні, як соколи.

Ти чванишся хлопче жвавий,
Що в війську добув ти слави,
Під воєнинми стягами
Сміло бився з ворогами.

Ти чванишся, хлопче з того,
Що видав ти світа много,
І чужі краї далекі
Здовж зійшов ти й впопереки.

Та чи знаєш ти, чванливий,
Рідний люд свій нещасливий,
Твоїх прадідів країну —
Славну любу Україну?

А чи знаєш, хто там власник,
А хто зайда — галапасник,
З ким за що їй треба битись,
З ким єднатись, з ким миритись?

А чи знаєш ти, бувалий,
Українські ідеали?
В них лише та ціль єдина —
Вільна, Славна Україна!

А чи вмієш ти, богатий,
Рідній справі жертвувати?
Працювати і журитись,
За добро її молитись?

Не принадить личко гладке,
Ні богацькі твої статки —
Ані гроші, ані поле,
Ані коні, як соколи.

Я візьму собі такого,
Хто син гідний люду свого;
З ним то разом у родині
Му служити Україні.

В. Лужанська.

ЯК ЖИЛИ І СВЯТКУВАЛИ ДВА СУСІДИ

Жили побіч себе два сусіди — Гнат і Михайло. Ровесники що до віку, в обох родинах було по пятеро дітей — в Гната три сини і дві дочці, а в Михайла два сини і три дочці. Тай заможні були однаково.

Були такими, що можна би одного за другого заміняти без користи і без страти.

Однакож коли б заглянути в моральну сторону життя одного і другого, то ріжниця була дуже велика. Це були два чужі і далекі собі сусіди.

Гнат був розумним, дуже свідомим, розважним, широко думаючим чоловіком. Слова лишнього не скаже, в кожду справу, яка стає перед ним, обережно вдумаєсь. Для всіх щирий, для всіх привітний. А понад все те був він щирим християнином — дійсним робітником Божим на земли. І якраз з його релігійности виростала вся його культурність, всі гарні прикмети його розуму і душі. Душа в нього була гарна, отже і лице привітне і погляд ласкавий.

Не таким був Михайло. Понурий, замкнений в собі, наче б вічно носив ненависть до цілого світа. Все його не вдоволяло. Християнином був, бо мусів бути—малим же його охрестили. Тай живучи між християнським загалом мусів бодай поверховно до християн достроюватися. Ніякої культурности в його життю не було видно. Одно, що мав він безнастанно на увазі, то грошеві зиски. Для них він не то людей, але й Бога готов був перехитрити.

Ще одна ріжниця була між двома сусідами. Гнат був примірно тверезим чоловіком. Не те з Михайлом. Він випити любив, головно ж, коли пив чуже. І тому не було такої поганої пори, такого ранного досвітку, чи пізної ночи, щоби він відмовився поїхати в гостину. Ані дощ, ані мрака, ані мороз, ані сніг не спиняли його, коли знав, що десь буде „дурниця".

Яким був Гнат, така була ціла його родина — і жінка, і сини та дочки. Те саме і з Михайловим домом. І сини і дочки Михайлові були такі ж, як і він. Лише Михайлиха була не зла жінка і тому її доля була незавидна.

Надходили українські Різдвяні Свята.

В Гната вже з початком Пилипівки ввійшов до хати святочний настрій. Всі про Свята згадують, а вечорами колядують — менших дітей коляд виучують. А діти тілько про Свята й думають, допитуються та числять, кілько ще днів треба ждати.

А вже в день Святого Вечера було на цілім Гнатовім господарстві дійсне Свято . Що хто робив, чи на дворі, чи в хаті, то наче на нім написано було: „Це вже святочне, це вже для Свят!" Поважний святочний настрій був в душі кожного. Аджеж всі постять, всі Святої Вечері, як дорогого гостя дожидають.

І кожде з Гнатової родини наперед бачить Святу Вечеру — таку, як була минулого року. Бачить, як він подрімавши, чи ні, до церкви збирається. І як по дорозі зустрічає знакомих — як це було перед роком. Бачить серед ночи по святочному освічену церкву і вже чує величаве: „З нами Бог, розумійте язици" (З нами Бог розумійте народи). А даль-

ше ціла церква одним хором заспівала: „Бог предвічний". Все на той лад, як минулих Свят було.

З такими думками і почуваннями діждала Гнатова родина Святої Вечері. Поважно вечеряли, весело колядували. І до церкви всі прийшли перші. І в церкві Гнатова родина була між тими ,що співали: „З нами Бог". І її найкрасше було чути, коли заспівали „Бог предвічний".

Гнатова родина була одною з найщасливіших християнських родин в цілій околиці цілі Свята.

Не так було в Михайловім домі. Гадки про Свята не було тут цілу Пилипівку. Сам Михайло був чоловіком „діла" — а справи релігійні до „діла" в нього не належали. Праця, зиск, інтерес, здобуток, гроші — це було одиноке, про що Михайло любив думати. Все решта безвартні річи.

Прийшов день Святого Вечера і приніс Михайлови невдоволення. Ходячи по подвірю він бурмотав:

— От тобі й маєш! Вибралися гарні дні, дорога вбита, рівна, до ліса б тілько їхати... А тут тобі Свята. Хіба це справедливо? Хіба Бог того хоче? Хіба Він хоче, щоби я тратив? А що, як по Святах почнеться така заметіль, що з хати не виходи! Чи не міг би я собі тоді посвяткувати і спокійно Богу помолитися? А тепер все тобі наперекір, а ти молися!...

Так Михайло бурмотав до себе, він і перед синами говорив те саме. Він і на жінку був лихий, що за багато до свят прибирається — ніби на те, щоби йому на злість робити.

Так Михайло пережив день, так сідав до Вечері і так вечеряв. Одного сина цілком на Вечері не було — поїхав до міста на хвилину, тай цілком на Вечеру не вернувся. Знайшов собі товариство і за Свята забув. За дім забув. За себе забув.

І колядувати не було з ким. Син вернувся з міста аж по півночи. Другий син зараз по вечері кудись пішов. За ним пішла і старша дочка, дівчина. Понурою була Вечера, понуро було і по вечері. Понуро було в хаті, понуро в душі. Не було Народженого Христа в Михайловім домі. Не було навіть цілої родини при Святій Вечері.

А ранком... Почала Михайлиха будити Михайла:

— Вставай! Вже люде давно до церкви йдуть та їдуть.

Пробурмотав щось Михайло і перевернувся на другий бік. Жінка знов будить, пригадує, що така хвиля буває лише раз в році.

— Еге, раз в році — підхоплює Михайло, — а ти хотіла би певно кождого тижня такого. Ех, видумки! Хіба Богу неоднаково, чи вдосвіта, чи вдень Йому помолитися? Коби молитва була щира, от як! А то не досипляй, здоровля нищ — кому це потрібне і на що?

З Михайлової родини крім него і жінки ніхто в церкві не був. Оден син не хотів вставати, другий пішов по вечері і десь заночував: Не було і дочки. А двох менших і не будили.

Тепер перенесись читачу і читачко 20 літ вперед від того Святого Різдва, що ми бачили. Гнат лисий, Михайло сивий. І діти їх порозходилися. Тілько ж Гнат з жінкою живе при синови, а Михайло живе лише з жінкою, отже самі. Бо Михайло з дітьми, а вони з ним не можуть погодитися.

Сини Гнатові такі ж, як і він —

поважні, розумні, релігійні господарі. Перші в громаді, перші в церкві, перші при кожній гідній справі. Люде про них далеко знають, всі їх поважають.

Такі ж і Гнатові дочки. Ще дівчатами були вони приміром для других. Гідні дочки гідного батька-матер! Нині з них поважні господині, взірцеві матері, що ведуть свої доми по Божому і по людяному.

А як прийде Святий Вечір, так всі вони — сини з жінками, дочки з чоловіками, а всі з усіми дітьми збираються до Гната на Вечеру. Повечерявши вдома, вони хочуть і з своїм батьком-матірю вечеряти. Кілько тоді споминів, кілько радости!

А що бачимо в Михайловій хаті на Святий Вечір? Вечеряє він сам з жінкою. Вечеряють мовчки, бо про що мають говорити? Нікого не сподіються. Хіба ж ті, що і давно з ними не вечеряли, можуть тепер про них памятати? І що вони доброго сказали би батькови-матері? Що доброго згадали би? Оден син сидів за крадіж в тюрмі, другий при суперечці вдарив батька по голові. Оба нині пянюги — ні Богу, ні людям.

Такі ж і дочки. Які дівчатами були, таких і чоловіків собі познаходили. Живуть між громадою, але не з громадою.

Вечеряє Михайло з жінкою і мовчить. Може в думці ворушиться щось дивне, але пощо його словами згадувати.

Нараз Михайло наче здрігнувся. Чи несподівана думка зявилася, чи причулося йому щось. Поклав ложку на стіл, підійшов до вікна і почав в нього вдивлятися. А там звертаєсь до жікни:

— Бачиш — каже — працював я довгі літа, шукав щастя, та не знайшов. А знаєш, чому? Бо шукав його не там, де треба було за ним шукати.

Жінка глянула і бачить: Михайло плаче.

— Що з тобою? — запитала вона стревожена. Михайло махнув рукою:

— Ніщо! Це я так... Щось нагадав. Це ось бачу, що Гнатові діти вже на Вечеру до Гната зїзджаються. Еге ж... Жили ми не так, як треба, тай помремо не так, як повинні би!

Більше того вечера не було бесіди в Михайловій хаті. Так мовчки і спати полягали. Мовчки і безсонна ніч їм в безконечність продовжалася.

В. К.

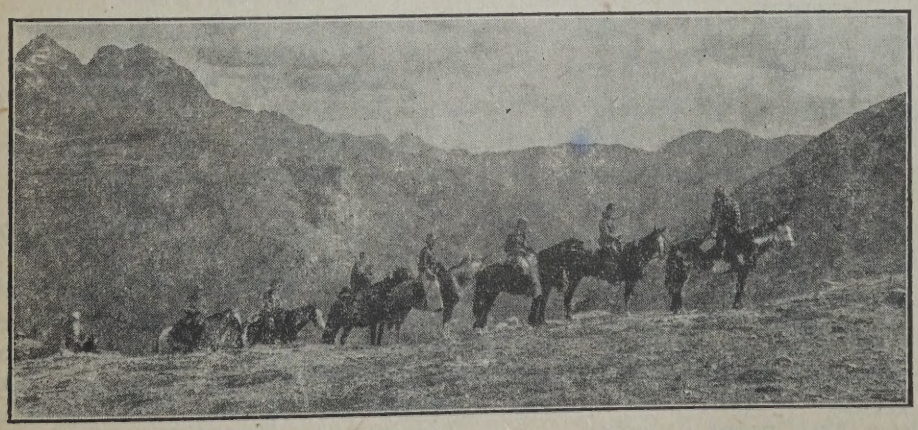

Подорож „шнурком" в гірських околицях.

РІДНІ БРАТИ.

В темних горах при окопах
у болоті,
Там зійшлися два вояки
по роботі.
Не зійшлися, тільки впали
край дороги,
Поранені — цей у плечі,
той у ноги.
Оден стогне: Тату милий,
Мамо рідна!
Другий плаче: Діти любі,
жінко бідна!
Подивився цей на того
довго-тихо,
Здивувала рідна мова,
спільне лихо.
„Поможіть мені земляче,
рідний брате,
Не по волі я загнався
у Карпати".
„Я поможу, милий гостю,
з України,
Чей по волі не бажав ти
нам руїни".
Бють гармати на добраніч,
стогнуть гори,
Звір лісами утікає
в темні звори.

Два вояки завивають
свої рани,
Споминають — і родину
і кайдани.
От звела нас люта доля
раз докупи,
Не у гості, тільки в поли,
тут де трупи.
Виріс, брате, я далеко
у Полтаві,
А загину у Карпатах
на мураві.

Другий каже: Горе, брате,
нам нещасним,
Нашим людям, нашим нивам,
горам красним!
Та найтяжше наше горе —
люта сила,
Що з братів та вороженьків
поробила.

Та не плачмо — бо віджити
ми ще годні,
Вилічимо свої рани
і народні.
Кров пролита не пропаде,
Зродить нива —
Буде, буде Україна
ще щаслива.

В. Щурат.

Василь Щурат — галицький український письменник, родився 1871 р., поет і знавець літератури, бувший голова Наукового Т-ва Шевченка та ректор Українського Університету у Львові. Написав багато гарних поезій та наукових праць і переводів.

ВЕСНЯНКА.

Іде весна, іде красна,
Земля оживає...
Ждемо, ждемо долі-волі —
Немає, немає.
Тече річка широкая
Скрізь попід горою,
Ой поплила наша доля
Кудись за водою.
Повій, повій буйний вітре
На час, на годину —
Ой верни нам нашу долю
Знов на Україну!
Ой не віє буйний вітер —
Ледви подихає;
Знову долі виглядаєм,
А долі не має.
Брати мої, товариші,
Орли молодії!
Осідлайте, брати мої
Коні воронії —
Та поїдьмо на тих конях
По широкім полю —
Здоганяти, переймати
Козацькую долю!
Запитаймо долю-волю,
Де вона блукає?
Попрохаймо — нехай до нас
В гості завитає.

Микола Вербицький.

Микола Вербицький родився в Чернигові 1843 р. Учителював 30 літ в Полтаві, Чернигові й на Московщині. На старість осівся в рідному Чернигові і там вмер 1909. Писати почав під впливом Шевченка і перші його твори містилися в „Основі". (Псевдонім: Миколайчик Білокопитий).

ЯК ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ПРИЙМАВ ПОСЛІВ

Історія України має багато дуже гарних, золотими буквами записаних карток.

Берімо княжі часи. Їх знають грецькі пануючі, їх знає і Захід. Володимир Великий жениться з сестрою грецького цісаря. Дочки українських князів виходять замуж за синів пануючих в Західній Европі.

Володимир Великий заводить на Україні християнство, а це великий загально історичний факт І він то зібрав був разом всі українські землі.

Після нього були також князі великого розуму і значіння, як Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Лев та Данило і ще деякі.

Та прийшло лихоліття. Андрій Боголюбський знищив Київ 1169 р. до непізнання, обрабував, нарід побив. Потім прийшли татари, що багато сторін України перемінили в пустиню. Нестало князів і над Україною запанували чужі. І доводилося Україні переживати такі лихоліття, що вороги вже хрест на її гріб тесали.

Але українська душа не вмерла. Про те ж і говорить Шевченко в „Кавказі":

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля...
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого...

Поволи, творчою рукою самого життя будується козацька сила, що записує себе знов золотими буквами в українській Історії. Українські козаки, це було не те військо, що буває дебудь нині. Це були лицарі, що добровільно ставали вояками-козаками, беручи собі за обовязок „боронити нарід православний і віру православну".

Гетьмани козацькі, це українські правителі — виборні князі, чи президенти того часу, та більші від президентів тим, що вони були разом безпосередними начальниками української військової сили.

Багато було гетьманів, та ми тут зупинимося на однім з них, на Богданови Хмельницькім — що належить до найславніших.

Завдяки побідам Хмельницького Україна відзискала значіння, яке мала за князів. До Чигирина, де був Хмельницького двір, знов приходять посли від ріжних европейських володарів, отже: від Москви, Поляків, Татар, Сербів. Туреччина, Венеція, Австрія, Швеція старалися бути в зносинах з Україною. А навіть Кромвел з Анґлії прислав був до Хмельницького лист повний чемностей і компліментів.

Крім послів від володарів приходили на двір Хмельницького чужі патріярхи, митрополити, архидіякони, черці; бували післанці від всяких панів, щоби роздобути гетьманської ласки.

А що чужих послів приходило багато і майже що дня були авдієнції, то витворився цілий церемоніял, що визначав, як таких послів принимати.

Посли діставали охорону й опіку при вїзді в межі козацької держави. Міста і села давали їм сторожу, підводи і харччі. Їх стрічали з почестями, коли це були важні посли.

З міста виїздив отаман з відділом війська послам на стрічу. Приїхавши

всі злізали з коней й отаман витав посла промовою.

В Києві, в Переяславі, а головно в Чигирині стріча була ще величавіша. Тут виїздило кількасот козаків з прапорами, при звуці труб і літаврів (бубнів). Послів витав полковник.

Проти московських, отже православних послів виходили церковні процесії. Тоді посли йшли пішки до церкви, де правився Молебен. В місті для паради стріляли з самопалів.

Послам давав Гетьман двір для мешкання і все їм потрібне — поживу і корм для коней.

Московський посол 1649 р. дістав в місточку Ромні 4 пшеничні хліби, 4 части волового мяса, 2 „кружки" вина і ведро пива, а коням міру вівса і сіно. Але тойже посол дістав в Чигирині лише 3 вівсяні хліби, дещо сушеної риби і бочівку меду, а коням сіна. Отаман виправдувався, що збіжжа не вродилося, траву зїла саранча.

Посли повідомляли про свій приїзд гетьманський двір. Тоді від гетьмана приходив хтось з висших урядників — писар, або військовий осаул, витав посла і повідомляв про день авдієнції.

В день авдієнції являлося в послів кількох козацьких старшин — осаул, писар, полковник, та двірські урядники, як підскарбій і конюший і просили послів до двора. Послам приводили коні, прибрані в дорогі сідла; старшина їхала побіч послів, а служба — „гетьманські люде", або „дворяне" йшли пішки. Перед гетьманським двором другорядні посли злізали з коней коло воріт, а важніші їхали перед ґанок.

Ріжних послів витав гетьман ріжно: до одних виходив на подвіря, інших стрічав в сінях, ще інших вже в світлици. В сінях була старшина і входила з послами до авдієнційної салі. При авдієнціях були гетьманські сини — Тиміш і Юрась. Про жінок історія не згадує.

Коли були посли московські, то найперше складали вони поклін святим образам, потім витали гетьмана і віддавали йому царські грамоти. Гетьман брав грамоту до рук, прикладав до чола на знак почести, відпечатував і передавав писареви до відчитання. Дальше починалася церемоніяльна розмова — посол питав про гетьманське здоровля, гетьман розпитував про здоровля царя.

При читанню грамоти всі стояли, а при царськім імени кланялися. Потім посол роздавав дарунки — звичайно соболі (соболеві шкіри); їх діставав гетьман і його родина, писар, осавул і вся присутна старшина.

Тепер посол приступав до переговорів. При менше важних справах була старшина, а при важніших гетьман з послом відходив до другої світлиці. Там гетьман сідав на лаві за столом, а посол праворуч. Писар, Іван Виговський, що був присутний при найтайніших нарадах, сідав дальше.

По розмові гетьман просив послів у нього „хліб-сіль їсти". При обіді посли сиділи по правій руці гетьмана. Була і визначніша старшина, а деколи тілько близші члени гетьманської родини — Богданова жінка, дочка Катерина — жінка Данила Виговського і сини.

В половині обіду, в „пів стола" гетьман казав собі налити вина в срібну чарку, виходив з за стола і підносив здоровля царя, чи іншого мо-

нарха, від якого були посли; підчас тоасту в місті стріляли з пушок. ....

Гетьман навіть в часі бенкету мав шапку на голові — знак власти.

З бенкету почетна сторожа відводила послів до їхнього двора; а служба відносила дарунки від гетьмана — угорське та волоське вино.

Кождого дня ріжні старші урядники приходили до послів бажати „доброго дня", а рідко і сам гетьман" їх відвідував. Виїзд гетьмана відбувався з великою парадою. Попереду трубачі трубіли в труби; за ними вели два осідлані коні в дорогоцінних чапраках; гетьман їхав під бунчуком і червоною хоругвою; довкола їхали полковники, осаули, йшли піші козаки, більше, ніж сто людей.

Щоби показати свою честь, гетьман висідав перед воротами і йшов пішки через подвіря. Посли виходили напроти, витали гетьмана і вводили через сіни до світлиці. По звичаю — гетьман віддавав поклін образам і починалася розмова.

По якімсь часі була прощальна авдієнція. Послів приводила почетна сторожа. В гетьмана була зібрана старшина. Після офіціяльної бесіди писар приносив гетьманську грамоту і гетьман передавав її послам. Знов офіційні подяки і поклони і посли відїздили до себе.

І сюди присилав гетьман дарунки — звичайно расового коня, сідло оправлене в срібло, дорогий лук, золочений „колчер", деколи торбинку дукатів.

Посли виїзджали з Чигирина під прапорами, при звуках труб і літаврів; почесні сторожі відводили їх аж до границі.

Таке оповідає історія.

А хоч такі церемонії були коштовні, то все ж вони мали своє значіння — чужі посли розносили по світі славу про силу і велич Козацької Української Держави і її Гетьмана-правителя.

Нинішні прийоми послів відбуваються простіше, але і тут з певними церемоніями, хоч іншими, ніж тоді були.

ВІРНИЙ СОБАКА.

З усіх звірів собаки належать до найвірнійших приятелів чоловіка. Багато є примірів собачої вірности і тут дамо оден такий примір:

Було це в Лондоні. Чоловік заслаб і собака сидів цілий час при його ліжку. Він бачив, як чоловіка вкладали до домовини. Він йшов з похороном на цвинтар і бачив, де його господаря похоронили.

Коли люде з цвинтаря верталися, собака не пішов з ними — він зостався коло гробу. Прийшли другого дня, а собака лежить між розвалинами старого памятника недалеко гробу.

Десять літ сторожив собака гробу свого господаря, а до дому приходив лише, коли зголоднів. Якже наївся, то знов вертався на цвинтар.

Всі почали того собаку дуже поважати і ніхто не жалував йому поживи.

Аж раз собака не прийшов до дому три дні. Пішли на цвинтар, а він лежить на гробі свого господаря, вже слабий, встати не може. Тут і загинув.

Це було на цвинтари св. Олафа в Лондоні.

Вид Гонконґу.

ВСЯЧИНА.

Одна кубічна (шестистінна) стопа корка важить 15 фунтів; одна шестистінна стопа золота важить 1,155 фунтів. (Кубічна стопа це — кусень чого будь, одну стопу довгий, стопу широкий і стопу високий, отже маючий шість однадово великих стін).

В Мекці, в святім місті магометан, є будинок для приміщення відпустовців (прочан), де може зміститися 6,000 осіб.

В Австралії є місця, де за рік впаде лише 10 цалів дощу; там на квадратовій милі може вижити 8 або 9 овець. В Буенос Айрес, в Арґентині, впаде дощу за рік 34 цалі, отже на квадратовій милі може вижити 2,500 овець.

Чотири милі нитки павутиня важить ледво одну сімтисячну часть фунта.

Земного вугля почали люде вживати на початку 11-го віку. Кажуть, що першим чоловіком, який 1049 р. відкрив, що вуглем можна палити, був коваль, Гульос, що жив в Франції в селі Пленево.

Цукор знаходиться в яких 200 рослинах і деревах.

КУЛЬТУРНІ КОРОВИ

Оповідав я в Календари 1942 р., як чоловік за телятами шукав. На Успення минулого літа я знов того чоловіка бачив. В його околиці живе свояк кума Павла — Яким Смерека, то ми на празнику там були.

По Водосвяттю підходить до нас чоловік та:

— Ви тут, а я вами так журився.

— Нами журилися? — кажу.

— Еге! Ви може й доси за моїми телятами заглядаєте, а я їх знайшов. Ще тиждень шукав і знайшов. Скажіть там всім, щоби вже не дивилися.

— Скажу, скажу! Добре, що знайшли!

— Не забудьте ж! — І чоловік пішов.

А тепер про Якима Смереку.

Подібний до кума Павла — і ростом і бесідою і всім. Козацький рід! І говорити любить лише про добре — про гідне, розумне, чесне, поважне. Аж хочеться з ним говорити. Теплом і життям від нього віє.

Вже колись розкажу, як ми гостилися, а тепер про що інше.

Другого дня — бо ми два дні там були — приходить Смереків сусід з жінкою.

— Чули ми, любенькі — каже та жінка — чули від пана Смереки, що ви приїдете. А він вас виглядав, аж на дорогу виходив. Нам видно. То й кажу я старому: „Закличмо їх до себе!" Отже просимо, зайдіть, хату нашу побачите!

Просять люде, треба послухати. Отже йдемо ми всі, тай Смерека з нами. А чоловік по дорозі показує:

— Де лісок, там була перша моя хата; онтам долина — сіно; тут пасовиско...

Як підійшли ми близше, бачимо, а одна корова так пильно на нас дивиться. За нею друга. Тай до огорожі підходять.

— Гарна худоба, коби здорова! — каже кум Павло.

— Нічого собі — говорить жінка — але мали ми клопоту з отсими двома. Це мати, а то дочка, а там дочки телятко.

— Щож було? — питаємо. А жінка:

— Таке, любенькі, що аж диво! Наша дочка (ми кличемо її Гисі) приїхала з Винніпеґу з роботи і йде до дому. Тай каже Гисі, що оті дві корові як на ню визвірилися, зачали страшно фукати. Вона до них, а вони давай тікати. Дріт перервали, ая! Потім пів дня ми шукали, нім їх знайшли. Не хотіли йти до дому.

— Може не пізнали — каже моя жінка.

— Ні, любочко! От вас не знають, а до рук йдуть. Ми потім довідалися...

— А що?

— То, любочко, вони так незлюбили Гисиного капелюха.

— Корови не злюбили? А як ви знаєте? — кажу.

— Як? От як!... Вивісила Гисі той капелюх на дворі, як хлопці гнали худобу до води. То, любенькі, як кинулися отсі дві до того капелюха, скинули, тай рогами розмахують. Ая! Малощо не подерли. А як бурчали!

— Він певно червоний — каже кума Павлиха.

— Ні, любочко, синявий. Я вам

покажу. То так щось коровам сталося. А й потім ще...

— А що? — питає кум Павло.

— Таке, любі, що пішла Гисі корови доїти і каже, що всі, як всі, а ті дві фукають до неї і фукають. Вона до них, а ті фу! фу! фу! І не видоїла. Подумала я і кажу: „А може вони не люблять, що ти намалювалася (вона перше не малювалася ніколи). Ану обітрися! Не хотіла Гисі, каже: „Я ж за фарбу гроші дала!" — але потім послухала. Пішла до них, а вони як не ті.

Підійшов кум Павло до огорожі, а корови до нього і давай лизати по руках. А сусіда:

— Диво, любенькі, бож вони вас перший раз бачать.

Увійшли ми до хати, а та жінка:

— От вам той Гисин капелюх!

Глянули ми... Це такий, що ви подібного не бачили. Не знаєте, де в нього верх, де спід, де перед, де зад; ні капелюх, ні шапка; ні для зимна, ні для тепла, ні для краси... Коли б ви знайшли його на дорозі, то подумали б: „Якийсь клапоть від чогось відорвався". А коли б в руки взяли, то таки не вгадали б, що воно таке.

— То це той капелюх? — кажемо.

— Еге, любенькі! Сім долярів коштує, та хіба худоба знає! А Гисі в нім як квітка! Ая!

Глянули ми одні на других і нічого більше.

Коли ми до Смереки верталися, то кум Павло ті корови вифотоґрафував, каже: „Вони того варта!" Та важне, як вони поважно стояли, ніби люде... Та що люде!...

Нема гіршої замороки, як людей фотоґрафувати. Кажете, щоби ставали в ряд, а вони мов не чують. Мусите їх тягнути та пхати, поки стануть. А дальше знов те саме. Той до того говорить, той сміється, той обернувся і позад себе дивиться, той пчихає, а той вийшов з ряду і йде воду пити... Ви на них гукаєте, а вони ніби і не чують.

А тут не те — стояли, як вкопані. Ані оком не кліпнули!

На дорозі до дому тільки було бесіди, що той капелюх, та ті розумні корови. Каже кум Павло:

— От тобі корови! Що за розумні, що за культурні! Еге! Між безсловесними (нібито між звірятами) є високо культурні особи. (Бачите, аж „особами" їх кум Павло назвав!). Нехай би вони вміли говорити, то неодного дурня навчили би. Берімо ті корови — коли б в них були руки, то вони такі жіночі капелюхи виробляли б, що була би відповідна до голови міра, була би пропорція, була би симетрія, була би естетика, була би ґрація.. (Ще якісь такі слова кум Павло говорив, та я їх забув). Вони вишукували б найкрасші форми — що навіть стара бабуся виглядала би, як молодичка.

Бачу, слухає кума Павлиха, та аж головою похитала.

— Але хто і нащо такі чудовища виробляє? — питає моя жінка. А кум Павло:

— Політика, бачиш! Хтось хоче псувати жіночий смак. Вберись в гарне і розумне, то і ти станеш такою, а вберись в погане і дурне — то стаєш такою таксамо. Є такі політики, що це знають і дбають, щоби давати людям найпоганійше.

Так ми до самого дому балакали.

Тиждень по тім говорить кум Павло:

— Мушу ті корови купити! Вони не повинні там бути Ти ж бачив, що ті люде їх не розуміють і не шанують. Вони можуть їх навіть кривдити. Яке життя тим коровам між такими людьми. Там вистарчать звичайні корови, що нічого не думають.

Другого дня поїхали ми туди.

— Продайте мені ті корови, що тікають — каже кум Павло.

Культурні корови...

Люде видивилися.

— Ми не маємо їх на продаж — кажуть.

— Я це знаю, але ви можете мати

з ними більше клопоту, коли почнуть фукати та тікати.

— А як вони і в вас таке саме? — каже жінка.

— Може я їх від того вилічу — говорить кум Павло — бо моя жінка дещо до коров знає. А ви купіть собі інші, спокійні...

По короткій балачці кажуть люде:

— Продамо! Клопоту позбудемося. А та стара, то огида! Вона все до молодої: Му-му-му... то вона її так вчить. Бачите! Ну, беріть, а телятко собі лишимо.

Похитав кум Павло головою:

— Я завважив — каже — що й воно до них подібне. Такий рід!

— Може й так — каже жінка — отже даємо вам його дармо, на памятку, що ви в нас на празнику були.

Теля взяли ми на віз, а молоду корову до воза привязали, а стара так йшла. І жадна навіть не оглянулася.

Та варта було вам бачити, як ми їх до кума Павла привели.

Найперше позадирали голови й оглянули хату з одної сторони, а потім обійшли ще кругом. Дальше пішли до жолоба і покушали води, чи добра і вдоволено помахали головами. Оглянули ціле подвіря, а навіть через оринє в город дивилися і головами одна до другої помахували, мабуть казали: „Видно, що тут не яка будь господиня!"

Другого дня каже кум Павло:

— Гарасиме, розумна худоба така вартна, як і розумні люде; я розум всюди поважаю. І дуже я радий, що ті корови нині в мене. Я їх розумію, тай вони мене розуміють. Славні корови!

Що кум Павло не дармо так їх вихвалював, можете переконатись, коли приглянетесь, як вони на образку виглядають. Тут які гарні, а що, коли б ви їх живими побачили!

Хіба ще скажу, що хотіли ми Гисин капелюх вифотоґрафувати, коли корови купували, та Гисі взяла його до Винніпеґу. Отже коли в Винніпеґу будете і раді б той капелюх бачити, так уважайте, а побачите. Коли буде такий, як я вам оповідав, то це якраз він, а та, що його має — то Гисі.

Гарасим Чорнохліб.

ДО НОЧИ.

Ніченько, нічко, зоряна, ясна
Тихо пестливо, мрійно-прекрасна!
Повна ти сили, повна ти волі,
Може ти нічко владна і в долі?
Небо блакитне, хмари летючі,
Місяцю ясний, зорі блискучі,
Гляньте на землю, шліте з росою
Всім безталанним чари спокою!
В рани глибокі, в рани пекучі
Тихо кропіте роси цілючі.
Райськими снами хорих чаруйте,
В уяву щастя душі окуйте!
О, чарвнице, нічко принадна,
Все поробити з нами ти владна.
Так заподій ти, хай як у море
В людському серцю тоне все горе.

Микола Чернявський.

МИКОЛА ЧЕРНЯВСЬКИЙ родився 1867 р. в Катеринославщині, син священика. Скінчив духовний семинар, потім учителював, то був на урядовій службі. Писав вірші та інші твори, які друкував в Літературно-Науковім Вістнику та інших журналах і часописах.

ГРОМАДСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ.

Було собі село, як буває таких сіл багато. І люде в нім були, як люде. Працювали, журилися. Чоловіки журилися, що нема дощу, то знов дощу забагато; жінки журилися, що квочки не хочуть сидіти, коли треба, а квокають, коли не треба. Словом — люде були дуже поважні.

В велику політику також не заходили, бо свого клопоту було досить; книжок ні ґазет не читали, бо не мали на таке часу.

Отже з такого то села приїздить раз до епископа делєґація. Ґазди поважні, в добрих кожухах, в нових чоботах.

Прийшли, привитали Владику та:

— Ми до вас отче Владико з великою просьбою — громада нас прислала . . .

— А що скажете? — питає Владика.

— Хочемо, щоби ви нашого панотця забрали і дали нам іншого.

— А чому ви свого панотця не хочете?

— Бо не добрий.

— А чому недобрий?

— Недобрий, тай все! Ціла громада каже, що недобрий.

— Чому ж недобрий?

— Бо недобрий. Тому нас прислали . . .

— А давно він в вас? — питає Владика.

— О, давно — каже оден з делєґації — вже він в нас яких десять, або пятнадцять літ. Давно!

— Мабуть, чи не буде й вісімнадцять — каже другий делєґат. Досить давно.

— А як він називається? — питає епископ.

— Як? Того ми не знаємо. Кличемо „еґомосць" тай вже. Ми його не питали, як він називається.

— А чому його громада не хоче?

— Бо недобрий.

— А чим недобрий?

— Тим, що завсігди те саме на проповіди говорить.

— А щож він говорить?

— Щоби так точно сказати, то ми не знаємо, але завсігди те саме.

— Так скажіть мені хоч щонебудь, що він говорить.

— Отче Владико, де нам до того, щоби ми все памятали. От стоїть чоловік, слухає Божого Слова, а своє думає: то грошей нема, то де треба що сіяти, то коли б на ярмарок поїхати . . . ая! ...

— Отже ви не знаєте, що він говорить?

— Не знаємо. Але завсігди те саме. Так всі кажуть. Ми хотіли б иншого.

Подумав Владика і говорить:

— Люде добрі! Я його заберу і дам иншого, але ви їдьте до дому і прислухайтеся добре про що він говорить і тоді дайте мені знати. Я мушу це в книжки записати. Без того не можна. Такий закон. Тай не ви самі, а нехай ціла громада добре прислухаєсь, бо ви самі можете щось пропустити.

Поклонились делєґати і пішли.

Від того часу минали місяці, а делєґація в епископа вже не зявлялася. Ждав він ждав, а може і доси жде. Мабуть як почали прислухуватися, то інтересно їм стало, отже і доси слухають.

Це і вам і нам, люде добрі, на науку. Коли прийдеться нам бути колись

делеґатами (не конче до епископа, а денебудь), то щоби ми не показалися гіршими ніж ті, що про них тут бесіда.

ГУМОР.

А відколи?

Напоминає батько малого сина і каже:

— Коли я був такий, як ти, я ніколи не сказав неправди.

Подумав хлопець та:

— Ну, то коли ж ви почали неправду говорити?

Добрий обрахунок.

— Чому ви так скоро їсте? — питає знакомий знакомого в реставрації — так, наче б ви дуже квапилися.

— Дійсно квапляюся — каже запитаний.

— А чому?

— Це, бачите, в мене є нестравність і доктор казав, щоб я по обіді годину спокійно спочивав. Отже я квапляюся, щоби було більше часу на спочинок.

Малі фільозофи.

— Нащо ми на світі жиємо? — питає шістьлітний хлопець другого такого ж.

— Ну, а ти не чув — каже другий — що жиємо на те, щоби другим помагати.

— Ну, а нащо ті другі жиють?

Подумав другий фільозоф та:

— Видно на те, щоби ми мали кому помагати.

То вона.

Дивиться дівчина в виставове вікно фотоґрафа і надходить друга.

— На що ти дивишся? — питає.

— На себе дивлюся на онтій шкільній фотоґрафії.

— А ти там є?

— Є! Бачиш оті черевики в третім ряді.

— Бачу!

— А за ними ті по правій стороні.

— Також бачу!

— Еге ж! То це я!

Перехвалив.

Оден: Але ж я маю автомобіль, що розкіш! Так біжить, що не чути — ні гуркоту, ні взагалі якого шуму. Не чуєш запаху ґазоліни цілком. А що до скорости, то мигне поперед тебе, що і не бачиш!

Другий: Ну! Не чути, нема запаху, не видно — то якже ти знаєш, що ти дійсно маєш автомобіль?

Таний капелюх.

— Тату, мені снилося, що ви купили мені капелюх.

— Еге! Це перший сон про капелюх, який мене нічого не коштує.

В голяра.

— Кілько берете за голення?

— Двадцять центів.

— А за оден бік?

— Десять.

— Так обголіть мені оден бік лиця.

— Котрий?

— Той, що зверха.

За републикою.

— Як подобався тобі той актор, що мав ролю короля?

— Подобався? Коли королі справді так виглядають, як він виглядав, то я рішучо проти королів, я хочу републики!

Також кравець.

Зайшов до села чоловік тай назвав себе кравцем. А людям треба було кравця, отже покликали, нагодували. А тоді вносять сукно.

Подивився кравець, розтягнув, оглянув та каже:

— Буде два мішки і торба.

— Е, нам треба спідниці на свята.

— Ну, коли так, то шукайте собі іншого кравця, бо я такий кравець, що мішки і торби шию.

І пішов.

ЯК КИР ПОЧИНАВ МІЖ ДІТЬМИ ЦАРЮВАТИ

Коли великі думки зявляться в голові дитини, то вони будуть з дитиною рости і провадити будуть її до високих цілей.

Царем Медії (в Азії) був Астіяґ. І раз сниться йому, що син його дочки, Мандани, який тоді ще не був навіть народився, став царем Медії ще за життя Астіяґа.

Зажурився Астіяґ. Часи тоді були такі, що всяке може статися.

Отже коли Мандані народився син, Астіяґ дав його Арпаґови, щоби той дитину вбив. Але Арпаґ не мав на таке відваги і передав дитину царському пастухови, нехай той вбє.

А що в пастуха вмерла тоді мала дитина, то каже його жінка:

— Лишімо дитину за свою.

І лишили. Це був хлопець, назвали його Киром.

Коли Кир підріс, стало видно, що він між дітьми веде перед — розумний, відважний. Це дітям подобалося і вибрали Кира своїм діточим царем.

І Кир почав зараз по царськи поводитися — поназначував міністрів: одного хлопця премієром, другого чашником, третого сторожем його царської особи...

Між Кировими міністрами був син дворянина, Артембар, що одного разу не хотів виконати Кирового приказу і Кир казав його буками покарати. Артембар поскаржився батькови, а батько пішов зі скаргою до Астіяґа.

— Ось, царю — каже — як син твого невільника до нас відноситься!

Покликав цар пастуха та Кира і грізно говорить Кирови:

— Ти син невільника, як ти смів карати сина дворянина?

Не настрашився Кир, але відважно каже:

— Хлопці вибрали мене царем і всі мене слухають, крім Артембара, отже я казав його покарати. Я зробив так, як цар повинен робити.

Здивувала Астіяґа така відповідь. Коли ж хлопцеви приглянувся, то побачив, що він дуже подібний до царської родини. Отже почав розвідуватися і дізнався, що цей хлопець, то його внук.

Зараз вдався Астіяґ до мудрців і віщунів за порадою і ті сказали:

— Твій дивний сон вже сповнився. Кир вже є царем, отже страху нема.

Астіяґ заспокоївся, признав Кира своїм внуком і відослав до Персії, де царював Кирів батько, Камбиз 1-ий, що був залежним від Астіяґа.

Коли хлопець став молодцем, відвідав він Астіяґа і з того приводу Астіяґ справив великий бенкет, де було все найдобірніше, що лише могло бути. Однакож Кир дивився на все те дуже холодно. І він сказав свому дідови:

— Перси мають коротші способи для заспокоєння голоду і спраги. Кусень хліба, трошки ярини і вода, а більше нічого.

Почав Астіяґ хвалити свого чашника, Сакраса, що той дуже вміло наливає цареви вина. А Кирови той чашник якраз не сподобався. І каже Кир свому дідови:

— Ти його хвалиш, а я можу на таку похвалу заслужити ще скорше.

І Кир перебрався за чашника та по-

чав прислугувати Астіягови. І робив він це так гарно, так зручно і велично, що Астіяґ обняв свого внука і каже:

— Я дуже вдоволений, мій сину, бо ніхто краще мені не прислужив би. Однакож ти забув одну важну річ...

— Яку? — питає Кир.

— А таку, що ти подаючи мені напиток, сам його не кушав. Це до тебе, як до чашника, належало, а ти це забув.

На те Кир:

— Ні, я не забув, але свідомо того не зробив.

— Чому ж ні?

— А тому, що я і без кушаня знав, що в напитку є отруя.

— Отруя?! — крикнув Астіяґ — що ти говориш?!

— А вже, що отруя — каже Кир — я це зауважив на недавнім бенкеті. Як лише зібрані випили цего напитку, так зараз їм голови позавертались. Вони почали співати, кричати і говорити таке, чого не повинні. Виглядало, що ти сам забув, що ти цар, а вони твої піддані. А коли ти хотів танцювати, то не міг на ногах встоятись.

— То хіба чогось подібного не бачив ти ніколи в твого батька?

— Ніколи! — каже Кир.

— Так щож він робить, коли випє? — питає Астіяґ.

— Він пє воду — каже Кир і коли напється, то лише вдоволить спрагу.

Ще молодим був Кир, коли це діялось, та бачимо, яким розумним і невибагливим був він вже тоді і як здорово кожду справу важив і мірив.

Минуло кількось часу і Кир пішов війною проти свого діда, Астіяґа, переміг його і злучив Медію і Персію в одну сильну державу. В дальших війнах він забрав майже цілу східну Азію під своє панування. Переміг лідійського царя Креза, взяв Вавилон.

До забраних народів відносився добре, не переслідував їх релігії і полишав їм управу їхніх інституцій. Вмер Кир 524 року перед Христом.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛК ІДЕ.

Місто галасом лунає,
Сонце світить, сяє, грає,
Рухом вулиця гуде,
Раптом пісня залунала,
Всіх від праці відорвала:
Полк іде! Полк іде!

Діти юрбами женуться
І до вікон старші пруться
Зі здивованням в очах:
Машерує полк чвірками,
Брук тріпоче під ногами
Трах-трах! Трах-трах!

За плечима тяжкі кріси,
На обличах тверді риси...
Посуваються сотні,
Запорошені, спітнілі,
А обличча загорілі —
І грізні і страшні.

На шапках тризуби сяють,
Люди, коні проминають —
Миготить в очах.
Зникли, скрилися, не стало,
А в повітрю ще лунало
Трах-трах! Трах-трах!

Михайло Надлиманський.

ПОДОРОЖ „ІНКОҐНІТО"

Кождому чоловікови може прийти на гадку вибиратись в подорож „інкоґніто", отже може таке прийти на гадку і вам і мені. І тому треба нам наперед знати, як така подорож виглядає.

Але може ви і не знаєте, що це таке „інкоґніто". По нашому воно значить: „під іншим іменем". Це так: я звуся Гарасим Чорнохліб, фармер, але вибираюсь до Едмонтону, де мене не знають і всюди по дорозі кажу, що я звуся Грицько Граб, і що я якийсь торговець. Це я подорожую „інкоґніто", себто під іншим іменем.

Тут перекажу вам, як американський письменник Марк Твейн описав, як грецький король подорожував „інкоґніто".

Їхав собі колисьто залізницею грецький король Юрій. Одягнений як всі люде, без корони, ніхто б не догадався, що то король. Та підсідає до нього американець, чи американський европеєць і розговорились.

— Де ви стало проживаєте? — питає він короля.

— В Греції.

— В Греції? Цікаво. Чи ви там народилися?

— Ні.

— А чи ви говорите по грецьки?

— Еге ж, говорю, трохи говорю...

— Цікаво! А який ваш „бизнес", себто чим ви занимаєтеся?

— Це тяжко сказати. Моє становище, це становище інспектора, чи наглядача зі сталою пенсією. А підприємство, ну, нічого собі...

— Ага! Інтерес, як інтерес. Значить — увійде.

— Еге! Так менше більше.

— А тепер ви подорожуєте для своєї фірми?

— Частинно. Як добрий інтерес підлізе під руки, то не пущу.

— Так і треба. Так, як і я.

— Вчасти так, що я ніби маю відпустку...

— Ну, річ звичайна. Чоловік більше зможе працювати, коли відпічне. Хоч в мене тих відпусток дуже мало. Я також на відпустці і то перший раз. Я народився в Европі, але тепер я в Америці. Довгі літа... А як вам взагалі живеться?

— Родина в мене велика...

— Розумію. Платня платнею, а велика родина все те забере. Мабуть ви женилися не думаючи, як колись буде...

— Я думав, що...

— Еге, розумію. Молоді вірять, що тілько оженитися, а там всі клопоти скінчилися. В молодих є енерґія, отже думають, що будуть творити чудеса. Я сам по собі це знаю...

— І я знаю — каже король.

— Отже ми себе розуміємо. І я рад, що з вами познакомився. Людей, як ви, нам треба. Перед вами може стояти велика будучність. Я буду мати вас на увазі. А родина ваша — хлопці, чи дівчата?

— Є кілька хлопців...

— А решта дівчата... А хлопці, на що ви їх готуєте? До яких фахів...

— Знаєте, це ще тяжко сказати...

— Еге! А це похибка. Я вже маю в тім досвід. Кождий чоловік повинен мати фах в руках. От я робив колись сідла, упряж на коні, римаром був, а тепер я маю броварі, пиво виробляю. Але римарство є в мене зав-

сігди перед очима, хоч воно мені нині непотрібне. Та думаю: забрав би в мене хто броварі, так я дальше упряж роблю. Бо вмію. Ремесло свята річ. Але коли б вас не стало, так що з ваших хлопців буде?

— Я думаю, що найстарший буде моїм наслідником...

— А як фірма його не схоче?

— Про те я ще не думав...

— Отже тепер подумайте. По вас я бачу, що ви чоловік дуже спосібний, талановитий. Вам треба трошки помогти і ви підете скоро вперед. А може ви маєте „шери" в тій компанії, де працюєте?

— Ні, не маю...

— Отже й бачите! Доки є сила, то працюєте, а сила ослабне, то не дадуть вам роботи. Це річ звичайна. А чи можна вам стати спільником компанії?

— Думаю, що це неможливе...

— Так, так!

— А чи знакомі ви з броварством, з виробом пива?

— Ні, добродію — каже король — не мав я нагоди, але думаю, що коли б так познакомився, то не побоявся б...

— Це гарно! Це гарно! Люблю я людей, що вірять в свою працю. Люблю відважних! На таких весь поступ стоїть! І я так добився того, що маю. Коли ж до того прийшло, то маю для вас пропозицію: приїздіть до мене до Рочестер. Заберіть свою родину і приїздіть. Будете тут інспектором, з повним забезпеченням вас і вашої родини. Спосібний чоловік повинен мати повне забезпечення, стале забезпечення. За час ви тут можете стати самостійним чоловіком. А там... В тій вашій Греції чого ви дослужитеся. Киньте її та приїздіть до мене до Рочестер. Я ж і так цілої Америки в руках не маю, отже колись можете стати тут великим самостійним броварником. Для спосібних людей тут є місця досить...

Ось так, як бачите, грецький король їхав „інкоґніто".

Таке з ним по дорозі було, як було, таке було би і зі мною та вами, коли б ми „інкоґніто" їхали.

І воно було б інтересно. Ми є ми, ви є ви, але люде того не знають і говорять з нами, як не з нами. І їм виходить інтересно, а нам смішно.

Скажете, що хто їде „інкоґніто", то ніби людей дурить, але воно не завсігди так. Бо хіба ми мусимо всім людям казати, хто ми, кілько в нас дітей, кілько заробляємо, де гроші ховаємо... В якій книжці написано, що ми всі мусимо всім людям виявляти все, чого вони лише захочуть? Тай хіба вони нам все про себе розказують?

Отже можемо безпечно в подорож „інкоґніто" вибиратися, як царі та великі пани вибираються. Тілько уважаймо, щоби хтось збоку не пізнав і не сказав:

— Та який ти Грицько Граб, ти ж Гарасим Чорнохліб — я ж в тебе давніше огірки в Винніпеґу купував...

На це одно треба уважати!

ДЕЩО З НАШОЇ ПОЛІТИКИ І ДИПЛЬОМАТІЇ.

Можна б говорити і про чужу політику, але красше чужих не зачіпати. Нехай вони собі! Нам досить, коли нам буде добре.

Розгляньмося, як то ми свою політику в своїх хатах і громадах провадимо, кілько є політичних напрямів і дипльоматичних наших комбінацій. Отжеж числімо:

1. **Моя хата зкраю!** — це політика і її дехто провадить. Всі громадськими справами клопочуться, а він: „Клопочіться, а моя хата зкраю"...

2. **Все бери, тілько мене не руш** — і це політика. Нехай і світ валиться, лише мене не зачіпайте.

3. **Ласкаве теля дві корові ссе** — і це політика. Гнеться чоловік, потакує, придобрюєсь, жебрає, щоби всюди дві корові ссати (хоч наділі він й одної не варта).

4. **Ні сюди, ні туди** — це політика „добрих людей", що і проти неба нічого не мають і пекла не хочуть образити.

5. **То сюди, то туди** — це політика. Наговорять одні — чоловік за ними, наговорять другі — він за другими. А сам не дошукаєсь, як воно.

6. **Та причиніть!** — це велика політика! Раз купець продавав чоловікови бушель перцю за цента, а чоловік таки: „Та причиніть!" Це жебрацька політика — всюди жебрати, всюди вимагати, щоби давали, щоби дарували.

7. **Нема правди — лише в мені і в Бозі трошки** — це циганська політика, але і деякі нецигани її провадять.

8. **Я бідний... Ой біда... Нема!...** — політика скупарів Знаєте, що чоловік цілком не бідак, а він всюди: „Біда, нема"...

9. **Коби гроші, а розум буде"** — політика нерозумних грошелюбів. В них гроші, то розум, хоч вам з боку видно, що гроші в них є, а розуму, як кіт наплакав.

10. **Якої ти віри? А тобі якої треба?** — це циганська політика, але її деколи провадять нециганські цигани.

11. **Свій до свого!** — це в основі добра політика, але її використовують ті, що ви маєте вважати їх „своїми", а вони себе нічиїми.

12. **Плюй йому в очи, а він каже, що дощ паде** — це політика. Є люде, що коли досягнули брудного зиску, то можете плювати їм в очи, звати сякими і такими, а вони байдуже. В них нема почуття сорому.

13. **Наслідуймо чужих, вчімося від чужих** — це нераз дуже шкідлива політика. Хто її провадить, той починає чуже ідеалізувати й обожати, а своє обезцінювати і стає сліпим невільником чужого, а для своєї справи пропадає.

14. **Від чужого злого вчімся свого** — це розумна політика. Придивімся, на чім другі попеклися, що в них недобре, що нерозумне, що погане і самі того не робімо. Бо чужі не святі.

15. **Всіх слухай, а свій розум май!** — добра політика. Став свою справу на перше місце, все нею мір і вір їй більше, ніж кому другому.

16. **Погана птиця, що своє гніздо нівечить** — святе правило доброї по-

літики. Шануй своє, обороняй, добре на красше переробляй, а будеш гарною птицею.

17. **Українці нідочого неспосібні, незгідливі, сварливі, вони нічого доброго не дібються** — це політика руїнницька, політика зневіри і короткозорости. Бо українці не гірші від других!

18. **З цілим світом братайся!** — це політика короткозорих інтернаціоналістів, які не знають, як світ виглядає і як з ним можна брататися.

19. **Пролєтарі всіх країв — єднайтеся!** — це вдійсности політика тих, що хочуть коштом пролєтарів свою непролєтарську силу будувати.

20. **Нехай перше другі, а тоді вже я!** — політика самолюбів, які хитрують, щоби від обовязку викрутитись.

21. **Мудрагельство, всезнайство, критиковання всіх** — це також політика деяких. Ніхто так не розуміє, як вони, не такий добрий, певний, далекоглядний, гідний довіря, як вони. Лише біда, що таких тяжко до громадської роботи втягнути, щоби ділом показали, що вміють.

22. **Буком того, хто не шанує свого!** — це політика здорового громадського розуму, громадської гідности і карности (дисципліни). Не шанує хтось своєї мови, своєї справи, випросіть його з своєї хати.

23. **Коли прийде до церкви, то паски святять** — це політика деяких людей. Може і ви їх деколи на Великдень бачили.

24. **Я даю, як всі** — це політика. Бідний дав 5 центів, а богач і собі 5 центів, та: „Я так, як всі, я позаді не лишаюся".

25. **Це ж Канада!** — політика тих, що йдуть самопас і не хочуть ніякого стриму, заступаючись Канадою.

26. **Ми в Канаді** — політика тих, що не хочуть про українську справу дбати, тай для Канади нічого важного не роблять.

27. **Перше вчімся чужого, а потім вже свого** — політика для чужих, а на свою шкоду.

28. **Не можна двох мов і двоякого письма нараз вчити, бо в голові помішається** — політика тих, які не знають, що лише в повній голові ніщо не помішається. А в порожній все мішається і перевертається, бо його там дуже мало є.

29. **Фрі контрі** — політика тих, яким всюди море по коліна.

30. **Ґуд тайм!** — це чужа політика, але нею деколи й українці заражуються і поважно заслабають.

31. **Нова мода!** — це політика тих, які не знають, що мода така стара, як світ. Вона давніша, ніж розум. Аж як розум зявився, то відкрив людям, що мода не така свята, як її поклонники говорять.

32 **Достроюймося до культурного світа!** — політика самозневаги. Бо чим світ культурніший, ніж ми? Від кого Український Нарід терпів і терпить, як не від Світа? А Шевченко казав: „Ми просто йшли! У нас нема зерна неправди за собою?"

33. **А чи нас другі признали?** — політика тих, в яких чуже слово важніше, ніж їх власне слово — ніж їх власна воля, їх праця, їх справа. А

казав колись наш Український Владика: „Побудуйте хату, а потім просіть сусіда, щоби признав, що то ваша хата!" Що сусід про вас подумав би?

34. **А що другі про нас скажуть?** — політика тих, які не знають, що все наше найважніше, залежне від того, що ми кажемо, що робимо і при чім твердо стоїмо.

35. **Ми українського походження** — це свого роду політика. Але... Можна сказати: „Ми европейського походження", бо Европа там ціла зосталася, а ми без неї сюди приїхали, а Українство приїхало з нами сюди, бо воно справа культурна. Українство, се якість нас самих, це ми самі! Коли ж наша якість струпішіє, тоді ніпощо її „українським походженням" підмальовувати. Як ніпощо пригадувати, що пияк є тверезого походження.

36. **Нарід може мати багато вір, це йому не пошкодить** — це політика тих, які не знають ані народу, ані вір; ані своєї, ані чужої історії. Розумні кажуть: Оден нарід, одна віра, одна мова, одна політика, одна сила, одна праця, оден напрям, одні ціли повинні бути перед життям народу.

37. **Свою Україну любіть! Любіть її во время люте, в останную тяжку мінуту за неї Господа моліть!** — це була політика Шевченка і він нею воскресив Український Нарід до життя.

Ось бачите, кілько тих політик в нас є, а вони ще не всі. Нераз в одній хаті чоловік має свою політику, жінка свою, а діти кожде свою.

І що не кажіть, а кожда з тих політик заважує сяк, чи так на нашім життю, для добра, або зла.

Тому треба над тими політиками добре застановитися, їх зрозуміти і тоді — що добре, то зоставити, а що недобре, те викинути. І викидаючи навіть на демократію не оглядатися. Бо коли демократія є для того, що зле, то повинна бути і для того, що добре і розумне.

К. П.

ЛІРНИЦЬКА ПІСНЯ ПРО ПРАВДУ І НЕПРАВДУ.

Ой сей світ, ой сей світ великая зрада,
Що по всьому світу настала неправда!
Чи ти правдо вмерла, чи ти заключена,
Що тая неправда увесь світ зажерла?
Бо тепера правда стоїть у порога,
А тая неправда сидить конець стола;
Бо тепера правду під ноги топтають,
А тую неправду трунком напувають;
Бо тепера правда сидить у темниці,
А тая неправда з панами в світлиці;
Бо тепера правда сльозами-сь вмиває,
А тая неправда з панами гуляє.

Нема в світі правди, іно рідна мати!
Ой де б її можна в світі позискати?
Ой де б її могли в вічи увидіти,
Орловими крилами могли б ми летіти.

Бо тепера світу конець приближився:
Хоч рідного брата тепер стережися.
Він з тобою їсть, пє і враз бесідує,
На серци ж злість має, неприязнь готує.
Хто поправді судить, то того карають,
А хто непоправді, того поважають.
Ой хто буде правду в світі визнавати,
Зошли йому Боже щодень благодати!
Покарай же того, хто шанує зраду!
Перед страшним судом усі вбачим правду*).

---

*) Отсю лірницьку пісню переклав французький вчений, Алфред Рамбо, на французьку мову і помістив в своїй книжці „Ля Русіє епіке". Йому було цікаво, як різко, ясно, образковими примірами вміють українці правду і неправду змалювати.

ПОДІБНІСТЬ БЛИЗНЯТ.

В літературі ріжних народів знаходимо інтересні описи близнят.

В 1538 р. народилося було в Базилеї двох хлопців близнюків. Коли підросли, то були так до себе подібні, що нераз найблизші знакомі не могли їх відріжнити.

Але важне було, що духово вони були злучені. Коли заслаб оден, то і другий чувся слабий; коли одного боліла готова, то боліла і другого; коли оден був сумний, або дрімав, то і другий таксамо.

Цвінґерус оповідає, що близнюки брати, сини мехлінського сенатора, були такі подібні до себе, що навіть мати часто помилялася і брала одного за другого.

Фульґосій оповідає про двох братів близнюків, Медарда і Жерарда, французів. Оба вони стали епископами того самого дня; вони того самого дня повмирали.

Про подібних двох цілком чужих собі хлопців оповідає Пліній. Каже він, що римський триумвір (член уряду), Марко Антоній, купив два хлопці, що були до себе дуже подібні і мали бути близнюками. Опісля з їх бесіди показалося, що вони собі цілком чужі, оден народився в Азії, а другий в Альпах.

Тоді Антоній вдався до торговця невільниками і хотів звороту грошей, бо і так заплатив більшу суму, ніж звичайно платять за невільників. Але торговець сказав:

— Не диво, коли два брати близнюки будуть до себе подібні, але диво, коли такі далекі, оден з Европи, другий з Азії, а такі в усім подібні, що тяжко їх відріжнити. Це дійсне чудо — і тому ти заплатив за них більше, ніж платять за звичайних близнюків.

Вид фабричного Сталінґраду.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ

Як почалася війна, зараз канадійські українці станули в воєнних рядах Канади. І ставали дальше. Нині по українських околицях старшої молоді лишилося мало, або й не лишилося. Українці дали все, що могли дати. Це одна справа.

Подані тут образки є найкрасшим свідоцтвом, що українські вояки держать себе „добрими українцями", шанують себе, шанують свою культуру, передану їм їх предками, шанують своє імя.

Маємо на гадці наших вояків в

Праве крило бенкетового стола на зїзді.

А справа друга, що українські вояки, йдучи за порадою покійного Лорда Твідсмюра, стали в військові ряди, як українці. Хоч — коли уявити собі їх положення — як легко можна було їм цілком загубитися. Однакож вони не згубилися.

Анґлії і якраз ми бачимо їх на поданих образках, що належать до Третого Зїзду Українських Вояків, що відбувся 31-го липня і 1-го серпня 1943 року в Лондоні.

Українські вояки в Анґлії мають свою орґанізацію, оскільки серед вій-

ськових відносин це можливе. І певна річ, що треба було багато віри в себе, багато впертости, нім вдалося таку орґанізацію заснувати. Оскілько знаємо, то основником такої орґанізації був Богдан Панчук, певна річ при допомозі других свідомих українських хлопців.

свого адютанта і дістав дозвіл для себе та для 12-ох своїх товаришів.

Поза тим, що багатьох з богатьома познакомилися, зібрані багато орґанізаційних справ переговорили і радились над дальшим ходом орґанізації.

Між новими членами була також

Головний стіл бенкету Третого зїзду С.У.К.В.
На лівім боці: М. Туранський (трошки видно), Л. Войціховський, Б. Панчук, панна Козіцька, С. Давидович, пані Ф. Давидович, В. Купченко, панна А. Креплів.

Покищо спинимося на Зїзді, до якого належать подані образки, вибираючи зі звіту що важніше.

Зїзд був успішний. Військові команди також помагали. Дехто не прибув би, коли б не вдався до свого командира з друкованим запрошенням на Зїзд. Андрій Николюк вдався до

Галина Козіцька з Келґарі й Анна Креплів з Винніпеґу.

Б. Панчук отворив зїзд і перечитав привіти і важнішу кореспонденцію з Канади. Листів було багато — це були для всіх спомини про минуле з Канади. Цікаві листи були від централь головніших орґанізацій і ще

декого — від КУК-а, від капеляна о. Савчука і др.

Вечером тогож дня всі зійшлися в греко-православній катедрі, з дівчатами з Менчестер, на пробу церковного співу.

Другого дня було українське Богослуження при вжиттю українсько-анґлійських молитовників, що канадійський уряд туди прислав. Дехто сповідався і причащався „по козацькому звичаю". По Службі Божій була Панахида за поляглих в часі цеї війни.

На пополуднішній нараді зібрані довідалися, що в орґанізації є около 700 вояків, які служать за морем. Управа орґанізації є з ними в постійнім контакті через місячні обіжники і листи. Видано книжочку з інформаціями, про початок орґанізації, цілі, статут і др. Відвідано кілька могил товаришів і виправлено Панахиди та зложено вінки.

На цім Зїзді рішено робити заходи, щоби мати свою власну домівку в Лондоні. Дехто казав, що уряд міста прихильно до того ставиться.

Середина і трете крило бенкетового стола.

Після нарад був обід-бенкет, де дівчата з Менчестер — Оля Леснівська, Стефанія Завалінська, Анна Марійка й Евгенія Бородинська; пані Стефанія Завалінська і Каміля Слюзар разом з дівчатами з Лондону — Лидією і Галею Паньків, при допомозі домашних господинь подавали обід.

По бенкеті, коли Зїзд докінчували, час йшов веселіше, співали та раділи, що стрінули одні других. Звіт з цего Зїзду, як поданий був в „Українськім Голосі", кінчиться так:

— Всі розійшлися з кличем „До побачення на Різдво!" Всі обіцяли самі прибути і ще товаришів привести.

Переповіли ми тут звіт одного Зїзду, але це вже третий. Отже можемо собі уявити, кілько мусіло бути пляновань, кілько старань, щоби довести до того, що нині є. Треба було і самим думати, треба було здобути признання військових властей для української справи. Певна річ, що нині, коли справа налагоджена, праця йде лекше.

Ми говоримо тут про орґанізацію українських вояків в Анґлії, однакож мусимо розуміти, що її впливи досягають всіх українських вояків, де б вони не були. Перше, що вояки розходяться в далекі сторони і несуть з собою ідею своєї орґанізації та передають її іншим; друге, що де б український вояк не був, він довідається, що в самім осередку Британської Імперії є орґанізація українців-вояків і це підносить його українську свідомість; він починає себе більше цінити, як українця, набирає більше пев-

Ліве крило бенкетового стола.

ности і довіря до себе самого — і так за посередним впливом далекої орґанізації він стає поважнішим чоловіком.

Окреме значіння має така орґанізація в заінтересованню анґлійців українською справою. Важне, що українець виступає перед ними не лише як звичайний вояк, але як такий свідомий українець, що навіть при війську без своєї культурної орґанізації не може обійтися.

Вкінци додати б, що впливи такої орґанізації будуть заважувати і по закінченню війни, передовсім же в Канаді. Але можуть заважувати і деинде.

На ще одно треба звернути увагу, а то: коли б українські вояки за морем не мали своєї орґанізації, чи багато знав би про них український загал в Канаді? Ні! Знали би батьки про своїх синів, чи жінки про чоловіків, а більше ніхто. І не було би загального заінтересовання українськими вояками.

Тепер не те. Нині інтересується ними і той, що не має в армії нікого з близшої родини. Ними інтересуються українські орґанізації. До вояцької української орґанізації посилають пакунки навіть ті, що до незорґанізованих вояків ніколи не вислали б — просто тому, що не знали би, до кого. А через орґанізацію українські вояки стали близькими, стали дітьми цілого українського загалу. Це показує, яку силу має своя власна орґанізація, і зорґанізована праця, і зорґанізовані люде.

Закінчуючи це побажаємо, щоби українські вояки повернулися, як герої до своїх домів і як культурна свідома сила для дальшого українського громадського життя.

НАРОДНА СЛАВА.

Нема в мене роду, не має дружини,
Ані брата товариша на всій Україні;
Дума сумовита — то моя родина,
Серце одиноке — вірная дружина;
Степи, гори і долини —
Товариство-побратими.

Розпущу я свої думи,
Тай не позбираю,
Розтеклися сумуючи
По рідному краю.
Од Лиману до Есмані
Жовтіє пшениця:
Я безрідний, одинокий,
Всюди чужениця.
Од Лиману до Есмані
Могили чорніють,
А живі живе гадають,
І жнуть і знов сіють.

Ой по тих могилах у гору високих,
По тих гробовищах у землю глибоких,
Лежить мого роду без ліку;
По тих степах, по горах Дніпрових,
По балищах і лугах низових
Живе його слава од віку до віку!

Ой встань славо, устань рано,
Вийди славо із туману...
Ти безрідному — родина,
Одинокому — дружина,
Товариство — на Вкраїні,
Одрадонька — на чужині.

П. Куліш.

ПАНТЕЛЕЙМОН (ПАНЬКО) КУЛІШ — український письменник і діяч, приятель Шевченка, родився 1819, вмер 1897 року. Діяльність його була дуже широка, писав повісти, поезії, він етноґраф, історик, критик. Найбільше відома його повість „Чорна Рада". За належність до Кирило-Методієвського Братства був засланий в Тулу, звідки вернувся 1850 року.

БУДЬ ЛАСКА — ПОВТОРІТЬ

Знаю я тай ви знаєте, як то тяжко вам ставати перед народом щобудь говорити, коли ви ще не привикли до такої бесіди. Глянете — всі люде на вас дивляться; глянете по собі — а в вас руки і не знаєте, де їх подіти. А голова ходором ходить, ноги трясуться під вами. І хочби тої бесіди було тілько, що: „Люде добрі, дай вам Боже здоровля!" — то й тоді вам страшно.

Але є люде безпечні. Є такі, що не має про що говорити, а рветься, щоби бодй щобудь сказати.

А є і такі, що бесіда, це їх талан — і самі розумно говорять тай другому знають що відказати.

Є оповідання, що російський цар Микола 1-ий зайшов раз до церкви в якомусь місті, чи місточку. Та вже при вході каже комусь зі своїх:

— Все було би добре, коли б тих проповідей з приводу моєї присутности не говорили таких довгих.

Як надходила проповідь, цар так про щось інше задумався, що цілком не чув, про що говорилося. Але проповідь була дуже коротка.

І це царя заінтересувало; каже він священикови:

— Будь ласка проповідь ще раз повторити.

І священик повторив:

— Коли ти земний царю зайшов до храму царя небесного, то нехай Господь прийме наші щирі молитви за твоє, царю, здоровля і твоє щастя!

Сподобалося це цареви і коли священик вийшов з церкви, каже до нього цар:

— Проповідь мені дуже подобалася, отже прийми від мене на памятку отсей дарунок. А решта скажи, чого ти від мене хотів би.

І дав священикови сто рублів.

Взяв священик гроші, подумав хвильку і каже:

— Будь ласка — повторіть!

Сподобався цареви такий здоровий дотеп священика і він дав йому ще сто рублів.

Вийшло таке: повторив я тобі, повтори ти мені!

Такі штуки показують їздці на великих совгах.

ДІМ — ДІТИ — ВИХОВАННЯ.

Годовання дітей.

Є доми, в яких звертають увагу на культурне виховання дітей. Але є і такі, де дітей лише вигодовують — як в тих часах, коли складено приповідку: „Діти годувати, як камінь глодати". Тоді лише вигодовували.

Були часи, а в них були люде, які виховували дітей лише на робітників. Нехай росте, а буде робоча сила — до плуга, до ціпа, до корчовання... То і все. А що це були діти батька-матері, то ще батько-мати дбали, щоби передати дітям, кілько можна, грошевого майна. На тім все кінчилося. На питанню про хліб.

Про виховання доброго громадянина, про члена народу, про виховання розумного, гідного і характерного чоловіка не було ані думки, ані мови. Бо самі батьки не розуміли, що це громада, що нарід, що гідність, що великий розум.

Занедбання дітей.

Коли між народом почала рости ширша свідомість. самих себе, чуємо бесіду про занедбання дітей, про занедбання молоді. До того спонукує і те, що ціле окруження, що самі відносини, що самі наслідки занедбання молоді заставляють про молодь думати. Просто таке: не виховаєш, як треба, то молодь піде самопас і для тебе цілком пропаде. Це гірше, ніж було колись. Колись не було тілько доріг, як тепер.

Про занедбання дітей і молоді говорили послідними часами і в Старім Краю. От що читаємо в рефераті Кисілевської:

„Ми загалом привикли не звертати уваги на виховання душі дитини й ставимося до тієї справи без ніякої поваги й підготовки. А тимчасом виховати не значить вигодувати дитину, не значить навіть дати їй освіту, чи маєток. Виховати — каже італійський педаґоґ Джовані Джентілі, значить: впливати на душу дитини; не оставляти її самій собі, але будити в ній заінтересовання, яких сама не відчуває; спрямовувати до мети, котрої вартости вихованок не може відкрити власними силами; підтримати вихованка на дорозі, якої сам не мав би сили й витревалости перейти. Словом — творити характер, ум, волю, думку, так, що його діла будуть опісля начеб нашими ділами.

„Виховувати — це формувати характер людини. А щоби це зробити, треба вміти бути приятелем і дорадником дитини. Таку працю мусимо зачинати від колиски"... (Жіноча Доля, ч. 3, 1935).

З наведеного бачимо, що справа, якою тут клопочемося, була і за морем.

Не розуміємо вихованків.

Лихо починається не від дітей, а від старших — вони не розуміють дітей і молоді. Вони не розуміють тих справ, для яких треба виховувати. Мірою їх виховання є в багатьох лише таке виховання, яке вони самі мали, отже вузеньке і маленьке.

Кілько можна чути балачок, що молодь поза обовязковою фізичною, чи шкільною працею може заповняти час лише забавами, витріщками, дармованням; що молодіж буйна і годі її вдержати; що коли молодий чоло-

вік здобув хліб (ремесло, посаду, фах), то йому на світі більше нічого не треба і т. п.

Однакож таке поняття про молодих цілком невірне. Коли молодих змалку держати в розумних руках; коли змалку заінтересовувати поважними справами; коли змалку познакомлювати зі справами, якими старші клопочуться; коли заповняти увагу й розум дитини і молоді своїм матеріялом — добрим, гідним, ріжнородним, інтересним матеріялом, тоді молодих не треба навіть держати — вони будуть самі держатися просто тому, що буде чого держатися. Коли ж тікає, то від порожнечі.

Це треба нам загально памятати.

Практичні справи.

Треба дбати, щоби українська молодь була не з імени, але ділом українською. Хто з молоді таким не буде, той буде гіршим від доброго українця і гіршим від неукраїнця. Чужим буде для своїх, чужим для чужих і чужим для себе. Вже відомі випадки, де діти нарікають на батька-матір, що виховали нас так, що: „Підемо до чужих — вони нам чужі, підемо до своїх — ми їм чужі". І нема де притулитися. Нема для життя культурного ґрунту. Ні Богу, ні людям.

Ось вам ще факт: вигодовували родичі двоє дітей так, що не то читати, але й говорити по українськи не навчили. Коли дівчині було 11 чи 12 літ, а хлопцеви 14, повели їх до української церкви. Вернувши до дому діти почали родичам дорікати: „Чому ви нас не навчили по українськи так, як другі родичі своїх дітей? Чому ми маємо бути гірші від них? Чому ми не мали того розуміти, що вони розуміли? Чому ми не маємо знати, що священик говорив?"... Дальше почали в родичів допитуватися, чому їх кличуть „Тоді" й „Пеці", коли вони звуться Теодор і Петруся. Цей оден факт сам за себе дуже багато говорить.

Щож треба мати на увазі, щоби українська молодь мала під ногами твердий ґрунт?

Треба стреміти до того і дбати про те, щоби не було української дитини, ні хлопця, ні дівчини, які не вміли би по українськи читати і писати і які не читали би українських книжок і часописів.

Кождий дім мусить бути першою школою читання і писання; мати і батько першими учителями.

При науці треба бути рішучими, треба бути авторітетом; не треба питати: „А може ти не хочеш вчитися?" А є такі, що подібно питають, а потім кажуть: „Щож зробимо, коли дитина не хоче"...

Не хвалитись тим, що: „Наші діти по українськи розуміють" — бо це не похвала, але сором і нерозум. Розумні кажуть: „Мої діти ще й чуже вміють, чуже розуміють". А своє треба не „розуміти", але вміти і ним жити. Про своє не повинно бути й питання. Чував хто, щоби анґлієць хвалився, що його діти „розуміють" по анґлійськи? Або що жид казав: „Мої діти розуміють по жидівськи". Або француз, еспанець, чи італієць: „Мої діти розуміють по нашому". Хто таке чував?

З дітьми треба багато, поважно і щиро говорити, оповідати, треба їх заінтересовувати; треба їм читати, толкувати; треба старатися для них

книжок, щоби самі мали що читати.

Треба вчити дітей співати.

Треба дітям безнастанно пригадувати, що добре, що зле, що повинно бути, що ні, що розумне, що дурне, що гідне, що негідне — треба з ними про те розумно говорити. Така балачка старших з дітьми і молодими може бути навіть для самих старших інтереснішою, ніж балачка старших зі старшими, бо нею буде виховуватися молодих людей. Це буде розумна балачка, вартна балачка, потрібна балачка.

Але говорити і радити і вчити треба змалку. Не чекати, аж син, чи дочка розволочиться, відобється від домашного життя, а доперва тоді давай їх спиняти та вчити та на розум наводити. Тоді вже за пізно. Тоді спиняти може хіба поліція.

Треба дбати, щоби ті старші, які вміють по анґлійськи, але не вміють по українськи читати і писати, українського письма навчилися. Вони навчаться його за 2 за 3 дні. А сором українцеви, коли він свого не знає, тай ще такого легкого, як наше письмо. Хіба недбалі і ліниві його не навчаться.

Окремо напоминати молодих треба, щоби гідно і взірцево всюди поводилися. Нині кругом ціле безголовя і молоді нераз поводяться так, що сором навіть оповідати. Отже українці повинні дбати, щоби бодай їх молодь була красшою.

Треба приучувати до ощадности і до розуміння значіння гроша. Коли даєте дитині гріш, то до гроша додайте розуму, скажіть: „Отсей гріш можна видати на дурне, на шкідливе, на погане, на непотрібне; або можна купити за нього таку добру і розумну річ, і таку, і таку...

Дбати, щоби не вироблялася в дітей вибагливість і примховатість. Діти повинні бути послушні, знати обовязок, почуватися до відвічальности; треба призвичаювати до праці, до витревалости, до невибагливости життя. З таких будуть гідні люде.

Треба виховувати дітей так, щоби вони стояли тісно з своїм народом, з своїми народними справами; щоби вони ті справи знали і розуміли і щоби ними клопоталися.

Коли так молоде покоління виховається, то з нього будуть гідні українці, будуть гідні люде, а тимсамим і гідні громадяне і горожане.

П—а.

КОЖДИЙ ПО СВОМУ.

(За Костельником).

Пастух пастухови оповдав, що він зробив би, коли б так царем став.

— Я каже — збудував би собі таку хату, що подібної на світі ніхто не має; їздив би повозом зі срібла і золота, що ціле село, тай ще другі села дивувались би.

Монастирський кухар, добродушний брат-монах думав собі, що він ставши царем, перетворив би цілий світ на оден великий монастир — щасливий і побожний.

Писар, що не докінчив науки в школі, казав, що коли б дати йому царську силу, то переробив би цілий світ на такий лад, що не було би в нім нужди, ні кривди. (А в школі не було би ні іспитів, ні свідоцтв).

А римський цар-фільозоф, Марко Аврелій, записав нам на науку таке:

„Будьмо вдоволені, якщо нам вдасться хочби трохи світ поліпшити".

ДЕ І КОЛИ СМІЯТИСЯ.

Скаже хтось, прочитавши заголовок:

— Невжеж і про таке треба говорити? Хіба це важна справа?

Важна! Це справа людської культурности, або некультурности. Аджеж не дармо люде склали приповідку, що „Пізнати дурного по сміху". Бо дурний сміється, де не треба, сміється більше, ніж треба, сміється голосніше, ніж треба, сміється там, де розумні люде ніколи не сміються.

Берімо примір, що всім вам відомий... Грається представлення і виводиться якась інтересна подія, нераз навіть дуже сумна. Ви ставитеся до такої події поважно, мовчки, зі співчуттям, а може і з слізьми в очах, а побіч вас починається в той час дикий регіт. Що вас заставляє до поважної думки, що спонукує до сліз, з того другі сміються, аж за боки беруться. Чи треба гіршої некультурности?! І якраз тут пригадується вам приповідка, що пізнати дурного по сміху.

Тепер виробилася мода сміятися там, де вам на сміх навіть не заводиться і дехто силуєсь таку моду вдоволяти. Відомий випадок, де фотоґраф поставив в себе карточку з написом: „Коли не можеш сміятися, то вишкірюй зуби". (Иф ю кеннат смайл — ґрин). Але також відомий фотоґраф, який казав, що розумні люде на фотоґрафії не сміються і що найкрасша та фотоґрафія, де люде поважно і спокійно виглядають.

Сміятися — річ природна. Як природною річею є журитися, плакати, співати, мовчати — де треба і кілько треба.

Але на все те мусить бути слушна причина, час і міра. І до плачу, і до радощей, і до смутку, і до співу, і до сміху. Навіть в смутку плакати понад міру, верещати на всі заставки; або вдавати, що плачеться, коли нема причини, або нема настрою для плачу — це нерозум, або ошука. Те саме з усім, отже і зі сміхом.

Навіть до слушного сміху треба мати міру. Бо можна сміятися так, що другим докучається. Можна сміятися так голосно і довго, що людям обридне. Можна сміятися там, де не місце для зміху. Можна сміятися по дурному. Можна сміятися там, де лише дурні сміються.

Як люде сміються, коли до сміху є причина і сміються розумно — здержливо, не виходячи поза міру, тоді сміх є здоровлям для людей.

Але сміх не робить з людей гарних, ні поважних, ні розумних. Люде гарні тоді, коли поважно настроєні, зрівноважені. Тоді вони і розумні. Бо тоді бачимо їх такими, якими вони є.

Візьміть ви Енцикльопедію, де є портрети важних людей, розумних людей, вартних чоловіків і жінок — чи знайдете між ними таких, що сміються? Візьміть яку будь книжку, де є образки великих людей, чи хто з них там сміється?

Або таке: хтось близький дає вам до вибору фотоґрафії — на одних всі сміються, на других ні — а ви вибрали би ті, де ваші близькі поважно настроєні.

Сміх, плач, крик, страх, слабість — це все хвилеве і ненормальне, а велике і широке людське життя є спокійне і зрівноважене і воно є найвартнійше і найкрасше.

Це треба би собі затямити і на це треба звертати увагу молодшим.

Українці не про те повинні думати, щоби бути такими, **як всі,** вони повинні дбати, щоби були **вартнішими, ніж всі.** Такими, що другі могли б від них вчитися. Повинні йти за розумом, а не за модою.

На вічу.

Говорить на вічу бесідниця, робить докори чоловікам, а там питає:

— Де був би нині чоловік коли б не було жінки?

Голос з між слухачів.

— Був би в раю!

ЛЮДСЬКА ДОВГОВІЧНІСТЬ.

Говориться в Біблії, що Адам і Ной жили багато сотень літ, однакож нині годі знати, як це треба розуміти. Та дехто каже, що може під тодішними роками треба розуміти місяці, а може ще якусь іншу рахубу. А може колись довговічність була справді велика.

І нині є люде, що живуть понад 100 літ. Бувають краї, де — як хтось казав — хто лише захоче, то до 100 літ доживає, а то й довше.

Коли говориться про довговічних, то звичайно Болгарію ставлять на перше місце — там є багато столітних. І за причину подають те, що болгари їдять багато квасного молока, тай взагалі їх пожива надто невибаглива.

Між українцями 100-літних менше, але бувають. Вже і в Канаді більше разів згадувалося, що хтось вмер маючи сто, чи більше літ.

Тут оповімо про анґлійця, що жив 152 роки і 8 місяців — а звався він Томас Пар.

Родився Пар в Анґлії в парафії Алдербурі 1483 року і ціле життя був звичайним працюючим чоловіком.

Джан Тейлор, що описав життя Пара, каже, що Пар лягав спати з ягнятами, а вставав з жайворонком, а по нашому — лягав спати з курми, себто з заходом сонця.

Ціле його життя було дуже невибагливе. Його присмаками були сир з цебулею, разовий хліб; пив молоко, маслянку, сирватку і воду, а деколи трошки легенького пива. А вже найбільше любив масло і чосник — це було висше всіх присмак. Тютюну не вживав ніколи.

Не носив ніколи крохмаленої сорочки, бо тоді крохмалю не знали; його почали вживати аж 1564 року.

Певна річ, що не клопотався Пар політикою, ні релігійними спорами, що впродовж його життя тягнулися.

Багато чого змінялося, зникало, друге приходило, а він жив, і жив, і жив, і жив. Досить згадати, що за його життя панували такі анґлійські королі: Едвард 5-ий, Ришард 3-ий, Генрик 7-ий, Генрик 8-ий, Едвард 6-ий, Марія, Єлисавета і Джеймс 1-ий, отже 8 пануючих. Тай ще за девятого — за Кароля (Чарлса) 1-го жив 10 літ.

Перед смертию Пар не добачав тай память була трохи ослабла, однакож ще до 130-го року життя все в нього було здорове і сильне так, що виконував всяку потрібну працю.

Тоді в Анґлії звичайні люде винаймали поле від панів, отже коли Парови було 35 літ, вмер його батько і зоставив винайняте поле, яке Пар вживав ще 4 роки. Коли винайм скінчився, він винайняв поле для себе на 21 літ (це була міра винайму), а коли це скінчилося, знов дальше винаймав.

Коли Пар мав 81 літ, оженився і знов винайняв поле на 21 рік — вже як жонатий господар — винайняв від внука колишнього пана.

Та коли цей винайм скінчився, пан не хотів вже винаймати на 21 рік, але сказав, що Пар може мати поле до смерти, бо думав пан, що Пар довго не поживе. Однакож Пар жив від того часу ще 50 літ, отже два рази по 21, тай ще 8 літ.

Перша жінка жила 32 роки і вмерла 1595 р., отже Пар 10 літ був вдів-

цем. Та вже коли було йому 122 роки, він знов задумав женитися й оженився з вдовою, що мала 80 або 90 літ і звалась Джейн Едда.

Треба ще згадати, що син Пара жив 109 літ, внук 124, а правнучка 103 роки.

Та недовго перед смертю Пара сталася така історія. Ґраф Арундел довідався про Пара, як чоловіка, що всіх людей переживає і взяв його до Лондону. Це було в вересни 1635 р. По дорозі сходилися люде тисячами, як по містах, щоби на Пара подивитися.

В Лондоні опинився Пар в вигіднім життю, з панською поживою, та мабуть це його силу підірвало. Його перенесли з одного світа в другий, як старе дерево пересадили би в інше місце.

Отже чоловік, який не чув ваги простого життя, почув вагу життя міського і не видержав — вмер 15-го листопада, 1635 року, проживши 152 яоки і 8 місяців. Лікарі казали, що в нім було ще тілько сили, що коли б не місто, то міг би жити ще досить довго.

Однакож Пара пошанували і по смерти, бо поховали його в Вестмінстерській церкві побіч анґлійських королів.

Ось такий довговічний був чоловік вже перед 300 літами.

Може довговічність є вчасти спадкова прикмета, та і це певне, що спокійне, зрівноважене життя продовжує людський вік. Поміркована праця, відповідний відпочинок, проста пожива — така, якої вживав Пар, йти скоро спати, а вчасно вставати — це найпевніший лік на довговічність.

Спробуйте, то побачите!

ПИТАННЯ.

Козаче-чумаче! Йдеш у дорогу —
Послухай же сину діда старого:
Покіль ще живий я, поки помирати,
Про родичів дещо хочу розпитати.
Як з солею йтимеш на той Борислав,
З Хортиці-сестриці щоб вістку
прислав.
Як станеш близенько Сухого Ярка,
Помяни там душу Дідуся-Сірка.
Як „соб" повертати через Чортомлик,
Прислухайсь, чи чути там братчиків
крик.
Як будеш минати Самарську паланку,
Привитай від мене старую панянку.
Спитай, як доїдеш, у батька-Дніпра:
Чому наша мова і слава вмира?
Чи тож стара мати замовкла на вік,
Чи тож народила німих та калік?
Чи тож віцурались від неї, сини,
Чи тож насміялись над нею вони?
Полтава, 1861. **В. Кулик.**

ВАСИЛЬ КУЛИК — український письменник (родився біля 1830, вмер 1870). Містив поезії в „Основі" 1861-62 року (звідки взятий висше поданий вірш) та в львівській „правді".

Зміст вірша: Дід-козак, що колись широко по світі бував, каже чумакови, щоби приглянувся до тих сторін, куди старий козак замолоду бував. Ті сторони, то його родичі (рідня). А коли гляне чумак на Дніпро, то нехай нагадає колишні часи, коли українська справа стояла добре і нехай порівнає з теперішним. Питай Дніпра — каже — і дошукуйся відповіди, чому нині такий занепад. А коли дошукуєшся — працюй над піднесення свого народу.

Як з сіллю йти меш... — Колись були українці, що їздили на Крим за солею, а на Дон за рибою, вони тими річами торгували; їздили волами, залізниць тоді не було. Їх звали чумаками.

Сухий Ярок — по дорозі від Борислава на Перекоп. Кажуть, що там Сірко бився з татарвою.

Чортомлик — ріка, що вливаєсь до Дніпра коло „порогів" з великим шумом. „То гомонять Запорожці" — кажуть побережане.

ДОНЬКА СВОГО НАРОДУ.

Виховання дітей, це велика праця, для якої жінка сотворена. Але праця жінки може виходити і поза дім і деколи мусить виходити. Бувають ще окремі жінки, що віддаються широкій громадській справі до тої міри, що стають окремо видними, як великі патріотки-дочки цілого Народу.

В „Жіночій Долі", ч. 11, 1932 р. була стаття, в якій говорилося, що в Італії виходить журнал „Україна", італійською мовою. Та хтож видавав цей журнал?

Видавала Млада Липовецька!

І хтож та Липовецька? Про ню майже ніколи не згадувалося в українській пресі. І хто, чи що заставило її до видавання такого журналу?

Авторка статті, в „Жіночй Долі", Марія Омельченко, подає читачам те, що їй Липовецька сказала, а воно таке:

Народилася Млада на Волині. Батько її інжинір, переїхав до Петербургу, коли Млада була ще малою, отже там забула говорити рідною мовою. В Петербурзі була московська мова. В 1914 р. скінчила Миколаївський Інститут. А що мала гарний голос, післали її до Італії на науку співу. Там захопила її війна і там Млада зосталася.

„Одного разу — говорить Млада сама про себе — в 1917 р. була в італійськім журналі в Римі стаття якогось італійця, що писав про Україну не дуже добре. І в тій хвили я відчула себе українкою, але не знала нічого про Україну, бо в Росії я ніколи не чула про неї; я не мала матеріялу, щоб відповісти тому італійцеви.

„Тоді я пішла до Національної Бібліотеки, взяла російський енциклопедичний словник, знайшла слово „Україна" і те, що там було написано, зробилося матеріялом моєї першої статті. Чи це не є дійсно „голос крови", що покликав мене?"

Від того часу почала Млада сама знайомитися з рідною культурою та з рідною мовою. Читає, студіює, горнеться до української громади і вирішує присвятити своє життя на службу українській справі.

Їздить по Італії, співає українські народні пісні, познакомлює італійців з нашою музикою. І пишуть італійські ґазети:

„Українка, донька українського козака, що має чудовий голос, прекрасно передає слухачам музичні українські пісні"...

Дальше читаємо в „Жіночій Долі", що Липовецька видає журнал „Україна" і треба би їй помогти.

Тілько в „Жіночій Долі", але хто вміє думати, той додумаєсь чого більше. Перед ним стане не співачка, але Дочка Українського Народу — мало свідома своєї української справи, незнаюча добре української мови, відорвана від своєї рідні і свого народу, закинена на чужину — однакож там вона, без спонуки і допомоги з боку українців, йдучи лише за голосом своєї української душі, забирається до великої праці для свого Народу.

З чим же забираєсь? Лише з своєю українською щирою постановою — це весь її матеріял, вся сила на початок. І тепер доперва шукає вона за дальшим матеріялом — вчиться своєї мови, познакомлюєсь зі своєю літе-

ратурою, зі своєю історією... Там — між чужими, в Італії! Бо для щирої української душі всюди, де б вона не жила, є український простір, українська нива, українська справа й українська праця.

А дальше... Не досить того, що заявляє себе українкою, дочкою українського козака; не досить того, що виносить перед італійський загал українську пісню, ні! — вона починає видавати журнал, щоби ще більше піднести справу свого народу перед чужими людьми. Чи не велика праця?! Це більша праця, ніж можна би вимагати і сподіватися.

І ще одно.... Як мало батьки від своєї дочки вимагають і на яке вузкоособисте поле готовлять!... Співачка! Буде повага, будуть гроші... Життя буде гарно забезпечене. Все, чого треба для маленької душі. Гарна позолочена клітка! Чимало є батьків-матерей, що більше нічого дочкам не бажають.

Та вийшло інакше. В дочки була жива патріотична душа. Вона чула себе не лише дочкою батька-матері, але Дочкою Свого Народу. Вона розуміє, що її справа не обмежуєсь до її одної особи, але що її справою є цілий її Народ. І вона на поклик своєї великої душі виходить на широке поле до праці.

Ось в такім світлі стає перед нами ця маловідома Дочка Українського Народу!

Батьки і Матері — це для вас наука.

Дочки — це для вас примір і наука!

ІСТОРІЯ ШАХІВ.

Шахи, по анґлійськи „чес", це дуже помотана забава. Грачі пересувають ріжного роду фіґурки в ріжних напрямах на таблиці поділеній на 64 квадратики. Кождий рід фіґурок пересуваєсь на інший лад і в тім лежить вся трудність гри.

Шахи видумав в дуже давних часах якийсь перський мудрець. Він пішов з своїм винаходом до перського короля, шаха, і показав, яка це мудра штука. Король заінтересувався і хотів дати мудрцеви нагороду. Але мудрець не приняв. Він сказав:

— Дай мені тільки зерен пшениці, кілько було би їх, коли б їх розкладати на 64-ох квадратах в той спосіб, що на першім було би одно зерно, на другім дві, на третім чотири, на четвертім вісім, на пятім шіснадцять — себто на кождім слідуючім два рази тільки, що на попереднім.

Для царя було дивним таке бажання мудрця і він каже:

— Чому таке скромне бажання ставиш? Чи думаєш, що я не міг би тобі дати тисячу разів більше? А може і в тім є якась твоя загадка...

На те мудрець:

— Коли думаєш, що я мало хочу, то дай мені два рази більше.

Післав король людей, щоби порахували тільки зерен пшениці, кілько мудрець хотів. За якийсь час приходять вони до короля і кажуть:

— Нема в нас тільки пшениці.

Не хотів цар вірити і сам почав рахувати, щоби переконатися, чи справді так воно, і побачив що мудрець добре розумів своє бажання.

Коли і ви не вірите, як не вірив той цар, то самі рахуйте на такий лад: 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64..., аж до 64-го місця.

Вчені кажуть, що треба цілу землю засіяти пшеницею, щоби тільки зерен вродилося, а може і того було би замало.

НАЗВИ ДЕЯКИХ ДЕРЕВ, КОРЧІВ, ОВОЧІВ, РОСЛИН

Нераз люде раді б знати, як деякі дерева, рослини, чи овочі звуться по анґлійськи, отже тут подаємо ті, що зібрали. (Анґлійські назви знайдете на долині колюмни).

1. **Аґрест** — відома рослина.

2. **Ананас** — великий овоч з чубком листків на верху.

3. **Банан** — знаний тут великий овоч.

4. **Барвінок (тройзілля)** — в українців важна рослина. Має синий цвіт, листки в зимі під снігом зелені. Плели з нього вінки, отже й співаєсь: Ой вінку ж ти мій вінку, з хрещатого барвінку".

5. **Береза** — відома з білої кори. Є кілька родів.

6. **Берест (вяз)** — тут по містах садять по вулицях. Дерево гарне, тверде.

7. **Бросква (бросквиня)** — рід великих, жовтих, трошки мохнатих сливок.

8. **Боз (без)** — корч з блідосиним, або сино-червоним, а також є і з білим, запашним цвітом.

9. **Бук** — дерево гарне, але не тривке. З насіння олій. Насіння трогранне, звуть „буква".

10. **Верба** — росте понад водами, по вогких місцях, дерево дуже мягке.

11. **Вишня** — родить смачні ягоди з малою домішкою квасу. Є їх більше родів.

12. **Вільшина (вільха)** — росте скоро над ріками і по мочарах. Добре дерево; кілька родів.

13. **Глій (глід)** — дерево-корчі, на живоплоти.

14. **Граб** — споріднений з ліщиною, але росте високо. Добре дерево і дуже тверде.

15. **Груша (грушка)** — родить грушки.

16. **Гречка** — має трохгранне зерно, дуже поживне. Є ще гречка-татарка, та вона донічого.

17. **Дактиль** — овоч дактильної пальми.

18. **Калина** — відомий корч, про який співають: „Ой калина біло цвите, а червоно родить".

19. **Каштан** — з родини бука, дерево тривке. Овоч-оріх звесь каштан.

20. **Кедрина (сосна-кедрина)** — з роду ялиць, дерево шпилькове, легке, але тривке.

21. **Кипарис** — спокревнений з кедриною.

22. **Кокосовий оріх** — овоч кокосової пальми.

23. **Кмін (кмин)** — насіння вживають при печенню, при варенню страв, до горівок. Вивар пють на слабість середини.

24. **Коноплі (колопні)** — мають насіння (звуть „сімя") на поживний олій, а бадилля дає сильне волокно на полотно, шнури. Коноплі є двох полів: плоскінь і матірка, насіння є на матірці. В Стейтах сіють конопель багато, в Канаді мало.

25. **Кріп** — відома рослина.

26. **Кропива** — рослина вкрита дрібними волосками, що мають „муравлиний квас" (їдь), отже при дотику залізають в тіло і викликають пекучий біль, що за час переходить. Бадилля має сильне волокно на нит-

---

1. Gooseberry.
2. Pineapple.
3. Banana.
4. Perivincle (Vinca Major).
5. Birch.
6. Elm.
7. Peach.
8. Lilac.
9. Beech-tree.
10. Willow.
11. Cherry, cherry-tree.
12. Alder-tree.
13. Hawthorn, white thorn.
14. Yoke-elm.
15. Pear-tree
16. Buckwheat.
17. Date.
18. Cranberry.
19. Chesnut, chesnut-tree..
20. Cedar.
21. Cypress.
22. Coco-nut.
23. Caraway.
24. Hemp.
25. Dill.
26. Nettle.

ки. Листя варять на поживу, або дають звірятам. Хорі на ревматизм жалять себе, як ліком. Тут є більша кропива, а в Европі є ще менша, більше пекуча — „жигавка".

27. **Кукуруза** — відома рослина і зерно.

28. **Ліщина** — відома, овоч: смачний оріх.

29. **Липа** — є і в Канаді. Дерево гарне, але мягке; овоч в круглих, як горох. твердих лушпинах. Кору розпростирають рівно, вона так засихає і зветься „луб". Кора даєсь також дерти на волокна. Цвіт має багато меду, а вивар з нього добрий на застуду.

30. **Лопух** — відомий з овочів-репяхів, що дуже чіпляються одежі. Має великі листки, смак гіркий. Вивар проти кашлю.

31. **Люцерна** — рослина на пашу.

32. **Малини** — знаний корч і ягоди.

33. **Міґдали** — овоч тут продається .

34. **Модрина** — рід ялиць, є коло девять родів, дерево тривке на воздусі і в воді.

35. **Мореля (априкос)** — рід сливок; між сливкою, а бросквою.

36. **Ожина (чорна малина)** — рослина тягнесь по земли, трохи колюча. Ягоди як малини, чорні.

37. **Оріх волоский** — дерево велике, гарне, овоч відомий. Пють вивар з листя.

38. **Осет** — рід будяка, що росте в збіжу.

39. **Осика** — дерево відоме, чорна, біла.

40. **Пальма** — в горячих краях, є до 1,000 ріжних родів — дактилева, кокосова, саґова, олійна...

41. **Папороть** — багато родів. В горячих краях є папороть величини дерев.

42. **Помаранча (апельсина)** — є кілька родів.

43. **Помідор (баклажан)** — всім відомий.

44. **Полин** — рослина сивавого вигляду, дуже гіркого смаку. Вивар пють в слабостях середини, дають до горівки. Полин продають і в аптиках.

45. **Поричка (порічка)** — корч, як аґрест, має червоні, чорні, або зелені смачні ягоди. Є коло 100 ріжних родів. (По московськи „смородіна").

46. **Просо** — трависта рослина з віхуватим колоссям. Зерно мале, лушпа на нім жовта, червонява, або білява. Чисте зерно жовте і тоді звесь воно „пшоно". Пшоняна каша смачна. В Канаді в деяких сторонах українці плекають просо для пшона. Проса є багато родів.

47. **Рожа (троянда)** — всім знана. Дику рожу звуть також „свирбивус". З цвіту роблять рожевий олійок (для перфум). Є коло сто більших, а коло чотири тисячі менших родів рожі.

48. **Румянок** — знана пахуча рослина. Вивар лік для травлення, полочуть ним рани.

49. **Рута** — В Канаді буває рідко в кого, бо вимерзає, коли не накрити на зиму, або не заховати від великого морозу. Має гарне густе дрібне листя, жовтий цвіт, тому й пісня „Зеленая рута, жовтий цвіт". Листя має окремий запах. Вивар на недомагання середини. Дівчата затикалися, вінки плели („Ходить по риночку в рутянім віночку").

50. **Саґо** — анґл. „сейґо", — видобувають з саґової пальми. Подібно „тапіоку" роблять з рослини званої „касава".

---

27. Corn.
28. Hazelnut-tree.
29. Linden; Basswood; whitewood-tree.
30. Burdock.
31. Alfalfa.
32. Raspberry.
33. Almond.
34. Larch,tree.
35 Apricot.
36. Blackberry.
37. Walnut, walnut-tree.
38. Thistle.
39. Aspen-tree; poplar.
40. Palm.
41. Fern.
42. Orange.
43. Tomato.
44. Wormwood.
45. Currant.
46. Millet.
47. Rose.
48. Camomile.
49. Rue. (Ruta graveolens).
50. Sago.

51. **Сідер** (анґ.) — диви: Кедрина.

52. **Слива, сливка** — родить сливки. Є більше родів.

53. **Смерека (ялина)** — є більше родів. Шишки звисають. Шпильки окремо від себе порозміщувані.

54. **Соняшник** — рослина відома з великим цвітом. Зерно має 15 до 45 процент поживного олію. І сіють на пашу.

55. **Сосна** — має шпильки в пучках (жмутках) по кілька. Дерево легке, мягке, добре для будови і столярки. Є більше родів.

56. **Сочевиця (чечовиця, лента)** — рослина стручкова, як горох, зерно сплощене, дуже поживне. В Біблії сказано, що Ісав продав Яковови своє первородство (право першенства) за миску сочевиці.

57. **Спрус (анґ.)** — рід ялиці, ялиця.

57. **Суниця** — відома мала рослина, що родить смачні ягоди. Більший рід суниць звуть „полуниці". (Дехто зве суниці „ягодами").

59. **Темерак** (анґ.) — американська або чорна модрина; північно-американська сосна.

60. **Тис** — шпилькове дерево, високе, може жити до 1,000 літ. Овоч — червона ягода. Дерево добре в столярці, на музичні інструменти і др. В піснях згадується „тисові столи". Пізнійше на Україні тису було мало.

61. **Тополя** — родина верб і має багато відмін, як осика, осокор і др. Відома струнка тополя, що має галузя попри пень.

62. **Фіґа** — дерево, або корч, що родить овочі — фіґи. До того роду належить „смоква" (смоківниця, сикомора), її дерево цінне. Є ще фіґа ґумова, кавчукова...

63. **Цитрина** — відома. Є кілька родів, а оден рід овочу цитрини звуть по анґ. „лайм" (лімета).

64. **Черемха** — всюда знана. Її є більше родів.

65. **Черешня** — рід вишні, що має солодші ягоди, ніж вишня.

66. **Яблінка (яблоня)** — родить яблока Є дуже багато родів.

67. **Явір** — це клен,, красший рід клена.

68. **Ялиця** — дерево шпилькове, мягке, є його багато родів.

69. **Яловець (ялівець)** — дерево, або корч з роду кипарисів. Має запашні ягоди, яких вживають на ліки, або в церкві замість ладану.

70. **Ясень** — знане дерево. Листки розложені, як в клена, однакож вузші і краї не повикроювані. Дерево тверде, добре, сильне.

До того, що висше подано, треба зробити увагу: через те, що деякі дерева мають багато близьких собі відмін, тяжко дати дуже точну анґлійську назву, отже подана назва приблизна. І люде той самий рід дерева звуть ріжно, прим. тополею звуть осикор, а осикор тополею, чи трепетою.

Вчені мають точні назви на кожду відміну, звичайно назви латинські, але нам це не багато помогло би, бо ми не ботаніки. Та все ж те, що тут подане, може бути трошки інтересним і деколи може придатися.

---

51. Cedar.
52. Plum.
53. Fir.
54. Sunflower, turnsol.
55. Pine.
56. Lentil.
57. Spruce; fir.
58. Strawberry.
59. Tamarack.
60. Taxus baccata.
61. Poplar.
62. Fig.
63. Lemon, citron.
64. Birdcherry, chokecherry.
65. Cherry, cherry-tree.
66. Apple-tree.
67. Maple.
68. Fir.
69. Juniper.
70. Ash.

ЯК ЖІНКА ВРАТУВАЛА ЧОЛОВІКА.

Це оповідання належить до часів французької революції.

Французького ґенерала Лявалєта арештували і засудили на смерть, як Наполєонового приклонника.

Грудня 24-го, 1815 р. Лявалєт мав вмерти. Дня попередного приїздить до тюрми його жінка з дівчиною і служницею, щоби ще побачити чоловіка. Їх трох впустили до вязня і зоставили на кілька годин, поки ті не дадуть самі знаку, що хочуть йти.

По кількох годинах пішов сторож, щоби жінок випустити. І звичайно, як в таких випадках буває, виходили вони ревно плачучи. Це дуже зворушило сторожа і він відпровадив їх до повоза на вулицю. Коли вернувся до келії, побачив, що вязень щось за фіранками поправляє, отже не хотів йому перешкаджати і відійшов. Коли за якийсь час знов прийшов, вязень дальше був за фіранкою. Тепер сторож заговорив і довідався, що це не Лявалєт, але жінка Лявалєта. Вона перебрала чоловіка в свою одежу і він, ніби втираючи хустиною лице, вийшов до повоза і відїхав.

— Та ви одурили мене! — сказав сторож до жінки — я зараз повідомлю, щоби шукали за втікачем.

Але жінка Лявалєта заступила сторожеви дорогу, а коли той силувався вийти з келії, хопила його за одежу, щоби не пускати. І так знов минуло трохи часу, нім сторож на волю видістався.

Почалися зараз пошукування. Порозсилали подрібний опис втікача по цілій Франції. Та він ховався в Парижу.

Вкінци Лявалєт удався тайком до анґлійського представника, що був в Парижу і той поміг йому видістатися поза границі Франції.

За час настрій партії, яка його на смерть засудила, почав слабнути, а вкінци дозволили йому вернутися спокійно до Парижа і жити з родиною, як доброму громадянинови. І певно, що найбільше причинився до спокійного повороту героїчний вчинок Лявалєтової жінки. Це був такий вчинок, що про нього знала не тілько ціла Франція, але і по сусідних краях.

МИНАЮТЬ ДНІ.

Минають дні, минають ночи,
Минає літо; шелестить
Пожовкле листя; гаснуть очи,
Заснули думи, серце спить,
І все заснуло . . . І не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,
Бо вже й не плачу й не сміюсь . . .

Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль Боже,
То дай злої, злої-

Не дай спати ходячому,
Серцем замірати,
І гнилою колодою
По світу валятись;
А дай жити — серцем жити
І людей любити,
А коли ні, то проклинать
І світ запалити.

Страшно впасти у кайдани,
Умірать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі,
І заснути на вік віки . . .
І сліду не кинуть
Ніякого: однаково —
Чи жив, чи загинув . . .

Доле де ти? Доле де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль Боже,
То дай злої, злої!

Тарас Шевченко.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

УКРАЇНСЬКИЙ МУДРЕЦЬ.
1722—1794

Коли розумним людям говорити про якийсь менше відомий їм народ, то вони найперше запитають:

— А чи мав той народ визначних людей — мислителів, письменників, мудрців, фільозофів?...

Григорій Сковорода.

Грецький нарід ніколи не був числом великий, але світ знав його і знає тому, що той невеликий нарід мав великих мислителів — Сократа, Плятона, Арістотеля, Діоґена і других.

Коли Греки мали Сократа, як великого мудрця, то Українці мали також свого мудрця — Григорія (Грицька) Сковороду.

Родився Сковорода (акцент на „да") 1722 р. на Полтавщині. Вчився в київській Академії. Якийсь час був співаком в надворній капели цариці Єлисавети.

З Київа поїхав з ґенерал-майором, Вишневецьким, на Угорщину і звідти пустився в подорож — ходив по Угорщині, по Польщі, Прусії, Німеччині та полудневій Італії. Так подорожував коло трох літ.

З мов знав добре латинську і німецьку, знав також грецьку та старожидівську.

Не був жонатим, отже і не мав сталого дому.

Сходив Сковорода також цілу Україну і мав багато знакомих між се-

лянством, між пасічниками, між духовенством і шляхтою. Всюди радо його принимали, як розумного чоловіка. Як мандрівний учитель, він при кождій нагоді зачіпав й обговорював важні життєві справи. Вчив по хатах, по цвинтарі, на роздорожу, на празниках, на шляху, на базарі. Де були люде, там було для нього місце на науку.

Перебуваючи в одному селі, Сковорода сприятелювався з молодим студентом, Ковалинським, і ця приязнь тревала понад 30 літ. В Ковалинського Сковорода і вмер.

Як Сковорода вчив, так і сам жив. Він казав, що чоловік може обійтися без великих достатків і бути щасливим, коли його совість буде вдоволена. Сам він мав лише торбу, а в ній Біблію, та ще кілька книжок і рукописів, це було ціле його майно.

Жив, як монах, але монахом не був. Їв раз на добу, мяса не їв ніколи, спав чотири годині. Але любив природу любив музику — сам грав на флейті.

Були такі, що сміялися з Сковороди за те, що він вчить народ, але він казав:

— Глузують — нехай глузують! Кажуть, що я ношу свічку перед сліпими — нехай; що я дзвоню глухим — нехай! Простий народ спить, а коли виспиться, то проснеться"...

Сковорода подібний до Сократа тим, що прислухувався до свого внутрішного голосу.

Коли вернувся він з подорожі по Европі до свого села, то найперше зайшов на цвинтар і тут з написів на хрестах довідався, що його батько, мати і брат вже не жиють. Внутрішний голос покликав його туди.

Ковалинський оповідає, що коли він сприятелювався з Сковородою, то розумів, що мусить позбутися всяких забаганок, а йому як молодому чоловікови, хотілося широкої волі. Тоді мав Ковалинський сон: золотий напис на небі і від нього на Сковороду сипалися іскри, як дощ. Деякі падали і на Ковалинського і він чувся тоді дуже щасливим.

Ковалинський оповів про те священикови і той сказав:

— Молодий чоловіче! Слухай сього мужа! Його Бог післав тобі на ангела-провідника!

Від тоді Ковалинський віддався вповні Сковороді, а по смерти описав життя свого старшого друга.

Раз був Сковорода в свояка, Юстина. Нараз почув, що „дух" каже йому йти з Київа, але його не хотіли пустити. Коли ж пішов до міста, то почув сморід — ніби там було багато трупів. Отже він з Київа пішов. І невдовзі довідався, що в Київі прокинулася страшна слабість.

Інтересна смерть Сковороди.

Був він в Ковалинського, де зібралися гості. Сковорода був веселий, говорив, оповідав. По обіді вийшов в сад і до вечера не вернувся.

Над вечір пішов Ковалинський шукати Сковороди і побачив, що той під липою копає яму.

— Що це, друже Григорію? — запитав Ковалинський. На те Сковорода:

— Пора, друже, закінчити мандрівку. І так все волося злетіло з голови, пора спочити.

— Е, брате, дурниця! Досить жартів, ходімо! — На те Сковорода:

— Іду! Але прошу, коли вмру, поховай мене ось тут.

В хаті з гостями був Сковорода недовго. Він пішов до своєї кімнати, взяв чисту сорочку, помолився, під-

ложив торбу під голову і ляг, зложивши навхрест руки.

Коли ж він не прийшов ані на вечеру, ані на сніданок, пішли до нього, а він вже не жив. Це було 9-го листопада, 1794 р.

Думками Сковороди захоплялися вчені і невчені; його портрети були в багатьох домах; його знали і селяне. Про нього ходило багато інтересних оповідань. Під впливом Сковородової науки засновано харківський університет.

Багато його писань ходило в відписах по руках, дещо було друковане. А перед минувшою війною готовилися до друку всі його твори, та чи вони появилися, невідомо. А деякі його писання загубилися.

Все ж його особа живе досі і буде жити. Він вливав нову силу в людське думання і справляв людей на красшу дорогу життя — а це пророча праця! Це праця, що творить нові пляни і виховує нових працівників для дальшого і дальшого життя народу.

ПАТРІОТ.

Чи українець ти? — скажи!
— А вжеж!
Думав колись про свій народ?
— Та всеж!
Чи рідну пісню любиш ти?
— Ще й як!
А чи співаєш ти її?
— Коб так...
А мову рідну ти цініш?
— Ціню!
А чи говориш нею ти?
— Щеб ну...
А рідна книжка в тебе є?
— Буде!
А чи читаєш ти її?
— Та де...
Чи рідні назви любиш ти?
— Мов мід!
А як дітей свої зовеш?
— Джек... Шмід...
А часопис у тебе є?
— Нема...
А знаєш ти про свій народ?
— Дарма...
Чи знаєш славних ти людей?
— Та чув...
А хто найкрасший з них тобі?
— Забув...
А чи святе що в тебе є?
— Та що?
Все ж може віриш в щось святе?
— Та в що?
За правду б рад боротись ти?
— Сейчас!
Так може б даточок який...
— Ще час...
Чи рад ти стати за народ?
— Лявфшріт!
А хто учить твоїх дітей?
— Шкул... Штріт...
А в патріоти б записавсь?
— Я ж хто?
А є ще рівний хто тобі?
— Ніхто!
Критикувати вмієш ти?
— Ще б ні!...
А й працювати треба ще...
— Мені?!
Який ти корм душі даєш?
— Хліб, пай...
Ба, треба дати й инше щось...
— Малай...
Що красшим становить тебе?
— Голяр!
Ні, що веде тебе в життю?
— Доляр!
Й ти за все те безсмертя ждеш?
— От! От!...
А знаєш ти, хто ти такий?
— Патріот!!!...

П.

ВОЮЮЧІ ДЕРЖАВИ В МИНУВШІЙ ВІЙНІ.

Війну почала була Австрія (Австро-Угорщина), проголосивши війну Сербії 28 липня, 1914 року.

Росія проголосила війну Австрії 1 серпня; Франція 3 серпня, а без проголошення німецьке військо вдерлось до Бельґії 2 серпня, 1914.

До німецького союзу прилучилась Туреччина, проголосивши війну аліянтам 23 листопада, 1914, і Болгарія 14 жовтня, 1915. Оже разом стояли 4 державі.

Проти Німеччини стали:
Сербія від 28 липня, 1914.
Белґія — 3 серпня 1914.
Франція — 3 серпня, 1914
Велика Британія — 4 серпня, 1914.
Чорногора — 8 серпня, 1914.
Японія — 23 серпня, 1914.
Портуґалія — 23 листопада, 1914.
Італія — 24 травня, 1915.
Сан Маріно — 24 травня, 1915.
Зєд. Держави (Америка) 6 квітня, 1917 року.
Куба (в Америці) — 7 квітня, 1917.
Панама (в Америці) — 7 квітня, 1917.
Греція — 2 липня, 1917.
Сіям (в Азії) — 22 липня, 1917.
Ліберія (в Африці) — 14 серп. 1917.
Китай (в Азії) — 14 серпня, 1917.
Бразилія — 26 жовтня, 1917.
Еквадор (в Америці) — 8 грудня, 1917.
Нікараґва (в Америці) — 7 травня 1918.
Ґватемаля (в Америці) — 22 квітня 1918.
Костаріка (в Америці) — 24 травня, 1918.
Гайті (в Америці)—15 липня, 1918.
Гондурас (в Америці) — 22 липня, 1918.

Разом було 23 великих, менших і малих держав.

Росія перестала воювати 3 березня 1918.

Румунія виступила до війни 27 серпня, 1916, а заключила мир 6 травня, 1918.

Болівія, Перу й Уруґвай в Полудневій Америці перервали були дипльоматичні зносини з Німеччиною. Взагалі 32 держав мали близшу, або дальшу участь у війні.

ВПЛИВ БАРВИ НА ЛЮДЕЙ.

Загально відомо, що барви мають вплив на настрій людей. Гляньте на зелене, на сине, на жовте, на чорне, на біле, на червоне, а в вас повстають інші почування.

В Китайців від найдавніших часів хорих на віспу одягали в червоне. В деяких народів хорих на кір малюють червоною краскою, а в Еспанії хорих на кір вбирають в червону сорочку і дають червоний сироп.

Та вже й лікарі кажуть, що червона краска добра для деяких шкірних слабостей; сина вбиває деякі мікроби; зелена дає спокій і спокійний сон. Це беручи назагал, бо можуть бути випадки, де сього нема.

Червона краска викликає неспокій, воєвничість. Робили таку пробу: під звичайним чистим склом павук й оса живуть собі дуже мирно. Коли вмістити їх під червоним склом, зараз починають смертельну боротьбу.

Мабуть тому майже всі дикі народи вживали найбільше червоних воєнних прикрас, тай їх цивлізовані потомки червоної краски не цураються. Недармо й воєвничий соціялізм і большевизм мають червоний прапор.

Багато сіна.

Хвалиться оден:

— Але ж в мене сіно! В нікого такого сіна не було, як в мене. Коней не видно, як зайшов косити.

— О, в мене також сіна було, що не міра — каже другий.

— А кілько тонів?

— Що до тонів, то не знаю, але було таке, що кілько було можна, то ми зложили на дворі, а решту поскладали в стайни!

ВЕЛИКА ФРАНЦУСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

В 1789 в липни почалася велика французька революція, в якій згинули мільйони народу. Причини до революції були — невідрадний стан загалу, однакож і ті, що провадили революцію, не знали, як новий лад запровадити. Коли розсудніші хотіли змін лише в тім, що зле, а добре хотіли задержати, то другі, разом з недумаючим загалом нищили все, хоч би найкрасше, коли воно до старого ладу належало. Між самими провідниками революції потворились партії й одна другу винищувала.

Тоді одні гинули, другі тікали заграницю, коли їм це вдалося. Маємо спис тодішної Директорії, який показує, кілько людей втікло з Франції між 14-им червнем 1789 р. і 6-им листопадом 1790 р. Ось числа:

9000 жінок французької шляхти.
16,920 шляхтичів.
28,000 священиків.
404 членів парляменту.
8,492 з військового начальства.
9,933 богатих землевласників.
2,867 адвокатів.
230 банкирів.
7,801 купців.
324 нотарів.
528 лікарів (звичайних).
540 хірурґів (лікарів, що оперують).
3,268 господарів (фармерів).
2,000 з начальства фльоти.
22,729 ремісників.
2,800 слуг.
3,000 жінок ремісників.
3,033 дітей.
4,428 монахинь.

Отже всіх разом було 124,000.

З втікачів багато було в Анґлії. В 1795 р. Анґлія видала на утримування французьких втікачів 136,959 фунтів штерлінґів, в 1797 р. — 379,000, а в 1800 — 302,798 фунтів (фунт штерлнґів несповна 5 долярів).

Кінець революції положив аж Наполєон 1-ий, коли 1799 р. силою позбувся Директорії і все взяв в свої руки, встановивши консулят.

Наполєон після того провадив удачні війни, аж доки 1812 р. не пішов проти Москви. Тут був занепад його сили. Вкінци абдикує (зрікаєсь престола) й опинюєсь на острові Ельбі 1814 р. Звідси він ще вертаєсь до Франції, однакож не може вдержатись і його висилають на остров св. Гелени, де по 6-ох літах він вмирає 5-го травня, 1821 року.

ЯК ДОВГО ЛЕЖИТЬ СТРАВА В ЖОЛУДКУ.

Варений риж — годину.

Риба (не товста), шпараґи, сире яблоко — півтори години.

Курка, качка, сирі яйця — дві годині.

Бараболі, фасоля, печений индик, смажена теляча печінка і ягнятина — дві годині.

Мягко варені яйця, устриці, сире молоко, телятина, воловина, баранина, смажена риба — три годині.

Свіжий хліб, свіжа капуста, смажена ковбаса, сир — три і пів години.

Квашена капуста — чотири годині.

Свинина, оріхи — пять годин.

Такі лікарські обчислення і до якоїсь міри воно так є. Та мабуть скорість травлення залежна також від здоровля чоловіка та від того, якою працею чоловік занимається, отже кілько руху має. Тай досвід показує, що коли якась страва є для одного тяжко стравною, то для другого легко стравною. Отже обчислення лікарів треба брати приблизно.

Схожі.

— Знаєш, скільки разів тебе побачу, то все пригадується мені Микола.

— Чи він так дуже схожий на мене?

— Ні, тільки він мені також винен 20 доларів.

КОЛИ ГРОШІ ЗНАЙШЛА.

Знайшов хтось гроші, що польський пан загубив, а був той пан дуже поганий. Отже думає чоловік.

— Віддав би, але гріх буде, коли віддам. То добрим людям треба віддати, а таким ні.

Та якось пішла чутка, що той чоловік ніби гроші знайшов.

Почув він про те і каже своїй старій матері, що лихо може вийти. А мати подумала і говорить:

— Не бійся, я скажу, що я гроші знайшла.

— То буде вам біда, мамо.

— Не бійся, сину. Не дармо я на світі жила. Таки я дечого навчилася. Отже як запитають, то кажи, що то я...

За час приходять панські посіпаки і випитують чоловіка, а він:

— Я чув від мами, що то вони знайшли гроші. Самі мені казали. Тай ще декому розказували.

Ті до матери:

— Знайшли ви, мамуню гроші? Бо син казав, що ви знайшли.

— А знайшла знайшла! — потакує бабуся.

— А багато їх було? — допитуються.

— О, було їх так пів міщаної торби з дитинячого рукавця.

Ті подивились по собі: що це баба плете?, тай ще допитуються:

— Коли ж ви їх знайшли?

— О, це було, як я ще дівкою була та замуж йшла. А в мене коси бути такі, аж до колін. Ая!

— Яка ж це пора була — осінь, чи зима чи літо?

— Еге, то було в Страстну Пятницю, під Зелену Неділю, як на дворі колядки співають. Я лежала на постели, кулак положила під голову, а капуста в печі то-ро-ро, то-ро-ро... Оттоді я гроші знайшла! А памятаю, що заметіль на дворі така була, що день був темний, як темна ніч. Ая!

— Щож ви, бабусю, з тими грішми зробили? — допитуються ще, щоби почути, що баба скаже.

— Що я зробила — кажете. — Таже пішла до церкви, купила свічку, пішла до міста, биндів на весілля накупила; а заполочі, а цинамону, а шафрану, то паску таку спекла, що ціле село дивувалося.

— Щось не розуміємо — кажуть ті.

А баба:

— Не розумієте, то я вам скажу: це було того року, як свята неділенька була в святу пятноньку. Попитайте старих людей, то вони вам скажуть.

Вже більше баби не питали. Відійшли та кажуть:

— Нема що з дурною говорити.

А баба знала, що говорила. Вона їх в дурні вивела.

ОЗНАКИ ДОБРОГО РОБІТНИКА.

Зголосилося двох робітників для праці в саді. Молода господиня говорить з першим і бачить, що її стара мати невдоволено покручує головою. Почала говорити з другим, а мати вдоволено головою помахує. І молода господиня приняла того другого. Опісля каже матері:

— Я бачила, котрим ви були вдоволені і того я приймила. Але я воліла би першого — він з лиця кращий.

На те мати:

— І лице важна річ, але є ще інші прикмети, на які треба зважати, а то: коли побачиш, що в робітника латки на колінах, то це добрий робітник, коли латки на заді — не бери такого!

Ні сяка, ні така.

Оден зі служби пана Каньовського, що знав добре примхи свого пана, приходить до Каньовського і каже:

— Пане, дайте мені чарку горівки, бо в середині мені недобре.

— Дам — говорить Каньовський — але так: Коли скажеш, що добра, то дістанеш від мене по шиї, а скажеш, що зла, то дістанеш таксамо.

Слуга випив, а Каньовський:

— Добра, чи зла?

— Ні сяка, ні така — каже слуга.

— Перехитрив ти мене — каже Каньовський і дав слузі ще одну чарку.

ДОЛЯ НАРОДІВ.

Коли Господь роздавав долю народам, то приходять турки та кажуть, що господарства хочуть. І Господь їм дав.

Почули про те болгари і собі йдуть.

— А чого ви хочете?

— Господарства хочемо — кажуть.

— Його дав я туркам. Просіть чого іншого.

— Та нам би таки господарства...

— Ні! Я вам дам сприт до праці і довгий вік. Ідіть з миром!

Приходять жиди.

— Ну, дарунку хочемо.

— А якого?

— Ну, господарства хочемо.

— Годі! Його вже другі взяли.

— Ну, який це ґешефт? А що нам буде?

— Нехай вам буде ґешефт, от що!

За жидами прийшли французи.

— Дарунку хочемо — кажуть.

— Якого?

— Хотіли б господарства.

— Вже нема. Давно другі забрали.

— От яка капосна видумка! — кажуть — щож нам буде?

— Видумки будуть вашою долею!

Від того часу почали в Франції всякі моди вудумувати.

Прибігли ще й цигани.

— Ми прийшли за дарунком...

— Чого ж хочете?

— Господарства. Кажуть, що воно добра річ.

— Нема! Вже другим дав.

— Еге, хтось господарство скорше вимантив, ніж ми прийшли.

— Ну, коли так, то нехай манта буде вашим ремеслом. Жийте з того, що вимантите.

Прийшли греки.

— Господарства хочемо! — кажуть.

— Нема не то господарства, а й нічого другого, все роздав.

— Видно, що не мало було тут інтриґ, коли нічого не зосталося. Щож нам буде?

— Я ще і для вас щось маю — каже Господь — для вас маю інтриґу.

Тому греки вміють дуже інтриґувати.

Вкінци приходять й українці. Змучені, зголоджені.

— Чому ж ви так пізно? — каже Господь — а то дав би вам щось з того, що другим дав.

— Ми б господарства...

— Ані не згадуйте, нема! Було скорше прийти.

— Нам далеко. Ми вийшли, як перші кури заспівали, то й доси йшли не спочиваючи. Тому ми послідні.

— Коли так — говорить тоді Господь — для вас я маю те, про що в моїм Святім Законі говориться...

— А що? — загомоніли в оден голос українці. — Тоді Господь:

— В Законі моїм сказано, що перші будуть послідні, а послідні перші, отже це до вас відноситься. Ви прийшли послідні, бо вам далеко, але зате воля моя рішає, що прийде час і ви будете перші. Нині другі тішаться, що вони напереді в усім, а ви позаді їх зосталися, а прийде час, що ви напереді станете. Тілько і дальше вставайте з першими курми, працюйте завзято, а я вам також поможу.

— То ми з нічим йдемо до дому? — питають зажурені українці.

— Ні! — каже Господь — я даю вам віру і надію і ви вертайтесь з нею до своїх хатів. З вірою і надією ви всі лиха перебудете і до щастя добетеся.

І таки не впорожні українці до дому вернулися.

ШЛЯХ ВЕЛИКИХ.

(ДІТЯМ В АЛЬБОМ).

Мій сину! Коли хочеш дійти до чогось великого в життю, то памятай, що ніщо велике задурно і легко не приходить.

Хто шукає лише вигоди і приємности, той нічого великого не здобуде. Він — як казав Христос — вже має свою заплату.

А хто хоче досягнути великого — чи в науці, чи в штуці; чи в прислузі свому народові; чи в службі Богу, той мусить посвятитися для свого ідеалу — він мусить спалюватися для нього, як свічка на вівтарі. Він не повинен боятися ні праці, ні терпіння — він повинен більше цінити те, чого хоче досягнути, ніж своє життя.

Своїм ідеалом повинен він так просякнути, щоби він жив ним день і ніч, з року в рік. Хто шукає перел, той не знаходить їх щодня — довго мусить шукати, нім знайде найкрасшу.

Великого діла може доконати тільки природа, де наше „я" працює спільно з Богом, бо природа, це божа лябораторія.

Такий шлях великих! Треба душу свою положити за здійснення свого ідеалу, як це Христос навчав і сам на собі показав.

Памятай, що недармо дав тобі Бог розум!...

За Г. Костельником.

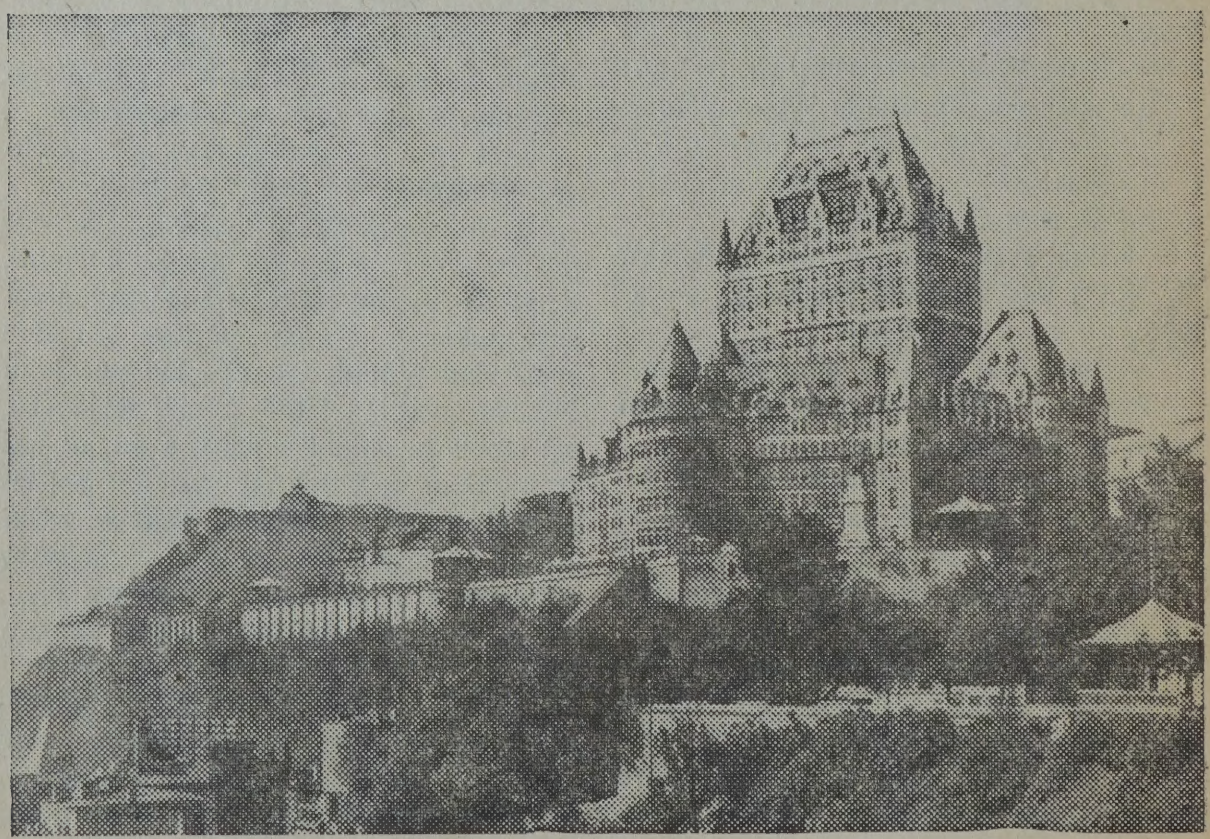

Готель, Шато Фронтенак" в Квебеку, де була конференція премієра Чорчила з президентом Розевелтом, премієром Кінґом і другими.

ПРО ПИСАННЯ ЛИСТІВ

Знаю, люде добрі, як то тяжко декому листи писати.

Тай не диво... Коли не пишете, то кілько тих думок в вас літає, наче гайвороння. І те би написати, і пяте, і десяте... Здається вам, що паперу не вистане, або лист буде, як підпалок. І як то все мудро в голові вам складається.

Та вже приходить той день, що ви забираєтеся лист писати. Знаходите паперу, відшукуєте перо, що діти десь закинули, ставите чорнило і починаєте:

— До стола сідаю, папір розкладаю, за перо хватаю і до вас лист посилаю...

А дальше починаєте шукати за тими справами, що ви ходячи понадумували. Шукаєте, а там до жінки:

— Наталко, а що би то написати?

— Та пиши, що знаєш — каже жінка — от колись я тобі щось згадувала...

— Еге, згадувала, та я забув.

— Ну, я тобі казала, бо думала, що не забудеш. Знаєш, що все на моїй голові, то де мені памятати. Та хіба напиши, що ми всі здорові і їх поздоровляємо, та запитай, чи вони здорові.

— То напишу на кінци — кажете ви жінці — тепер щось інше. Ну, що би то...

— Ти пиши, що хочеш — каже жінка — ти пишеш, то повинен знати.

Тут ви вже нічого не кажете, а тілько думаєте:

— От тобі доля! Женився, щоби мати порадницю, а вона от що тобі каже! Я таке і без неї знаю!

І тоді беретеся до писання власним розумом. Водите думками по подвірю, нагадуєте, що робили сими часами, хто до вас заходив, де ви були, що чули; нагадуєте, чи хто в вашій околиці не вмер, чи не слабий... Збираєте, що можна і пишете.

Вкінци скінчили, коверту заадресували, а тоді до жінки:

— Зараз лист на почту везу!

Жінка потакнула, сказала, що їй купити і ви вже в дорозі. А на душі так легко, що таку важну працю скінчили. Тай думаєте, що собі купити — тютюну, шміру до воза, ґонталів і дратви.

От ви вже приїхали. Занесли на почту лист, дечого купили, дещо забули і вже до дому їдете. Нараз вам нби розвиднюється і ви бачите, чого ви в листі не написали. Лист пішов, а те, що забули написати, до дому везете.

Скажете, звідки я то знаю? Знаю люде добрі, бо і зі мною таке бувало.

Та щоби вам в таких справах помогти, то дам вам кілька чужих листів, щоби ви побачили, як деякі люде пишуть і як з нічого щось вміють зробити.

Таких листів в мене кілька, одні до мене писані, другі від людей дістав.

Коли приглянетеся, то побачите, що дехто навіть не вживає того нашого „До стола сідаю"... — а починає просто: „До тебе діло маю, ось воно!"... І вже про діло говорить.

Зрештою самі пригляньтеся, а побачите.

Лист до брата перед Різдвом.

I.

Брате Мій! Довго не писав до тебе листа, а вже на свята написати треба. Та не штука написати — але що? Признаюся тобі, що писати не маю цілком про що.

Ну, і справді про що б я міг тобі писати? Напишу про свою фармерську господарку — та хіба вона тебе обходить? Буду писати про війну — але ж ти в місті більше про ню знаєш, ніж я.

Пишуть люде про політику, та хіба ж я політик? Зрештою тепер такий час, що мабуть й політики непевні, чи вони на політиці розуміються.

Є на світі така наука, як метеорольоґія, але я сам в ню тепер не вірю. Стоячи на її засадах я довгий час старався вгадувати погоду, то по димови, то по вітрови, то по заході сонця, то по тім, як кури обшолопуються, та вкінци побачив, що не йде. І тепер цілком не ломлю собі голови тою метеорольоґією й тобі не раджу. Що буде, побачимо.

Хотів би писати щось з фільозофії, бо чув я, що й така річ є на світі, але нащо собі тай тобі нею голову сушити? На те є фільозофи, щоби про ню писали — вони ж з того їдять тай вбираються.

Домашні клопоти декому інтересні, як там чоловік та жінка посварилися, але про таке в листах ніхто не пише, отже і я не буду. Про такі справи можна найскорше, найкрасше і найточніше розвідатися устно від жіночого роду.

Ну, писав би тобі щось про техніку та механіку, бо от зробив я нові тачки, а до саний доробив новий дишель, але раз, що снігу нема, саньми не їзджу, то нема на чім того дишля випробувати, а друге, що тих виробів ще я не опатентував.

З всего того бачиш, в якім я положенню. Словом — ніпрощо писати, тай годі.

Коли ж так то хіба без довгої балачки побажаю тобі з Святами всякого гаразду. Святкуй здоров тай нас не забудь при коляді згадати... — Твій брат...

II.

Посилає оден брат свої діти з одної фармерської околиці через Винніпеґ в другу до родини, на відвідини і пише до брата в Винніпеґу:

Ну, брате! Хочу отсим писанієм переслати тобі повідомленіє, що я висилаю своїх нащадків в світ, щоби світ побачив, які в мене чада виховалися. Нехай світ на власні очи побачить, що які славні були наші пращурі, такі і їх пра-пра-пра-правнуки.

Ти візьми їх в свою опіку і поводи найважнійшими вулицями Вінніпеґу, поведи коло парляменту, та покажи, в котрій стороні університет. Бо вони на такім розуміються — аджеж не дармо до школи ходять.

До своїх на фарму я не писав, що мої чада мають приїхати, бо то зараз були би там всякі церемонії. А того не треба. Я хочу, щоби мої діти застали все по природному — миски не миті, хата не заметена...

Отже бачиш! А як Вінніпеґ на них досить надивиться, так веди їх на стацію і нехай їдуть в дальший світ.

Отже не забудь...

III.

Поїхав чоловік з саскачеванського шкільного округа до Саскатуну і пише до брата, що передше перебував в Саскатуні:

Брате, тай ще раз Брате! Нім прийду до важнійшого то розкажу тобі, як я в Саскатуні опинився.

Приїхав я і заходжу до Інституту. Сюди туди і бачу, що лише одна душа мене тут знає, а то Гладинюк. Привитав мене, як належиться, бо побачив що я неякбудь приїхав, і доніс зараз пані ректоровій про мій приїзд. От вона — щоби довго не оповідати — за апробатою Гладинюка отворила кімнату, де я маю кватирувати.

А дальше, як то в культурнім світі водиться, просить мене на перекуску. Зійшли ми на долину, до кухні, а вона понаставляла на стіл всячини — і бараболів і ще там чого.

От сів я, їм, що є і говоримо. Про се, про те... Говорю і дивлюсь — гарна жінка, вчена, але таки всього не знає... понаставляла на стіл, а їсти не просить. І так я без просьби мусів наїстися. Тут я побачив, як ті школи вчать цілі літа, а не навчать того, що найважнійше.

Така та жінка...

Тепер я повинен би сказати щось про ректора, який він. Та вибачай, що не скажу нічого, бо я його ще на очи не бачив Але це ніщо! Він ще буде мати честь і нагоду зі мною познакомитися, бо я вироковую звідси щось майже за тиждень.

А тепер про інше — яка я тепер фіґура та в якій роли я сюди заїхав.

Подумай собі, що я не приїхав сюди, як простий чоловік, але як шкільний трост; і не на купно до Ітона, але на конвенцію. Ми радимо тут над добром цілої Канади.

А й те важне, що та наша історична конвенція відбувається в найбільшім готели, себто в Бесборо.

Тут скажу тобі, що я міг би в тім готели і спати і їсти, але нащо я мав би піддержувати чужинців, коли я в Інституті висплюся і наїмся цілком дармо.

Ще одна є важна справа — сплю я, але той кожух, що ти тут лишив, не дає мені спати. Очи мені коле. А в голові... Одна думка каже: „Бери!" а друга: „Він же не твій!" І ще не знаю, котра переможе.

Але ти міг би найскорше рішити ту справу з кожухом, сказав би: ‚От бери собі до лиха, тай вже!" І так цілий клопіт скінчився б.

Як воно дальше тут пійде, напишу пізнійше...

IV.

Це вже про себе: пишу я колись лист до... Придорожних, а коло мене сидить їх знакомий. От я йому: „Може дві слові напишеш?" „Добре, каже він, і пише:

„Поздоровляю Вас пане Придорожний, і Вас пані Придорожна, і Ваших дітей, як також Придорожних!

Н. Н.

Чи не скажете, що дотепно?

Такі листи (тай ще кілька подібних маю) збірав я поміж знакомими і вам їх передаю. Побачите тут, якто чоловік з нічого зробить щось; якто він яку будь буденну справу прикрасить і жартами і дотепами, і на здогад гірку правду скаже, що виходить не лист, а книжний, літературний твір.

Це і вам може стати в пригоді. Коли буде вам тяжко братися до писання листа, так перечитайте собі отсі людські листи, а зараз вам в голові проясниться.

Г. Чорнохліб.

ЯК ЦАР ВИБИРАВ НАСЛІДНИКА.

Оден з дуже визначних китайських царів був Конґ Гі що став царем 1661 року. Коли його батько Чам-Чі лежав на смертній постели, він зібрав своїх дітей, щоби вибрати наслідника. І питає тоді найстаршого, чи хоче бути царем.

— Я вважаю, що в мене нема тілько сили, щоби такий великий тягар нести — відповів запитаний.

Цар запитав другого, але і той відповів подібно.

Тоді питає цар третого, Конґ Гі, що мав несповна сім літ і той відповів:

— Дай мені царство в руки а побачиш, як я розумно буду ним правити.

Батькови подобалася та сміла відповідь сина і він призначив його царем на своє місце. І не помилився, бо Конґ Гі був одним з найвизначнійших царів Китаю.

З ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

ХТОСЬ МЕНЕ КЛИЧЕ.

Хтось мене кличе, хтось мене
З тихої хати пріч жене.

З тихої хати гонить пріч
В поле незнане, в темну ніч.

Хтось мені шепче: „Бачиш — ліс!
Де твоя шабля, де твій кріс?

Предківську шаблю ржа гризе,
Внук ї на ярмарок везе.

З кріса стріляє до ворон,
А ворог пре з усіх сторон.

Вже чути зойк, вже видно кнут —
А ти ще тут! А ти ще тут?

Хтось мене кличе, хтось мене
З тихої хати пріч жене.

Не знаю хто і звідки ти,
А мушу йти, а мушу йти.

1914 р.

У БОЮ КРІПКО СТІЙ.

У бою кріпко стій,
В побіду твердо вір,
Іди на перебій,
Як бистра струя з гір.

Нічого не жахайсь,
(Що гірше від кайдан?)
Судьбі не піддавайсь,
Ти над судьбою пан.

Судьба залізо — ти ж
І молот і коваль,
В залізо бий, гати,
Щоби зробилась сталь.

Лиш серце най буде,
Яким було колись ,
Як буря прогуде,
Щоб рожі розцьвілись.

НА УЗЛІСЮ ХАТИНА.

На узлісю хатина,
Дощ спливає по стрісі,
Крізь віконця дівчина
Блудить оком по лісі.

Зупинилась на стежці:
„Ні його, ані сонця!"
І мережить в мережці
Узористі віконця.

„На край світа, він клявся,
Що за мною полине,
А тепер налякався
Дощевої години"...

На узгірю хатина,
Скаче зайчик по стежці,
Покотилась перлина
По нитках у мережці.

1926 р.

СОНЦЕ ГАСНЕ.

Сонце гасне за горою
і зпровола
Світ вкривається імлою
доокола.

Так минають дні за днями,
рік за роком,
Близше й близше нам до ями
з кожним кроком.

Тая яма... темна сила...
Моцний Боже!
Чи зійдемося там, мила?
Може... Може!

Чарівна ніч, чарівна,
Над річеньку ходім,
Ти будеш, як царівна,
Ріка буде наш дім —
Ходімо!

Богдан Лепкий, український письменник в Галичині, род. 1872 р. Писав вірші й повісти, а найбільше відома Трильогія „Мазепа"; також історично-літературні розвідки.

ЗНАННЯ МОВ.

Знати багато мов, це велике знання. Кожда мова, це свого роду важне ремесло, яке думаючому чоловікови всюди може придатися. Це вікно, через яке видиться новий світ, нових людей, нові справи. Це ключ, який впускає чоловіка там, де не зайде, хто того ключа не має.

Анґлійці назагал знані з того, що не хочуть чужих мов вчитися.

Наука мов, що провадиться в анґлійських школах, також не виховує знавців мов. Ученик по кількох літах науки чужої мови, знає її трохи на письмі, але говорити не вміє.

Найбільшими знавцями мов є мабуть жиди. Раз тому, що вони нарід вандрівний і їм багато мов треба знати, а друге, що вони розуміють, яке велике значіння має знання кождої додаткової мови; а вкінци — вони знають, що мови можна досить скоро навчитися, коли вживати практичного способу (не шкільного).

Вже в давних часах в найвисшій жидівській раді — в Синедріоні, що складався з 70 членів, клалося окрему вагу на знання чужих мов; кождий член синедріону мусів кілька чужих мов знати. Так члени синедріону могли самі, без переводчиків, говорити з чужими людьми, порозуміватися з чужими народами, з їх письменними творами. І те розуміння вартости чужих мов є в жидів до нині.

Кілько мов може чоловік навчитися, покажуть такі приміри . .

Самуїл Лі (1783—1852) був професором східних мов в Кембриджськім унверситеті в Анґлії, головно арабської та старої жидівської. Він почав вчитися чужих мов сам, без школи, як робітник при будові, маючи 17 літ, і за других 17 літ навчивя 17 чужих мов. Потім був професором.

Другий примір . . . Був в Німеччині хлопець, що всего ходив до школи три роки, звався Генрик Шліман (1822—1890), і як крамарський послугач почав вільними хвилями чужих мов вчитися. Так за кількось літ 10 чужих мов навчився. Опісля був визначним чоловіком, повідкопував деякі старинні, давно засипані міста і здобув багато для науки.

Це показує, кілько чоловік здобуде, коли безперервно провадить працю в ясно означенім напрямі.

Українські етноґрафи, що бували між українцями, які давно поселилися в Босні, кажуть, що багато з тамошних українців знає досить добре чотири мові.

Мов вчитися найлекше дитині — і вона може кількох мов нараз без труднощей вчитися. І навчиться не знаючи коли (вчитися не в школі, але практичною бесідою). І тому свідомі люде використовують всяку нагоду, щоби їх діти якнайбільше мов навчилися.

Але є також одиниці між українцями, які пильно дбають, щоби їх діти не знали більше мов, як одну. Думають так люде, що з одною, тай ще не своєю, мовою їх діти стануть такими славними, що світ буде дивуватися, буде завидувати і буде їм низько кланятися.

Може воно колись таке буде, але покищо їх діти можуть лише дуже жалувати, що вони бодай двох мов добре не знають. А деякі вже жалують і на батьків нарікають.

К. П.

От були дебатанти!

Свого часу тай за нашої памяти їздили наші дебатанти з Винніпеґу до Едмонтону дебатувати з тамошними дебатантами. Але важне, хто їздив...

Отже подумайте, що з Винніпеґу їздив Соломон і Черевик, а едмонтонськими дебатантами були Мойсей і Маґус.

Отже дебатували: Мойсей, Соломон. Черевик і Маґус.

Сотні літ минуть, нім такі другі дебатанти доберуться.

ДВОЄ ДІТЕЙ.

На вулиці двоє дітей. Дівчинка, як намальована, і хлопчик каліка. Гарне чоло, мудрі очи, лиш голова всунулася в плечі — горбатий.

Обоє в сльозах. Нема в них ні батька, ні матері. Опинилися в чужім краю і не знають, що робити. Ніхто їх не розуміє і вони не розуміють нікого. „Нем тудом".

Люде дивляться на них і головами хитають.

Навіть дітей війна не пощадила. Викинула їх на чужу дорогу, як вітер неопірених горобят зпід стріхи.

Надїхав повіз — стає. Повіз блискучий, пані в шовках. Побачила дітей, зіскочила. Хлопчикови гріш в руку ткнула, дівчину гладить по головці.

— Бідна ти! Хочеш, заберу тебе з собою. В мене гарно. Суконки тобі пошию, біле ліжечко дам, а як чемна будеш, візьму тебе за свою, бо я дітей не маю — заговорила вона зрозумілою дітям мовою.

— Їдь Ганусю, їдь! — радить дівчині братчик, а голова йому ще глибше між рамена лізе.

Дівчина глянула на повіз, на коні, на паню — і притулилась до брата.

— А ти як без мене будеш? Не хочу... Не поїду!...

Повіз поїхав, а вони дальше пішли.

Дівчинка, як образ і хлопчик каліка.

Богдан Лепкий.

Ґурцуф — славне лічниче місце на Кримі.

ЛІЧНИЧІ РОСЛИНИ І ПОРАДИ.

Будяк — вивар (гербата) з будяка (не осету) лічить затвердження.

Верба — вивар з кори прикладати до ран.

Вільха (вільшина) — вивар з листя і кори лічить боляки і пухлину.

Гірчиця — потовчи, або змолоти насіння і прикладати, як плястер. Лічить кольки.

Ґрис — варити (житний, або пшеничний) три чверти години, потім додати меду і ще варити. Давати того вивару слабим, слабовитим та малокровним хоч 2 рази денно по пів горнятка.

Живиця — з сосни, або смереки, можна кожного дня їсти по кілька зерен. Це робить жолудок сильнішим. Запах з живиці добрий на слабість грудей.

Дуб — вивар з листя, кори, або жолудів прикладають на опухи та на всякі рани.

Кульбаба — Сок з кульбаби лічить прищі і бородавки. Гербата з кульбаби лічить біль грудей і пропасницю.

Кровавник — Гербата з нього лічить слабости грудей, корчі, біль голови.

Кропива — вивар лічить фляґму й опухи. Жалення кропивою лічить ревматизм.

Капуста квашена — добре прикладати на горячку до голови і грудей, а також на рани і попарені місця. — Солодку прикладають на рани, помастивши сметаною.

Камфора — (спиритс оф Кемфор) лічить корчі, біль крижий, опухи. Суху можна розпускати в алькоголи і натирати.

Кріп і кмін — насіння їх обох, або одного з них варити в солодкім молоці 10 мінут і пити три рази денно. Лічить кольки, корчі, біль голови. Добре вимивати очи.

Крейда — потерту пити з водою, або їсти зі стравою. Лічить ослаблення в середині, нестравність, блідачку.

Лопух — Корінь варять в воді і змивають голову, коли є струпи. Лічить жіночі слабости (уплави).

Липовий цвіт — сушать і пють як чай. Лічить кашель, біль грудий, пропасницю.

Лянне насіння — варять і пють юшку на болі в жолудку, на біль грудий. Зварити густо і прикладати до ран. Це дуже помічне. Можна їсти сухі зерна.

Мятка — вивар лічить болі в середині, биття серця, нудности.

Морква — Сок з моркви добрий в слабостях грудей. Морква, як пожива, добра для очей.

Мід — Малу ложку меду і півкварти води варити 10 мінут. Пити 2 рази денно, це улекшує травлення. Розпущений рідко з водою і переварений лічить очи.

Огірки — росіл з огірків добрий на болі в середині. Добре прикладати на лишаї.

Овес — Кварту виполоканого вівса зварити в двох квартах води, варити довго, потім відцідити, до юшки додати 2 ложки меду і ще переварити. Пити два рази денно. Помножує кров і скріпляє здоровля. — Горячі обклади з вареного вівса, або навіть з полови, помагають при болю ніг, чи чого другого. Взагалі овес вважають добрим ліком. Можна приготовляти купелі слабим навіть з соломи.

Полин — вивар лічить жолудкові слабости, глисти, жовтачку, пропасницю. Побуджує до травлення.

Петрушка — потовчене листя лічить завалки і вкушення пчоли.

Пирий — вариться в сирватці, де кидаєсь кавалок чистого заліза. Пити три рази денно. Лічить нагле застудження, кашель, хрипку, біль грудей.

Папороть — корінь висушити і потерти. Вивар з нього лічить солітера (хробак, що жиє в кишках).

Подорожник (спориш) — вивар з нього лічить жовтачку, корчі в середині.

Румянок — вивар добрий на біль

в середині, застуду, дрож, горячку, біль горла.

Рута — вивар пити, лічить заворот голови, биття серця.

Дика рожа (свербивус) — вивар з свіжих, або сушених ягід лічить запір мочи.

Хрін — прикладати тертий, або листя, лічить кольки. Їсти тертий з медом, лічить кашель.

На кольки в грудях — з застудження, прикладати горячі обклади з ґрису, або положити плястер з гірчиці.

Попарення — прикладати квашену капусту, терті бараболі, моркву, лянний олій.

Цитрина — ділає на людське тіло взагалі добре; в усім може помагати, а в нічім не пошкодить.

На скалічення — помастити рану сирим білком, він засклепить рану і не допустить воздуху і пороху.

Спати — на лівім боці недобре, бо стискається серце.

Нагнітки — перше лікарство: не носити тісних черевиків. Друге — намочити мякушку з хліба в сильнім оцті і прикладати на ніч до нагніток. Опісля вишпортати. Коли ще не помогло, то повторити

Горяча вода — Коли вийде затроєння крови і рука чи нога скоро пухне, прикладати ручник намочений в горячу воду, такий горячий, що ледво можна втримати. — Горячі обклади добрі на всякі боляки, чи рани. Коли починаєсь нарив, то мочити його в горячій воді, або горяче прикладати. Прикладання горячої води до очей дуже помічне.

Що їсти — В кого в жолудку багато квасу, не повинен квасного їсти. Декому шкодять тоді овочі, мясо, молоко, також ярина. Тут є правило: не наїдайся добре. Коли ж ти зїв щось і воно тобі добре, їдж дальше, коли не добре — не їдж більше. — Людське тіло не потребує багато солодощів.

Це були би ті загальні способи лічення, яких люде вживали від давних часів.

Конференція в Квебеку в серпни 1943.
Сидять з ліва на право: Іден, Розевелт, княжна Аліція і Чоричл.
Стоять: Ирл Атлон, прем. Кінґ, Александер Кадоґан і Брекен.

УКРАЇНСЬКІ РОДИНИ, ЩО СПОЛЬЩИЛИСЬ.

Польська політика супроти українців була дуже нахабна і неперебірчива, а що поляки вдодатку мали і політичну силу, то потягнули до себе багато українських заможних родин — княжих і шляхоцьких.

Поляки знали, що так себе збогатять, а українців зубожать. Бо так забрали вони від українців не тілько велике майно, але і вченіших людей, яких народови завсігди треба.

Отже з родин, що мали титули князів, спольщилися:

Острожський
Корибут,
Вишневецький,
Друцький,
Гірський,
Заславський,
Збараський,
Лукомський,
Слуцький,
Голшанський,
Пронський,
Ружинський,
Кониський,
Калинський,
Козловський,
Добровицький,
Крушинський,
Санґушко,
Глинський,
Ростовський,
Корецький
і других багато.

З меншої шляхти:

Тишкевич,
Хоткевич,
Хрептович,
Сосновський,
Пац,
Сапіга,
Кміт,
Волович,
Плішка,
Война,
Стеткевич,
Кисіль,
Красносільський,
Шумлянський,
Шептицький,
Балабан,
Волківський,
Тріска,
Туркул,
Яловицький,
Виговський,
Баворовський,
Полянський,
Комарницький,
Желиборський,
Борецький,
Копистянський,
Лідушицький,
Дверницький,
Костюшко і др.

Впадає в очи, що більша часть вичислених імен мають закінчення „ський", або „цький", отже це українські закінчення. Такі закінчення походили від майна, чи місцевости, де майно тих родин було — Острожський від Острога, Шептицький від Шептиць, Збараський від Збаража, Козловський від Козлова і т. д. Це так, як ми нині говоримо, що коли хтось з Брендону, то кажемо „брендонський", коли з Алберти — „албертійський"... Отже закінчення „ський" і „цький" не є виключно польські — це наші українські.

Аджеж в нас є Грушевський, Руданський, Хмельницький, Олесницький і др. — це все українці. А їх родинні назви лише показують, з якого місця могли їх предки колись походити.

ДАЛАСЬ НЯ МАМЦЮ.

ЛЕМКІВСЬКА ПІСНЯ.

Далась ня мамцю, далась ня мамцю
Ой далеко од себе,
Заказувалас, заповідалас:
Не ход дівко до мене.

Терплю я рочок, терплю я другий,
Та не можу стерпіти,
Перероблюся в сиву зозулю,
Та прийдеся злетіти.

Ой прилечу я до твого саду,
Та сяду на сливицу:
Ой вийди, вийди моя мамочко
Зраненька на водицу.

Мамочка вийшла, гойшья, а гойшья!
Чого ти хочеш сива?
Прийшлам мамочко тай до садочку,
Бо я його садила.

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твоє біле тіло?
Моя мамочко, мій голубочку,
Од нагости змарніло.

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твої білі шати?
Моя мамочко, мій голубочку,
До коршмоньки забрато.

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твої сиві очи?
Моя мамочко, мій голубочку,
Та виплакалам в ночи.

ДЕЩО ПРО НАШУ ЗЕМЛЮ.

Простір.

Простір землі має 196,500,000 кв. миль. Простори суходолу мають 52,-372,000 квад. миль, або 26.61%.

З океанів найбільший є Спокійний, або Тихий і має 71,000,000 квадратових миль простору, або 36.05%. По нім іде Атлянтійський з простором 34,000,000 квадр. миль, або 17.29% земного простору. Третій по величині Індійський, що має 28,000,000 квадратових миль, або 14.22% земного простору. Четвертий — Антарктичний океан, 7,500,000 квадратових миль, або 3.8% всього простору землі, а пятий щодо величини є Арктичний (північний) океан з простором 4,000,000 квадратових миль, або 7.3% простору нашої землі.

Суходіл, як сказано вище, обіймає 52,372,000 квадратових миль, і він поділений на такі континенти: Европа — 3,879,000 квадратових миль, або 1.97%; Азія — 17.057,000 квадратових миль, або 8.63%; Африка — 11,515,000 квад. миль, або 5.81% простору землі; Північна Америка — 9,323,000 кв. миль, або 4.68%; Південна Америка — 6,889,-000 квадратових миль, або 3.72%; Австралія і тихоокеанські острови — 3,456,000 квадратових миль, або 1.69% земного простору; прибігунові околиці — 253,000 квадр. миль.

Клясифікація суходолу.

Північна й Південна Америка разом обіймає 16,212,000 кв. миль. З того степу є 40%, лісів 30%, гори, пустині й інші неврожайні околиці мають 18%; землі під управою є 12%.

Европа має під управою 27%, степу 24%, неврожайної землі 21%.

Азія має під управою 18% всієї землі, неуправної 45%, лісу 17%, пустині, гори й інші неврожайности 20%.

Африка має пустинь і інших неврожайних полос 28%, лісів 25%, неуправної ще землі 35%, землі під управою 12%.

Австралія має землі під управою 5%, пасовиск і степу 35%, лісів 35%, пустині 25%.

КІЛЬКА ДАНИХ ПРО КАНАДУ.

Канада обіймає третину території Британської Імперії і є більша від Зєдинених Держав разом з Аляскою о 111,992 квадратових миль.

Територія Канади обіймає 3,729,665 квадратових миль. Її простір рівнається майже просторови Европи.

Довжина берегів Канади, об які бють хвилі океанів, є майже така, як половина обводу земної кулі — 13,000 миль. Границя між Канадою і Зєдиненими Державами довга 3,000 миль — 1,600 миль суходом, і 1,400 водою.

Найбільший і мабуть найкращий у світі парк є в Канаді й обіймає 5.732 квадратових миль і величиною рівний 16-ом Швайцаріям. Місто Бенф у Скалистих горах (в Алберті) є „брамою" цього великанського парку.

Віддаль між Галифаксом на сході Канади, а Венкувером на заході є більша, ніж віддаль між Лондоном в Анґлії, а Галіфаксом.

З 370,000,000 акрів придатної до управи землі, західні провінції мають 218,900,000 акрів.

Перепис з 1941 року виказав, що Канада має 11,419,000 населення.

РІКА НІЛЬ.

Ніль — належить до найдовших рік в Африці і коли б не Ніль, то Єгипет був би пустинею.

Вода в Нілю пливе дуже поволи, бо спадистість дуже маленька. Ніль пливе долиною коло 10 до 12 миль широкою, а довжина Нілю буде коло 3,400 миль.

В липні починаються в Абисинії, звідки Ніль випливає, дощі і тоді вода в ріці підноситься 24 до 26 стіп і розливається на 12 миль. Це треває до жовтня, отже з води осідає багато намулу. Коли вода забереться, тоді сіють і садять по цілій долині і врожай буває такий, як нігде в другім місци на світі.

Однакож околиця нездорова, коли підчас великої спеки почне долина висихати.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС.

Вже в воєннім теперішнім часі заснувався Комітет Українців Канади (КУК) з представників ґруп, на які ділиться український загал в Канаді. І якраз цей Комітет скликав був в минувшім, себто 1943 році, Український Конґрес, що відбувся в Винніпеґу 23, 23 і 24 червня.

Доси українці в Канаді славилися Зїздами і Соборами, кругом яких їхня культурна праця збиралася. Думка про Конґрес в Канаді давнійша, та вкінци вона таки здійснилася.

Конґрес відбувся дуже успішно і величаво. Були делеґати від орґанізацій з цілої Канади, а крім того велике число гостей, так, що в Конґресі брало участь коло 800 людей. Окремо згадати б, що самих священиків було — українських православних 29, а греко-католицьких 27. Виголошено багато промов. Між бесідниками були й визначні анґлійці, як проф. Симпсон і проф. Кирконель.

Конґрес відбувся в будинку великого „Роял Александра" готелю (сіпіярського); окремі частини конґресової програми були в Плейгавз театрі і в Авдиторії.

Яке ж значіння мав згаданий Конґрес?

Загально можна сказати, що в Конґресі виявилася сила душі українського загалу.

Конґрес був несподіванкою для тих (ворогів українського народу), які думали, що український загал не є настілько свідомий і чуткий на поклик важної справи, щоби післав таке велике своє представництво на Конґрес, яке було.

Конґрес доказав, що праця в напрямі обєднання ґруп, на які український загал ділиться конечна. Першим овочем такої праці був Комітет, а дальшим Конґрес, в якім брали участь навіть ті, що ще недавно стояли від себе дуже далеко. Тут українці побачили, що обєднання можливе і потрібне.

Конґрес показав, що лише спільною силою можна велику працю виконувати, і що лише така праця буде користною цілому українському загаломи і що лише на таку працю дальший світ зверне належуть увагу.

Конґрес показав, що коли б знов в будучности веринула важна справа, то український загал стане при ній навіть ще більше однодушно, як цим разом.

Конґрес був зеркалом, в якім канадійські українці себе так побачили, як не бачили доси. Побачили свою силу і ті можливости, які перед його спільною силою і працею стоять.

А це добра запорука будучого.

ВСЯЧИНА.

Водопади в Канаді — В Монтморенсі водопаді вода спадає 250 стіп, в Наяґара 158 стіп, на канадійській стороні, на американській 158; в Йосемайт долині 2,600 стіп; Рибон Фалс 3,300 стіп.

Спів птахів — Найкрасше співає соловій, а за ним йде кілька родів жайворонків.

Великий птах — Кондор, рід мясоїдних птахів, що живе в горах Перу, розпростирає крила на 40 стіп.

Найбільші Дзвони — В Кінто, в Японії є мабуть найбільший дзвін на світі, бо високий 24 стопі, а криса грбі 16 цалів. В Москві був (не знати, чи є нині) дзвін 19 стіп і 3 цалі високий, обвід крис 60 стіп і 9 цалів, криса 2 стопі грубі. Він важив 183 тони.

Ціна золота і срібла — Кубічна стопа золота (12x12x12) важить коло 19,300 унцій, а срібла 10,500 унцій. Коли візьмемо, що унція золота коштує подна 20 дол. унція, а ціна срібла коло 1.30, то кубічна стопа золота коштує 400,000, а срібла понад 13,000 долярів.

В ЧІМ КРАСА?

Джерело людської краси спочиває в людській душі, в людськім розумі, в людськім успособленню. Краса лиця зівяне, волосся посивіє, але гарна душа ніколи не зміниться.

Всі люде хочуть бути гарними в очах других людей, а жінки найперше. І таке бажання належить до творчих бажань життя. Чого бажаємо, до того стремимо, те творимо і те здобуваємо.

Однакож не завсігди люде розуміються на дійсній красі — не знають її якости, ні змісту, ні розміру. Як малосвідомі не розуміються на золоті і можуть брати кождий жовтий метал за золото.

Коли ходить про жінок, то найкрасшою жінкою є жінка широкосвідома, думаюча, здержлива, скромна, обережна, без претенсій; та, що знає, де говорити, де мовчати; що вміє відріжнити гарне від поганого, розумне від дурного; та, що найперше радиться свого розуму і свого смаку і має відвагу йти за його вказівками; та, що ставиться до життя з почуттям обовязків, як робітниця в крузі того життя, серед якого вона знаходиться.

Жінка, в якої можна спостерігати такі прикмети, є гарною жінкою. Її внутрішну, отже моральну красу буде видно в її бесіді, в її голосі, в її погляді, в її поведенню — буде видно навіть в її мовчанці. Вона буде гарною, як людина.

Доперва тепер приходимо до одежі.

Здержлива і думаюча жінка буде мати на все міру і непотрібного і невідповідного не вбере на себе. Вона образ, а одежа рамці — і вона буде розуміти, що рамці не повинні бути красші від образа, а то образ стане безвартним.

Лише недумаючі люде хочуть надати собі більше краси і вартости накопичуванням одежі і прикрас, однакож те накопичування є свідоцтвом проти них. Через їхнє зверхне багацтво видно їх внутрішне убожество.

Голмс.

ПОРІВНАННЯ МІР ДОВЖИНИ.

Нераз приходиться в бесіді чути, або в книжці читати про ріжні міри довжини, що були в тих краях, де жили українці, отже стає питання: як таку довжину порівнати з мірами довжини в Канаді, чи Стейтах? Тут подаємо порівнавчу табличку деяких таких мір, а хто вміє хоч трохи рахувати, то решту сам собі вирахує.

Давна австрійська миля (що була в Галичині і на Буковині) мала 7.586 кільометрів, себто трошки понад 7 і пів кільометра.

Австрійська миля мала 7.112 російських верстов.

Австрійська миля мала 4.714 анґлійських статутових (урядових миль), отже 4 милі і несповна три чверти милі.

Російська верства мала 1.067 кільометра, отже була трошки більшою від кільометра.

Російська верства мала 0.141 авст. милі.

Російська верства мала 0.663 анґлійської милі, оже була трошки меншою, ніж анґлійська миля.

Кільометер має 0.621 анґ. милі.

Кільометер має 0.937 рос. верстви.

Кільометер має 0.132 австр. милі.

Анґлійська миля має 1.609 кільометра.

Анґл. миля має 1.508 рос. верстви.

Анґл. миля має 0.212 австр. милі.

Саме добро.

Брав собі ненашої віри чоловік українську дівчину за наймичку і каже:

— Тобі, Галочко, буде в мене, як в небі; більше будеш сидіти, ніж робити. Встанеш рано, підметеш хату, тай сядь; винесеш сміття, тай сядь; внесеш дров, тай сядь; принесеш води, тай сядь; і так цілий день сядь, сядь, сядь... Та й страва для тебе буде добра: звариш бараболю — юшка твоя, звариш раки — юшка твоя, звариш яйця, юшка твоя; кости з мяса всі твої.

На такий лад завсігди потішали Український Нарід ті, що хотіли над ним панувати. Нехай дасть себе в руки взяти, а буде йому житися, як в раю.

ПОЯСНЕННЯ НАЗВ ДЕЯКИХ ЗВІРІВ І ПТАХІВ.

Тур (анґ. юрас, урус) — дика худоба, дикий віл, що жив давніше на Україні і в середній Европі, пізніше вигинув. Це рід буйволів. В нас ще нині кажуть: „Дівка, як тур" — себто здорова, сильна. І був князь Буйтур Всеволод".

Зубр (анґ. байсон) — подібний до тура і до американського буйвола, покритий зпереду довгою шерстею. Залишився тепер в Біловіській пустини в Европі і на Кавказі, де його уряд охороняє від винищення.

Соболь (анґ. сейбл) — жив колись на Україні, а тепер лише на Сибірі. Належить до того роду, що куна (анґ. мартен). Буває до три чверти ярда довгий, пушистий хвіст, шерсть довга густа, яснобура. Шкіри дуже дорогі на кожухи.

Куна (анґ. мартен) — до пів ярда довга, є кілька родів Колись на Україні шкір куни вживали замість грошей.

Тхір (анґ. полкет) — з того роду, що куна. Нищить миші, щурі, кури, гуси, качки. Шкіри добрі на кожухи.

Ласиця (анґ. візел) — з того роду, що куна, в літі зверха бура, в зимі вся біла.

Сокіл (анґ. факн; гавк) — рід яструба, є їх кілька родів. Так званих „мандрівних соколів" (коло пів ярда довгий) приучували ловити менших звірів, як заяців. До того роду, що сокіл, належать орли, каня.

Орел (анґ. іґл) — є кілька родів.

Каня (анґ. кайт) — також звуть „шуліка", рудаво бура, або чорна птиця, з роду яструбів.

Сойка (анґ. наткрекер) — птиця з воронячого роду, рожево-сіра, крила з синіми і білими пругами, на кінци білі. Живиться комахами, малими пташками, жолудями, оріхами. Мясо з неї їдять. — Дівчину звуть „Сойкою", коли несподівано без важної причини крикне. І сойка, коли перелітає, без причини кричить.

Дрофа, дрохва — це найбільший сухопутний птах в Европі. Має курячий дзюб, довгу шию, сильні ноги бродить по воді. Довга ярд, а важить до 30 фунтів, або більше. Жила всюди на Україні, головно в степових сторонах. Також в Азії й Африці. Мясо дуже ціниться. В нас про дуже тяжку курку кажуть: „Тяжка як дрофа".

Видра (анґ. отер) — з родини кунів, має між пальцями ніг болону до плавання і сплощений хвіст. Живе над водами, живиться рибами. Шкіри цінні.

Бобр (анґ. бівер) — живе на мілких ріках, де будує з дерева греблі і так зупинює воду, робить стави, щоби мав де жити. На задних ногах має болону до плавання, а хвіст покритий лускою. Шкіра дуже цінна.

Сорока (анґ. меґпай) — з роду ворон, чорна, а на плечах і на споді біла; довгий хвіст; їсть, що попаде. Любить блискучі річи і деколи забирає їх і ховає. Є в Канаді.

Соловій (анґ. найтінґейл) — завбільшки горобця, сірий, живиться комахами, дуже полохливий. На весні вечером і в ночи самчик гарно співає. Спів соловія належить до найкращих.

Жайворонок (анґ. ларк) — з горобячого роду, але трошки більший, як горобець. Є кілька родів, а на Україні найбільше знаний „жайворонок звичайний" (анґ. скайларк), що дуже гарно і довго співає підлетівши високо в воздух. — До жайворонків належав посмітюк (посмітюха), з чубочком, що зимою з горобцями літав коло хатів.

Перепилиця (анґ. квейл) — з роду диких курий, подібна до куропатви, бура. Живе по полях, звичайно бігає. Спів її, чи крик подібний до „підпіліть". Мясо дуже смачне.

Борсук (аґн. беджер) — з роду куни, на низьких ногах, шерсть густа. Живиться ягодами, комахами, мишами, вужами. Зимою спить.

Струсь (анґ. острич) — рід великих птахів в Африці, що не літають. Піря цінне для прикрас.

Зазуля, зозуля (анґ. куку) — попеляста, з білими пругами зі споду, видає клич: куку, куку. Гнізда не будує, але підкидає яйця в чужі гнізда і чужі пташки її діти виховують.

Бузьок, бусель, чорногуз, лелека (анґ. сторк) — великий птах, що звичайно будував велике гніздо на верхах будинків. Сам понад ярд високий, білий, кінці крил чорні. Живиться жабами, ящірками, вужами. В Америці його нема.

Подані тут описи звірів і птахів, які нераз згадуються, з додатком анґлійських назв, будуть інтересні молодшим, які тут виховали. І старші можуть довідатися, як по анґлійськи вичислені звірі і птахи називаються.

БУДІВЛІ СТАРИННОГО СВІТА.

Найбільша піраміда — в Єгипті висока 543 стіп, боки вдолині довгі по 693 стіп кожний, збудована на 11 акрах площі. Верстов каміня має 208. Багато каменів мають 30 стіп довжини, 4 ширини, а 3 грубости.

Колісей — великий театер (амфітеатер) в Римі мав місця для 80, до 100 тисяч видців, був збудований на 5 і пів акрах площі. Тут билися Ґлядіятори і на перших християн пускано звірів.

Соломонова святиня — збудована коло 1014 р, перед Христом, була 107 стіп довга, 36 стіп широка, а 54 стіп висока. Входова прибудова була 36 стіп довга, 18 широка.

Сесостріс — єгипетський фараон, що жив кілька тисяч літ перед Христом, казав зробити величезні фіґури — подобу себе і жінки, по 50 стіп високі, а своїх дітей по 28 стіп. І поставив ті фіґури в святини.

В будівли Святині Сонця в Баальбеку, в Сирії, є одноцільні камені понад 60 стіп довгі, 24 грубі, а 16 широкі, рівно вигладжені і повирізблювані. Їх треба було спровадити сюди з дальшого каменолому. Є там також шість величезних колюмн, кожда складаєсь з трох каменів, кождий камінь має в промірі 7 стіп. Кожда колюмна висока 70 стіп. — А є переказ, що Сесостріс спровадив був до Єгипту з Арабських гір, камінь 32 стопі широкий, а 240 стіп довгий.

Святиня Діяни — В Ефезі була святиня присвячена богині Діяні (богиня місяця) — 425 стіп довга, 225 стіп широка, з 127 колюмнами по 60 стіп високими, що підпирали дах. Її будували 220 літ. Діяна, це латинська назва; греки звали її Артеміс — Артеміда.

В українській коляді співаєсь:
„Як Сина породила Панна
Падає в Ефезі Діяна".

З одного каміня — В Іпсамбулі, в Нубії (між Єгиптом й Етіопією) є давна святиня, викована з одної великої скали. В ній є 4 камінні фіґурі, кожна по 65 стіп висока.

Педестал — себто підстава під памятником Петра Великого в Петербурзі з ґраніту, важила 1,217 тонів і її перевозили 4 милі землею, а 13 миль водою. Отже будували окрему залізничу дорогу, якою 60 людей цей тягар приборами поволеньки тягнули.

Нинішні механіки не можуть додуматися, яких приборів вживали старинні будівничі для перевоження і підношення таких тягарів. Аджеж це для нинішних приборів забагато.

Все чужинці.

Лихий був хтось на американців і дорікає:

— Панове! Скажіть, що американці зробили? Нічого! Рови і канали в цілій Америці викопали чужинці. Залізниці побудували чужинці. В копальнях працюють чужинці. Хто голосує, як прийдуть вибори, як не чужинці? Так панове! Чужинці навіть Америку відкрили! Без них ви не мали би Америки!

— Це лише звичайний чирак в вас на шиї — каже лікар — але ви мусите мати його перед очима, доки не загоїться.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ.

1. Рано встати, а вчасно оженитися — не пожалуєш.

2. Рахуби повні губи, а мошонка порожна.

3. Нема риби без кости, а чоловіка без злости.

4. Ще з нашого роду не було злого заводу.

5. Не дивниця, що в Різдві метелиця.

6. Рік ми зійшов, як з батога траснув.

7. А що вони там робили? — Табаки понюхали, ради послухали та до дому пішли.

8. Ой куме, чому за вами оден сніп, а за мною два? — А, господарю, бо ви робите собі, а я вам.

9. Де я ся родила, там і кропива мила.

10. Лучший буває розмисл, як замисл.

11. Розмово моя люба! Ти мовчиш, а я слухаю.

12. Більше в нього розуму в пяті, як в тебе в голові.

13. Бувай здоров розуме — побачимося аж завтра! (Так казав пияк).

14. Кого хоче Бог покарати, тому розум відбере.

15. Сам варив сам і пік, тай так минув його вік. (Про безженного).

16. Від сварки до бійки — рукою подати.

17. Як мають сказати „свиня", то говорять найперше: „Шаную день святий, сонічко ясне, образи святі, коси дівочі, кавалєрський стан, тай вас яко чесних, тож вибачайте . . . свиня".

18. Де будь, там будь, а свого не гудь.

19. Нині такий світ: Як чоловік попоїсть, то думає, що другий їсти не хоче.

20 Прийшов свічки погасити. (Хто приходить до церкви пізно).

21. Свояки: як наш батько горів, то їх батько грівся.

22 Тут щоби святий до вас прийшов, то би не витримав. (Між сварливими).

23. Сила без голови шаліє, а розум без сили маліє.

ЛЮДСЬКІ МОВИ.

Всіх мов на світі буде коло 3,000 А що деякі мови бувають до себе менше, чи більше подібні, отже творять вони ґрупи, чи родини мов. А ті ґрупи можна ще звести до більших загальних ґруп. І так:

1. Мови індо-ґерманські, а в тім:
Ґерманські (німці, анґлійці, шведи і др.).
Індійські.
Романські (італійська, французька і др.).
Словянські.
Інші (литовська, лотишська).
2. Мови односкладові (Китай).
3. Японсько-корейські.
4. Дравідські.
5. Тюрко-фінські.
6. Мови середно-африканські.
7. Маляйські.
8. Семітсько-арабські (жидівська і др.).
9. Мови Банту (мурини).
10. Індіянські (Америка).
11. Кавказькі.
12. Ще інші (пр. баскійська, що не має собі подібної).

Вчені зачисляють українську мову до найкрасших мов світа.

ЛЮДСЬКІ РАСИ.

Люде діляться на багато рас, а ті можна звести до кількох. Ось вони:

1. Біла, або кавказька раса.
2. Жовта, або монгольська.
3. Чорна, або муринська.
4. Бура, або маляйська.
5. Червона, або індіянська.

Поза ними ще є такі раси, що їх можна окремими расами вважати.

ЛЮДСЬКИЙ ВІК.

Чоловік жиє пересічно 35 літ.

На кождих 1,000 людей 30 живе до 70 і трошки висше; 630 від 16 до 69. 100 літ доживає 1 на 1000, а 80 літ оден на 500 осіб.

Четвертина людей вмирає між дитинством, а дозрілим віком.

Річно на 1,000 людей вмирає 27.

ГУМОР.

І співати не можна?

Дала мачуха своїм дітям їсти, тай ще доброї пшоняної каші, а пасинкови ні. Каже:

— Другим разом за двох наїсишся!

Дивиться пасинок, тай почав співати собі під носом:

— І я би зїв, і я би зїв! Гей, гоя, гоя! І я би зїв!

— А березової каші не хочеш?! — каже мачуха.

Тоді пасинок:

— Ото! Вже й поспівати не можна!

Не варта жити.

Був колись собі такий пияк, що вже перед самою смертю каже дітям:

— Ох тяжко мені діти! Дайте хоч чарочку горівки, поки з цим світом розпрощаюся.

Діти внесли, та не дають.

— Нехай трошки постоїть — кажуть — та розмерзнеться.

— А хіба замерзла?

— Замерзла.

— Коли вже й горівка замерзає — каже — то не варта на світі жити доброму чоловікови!

Повернувся на другий бік і вмер.

Непорозуміння

Вмерла Степанови жінка. Якось по похороні ходить він по подвірю і говорить сам до себе:

— В сінях її нема, в шопі нема, і де вже я не дивився — нема і нема...

Сусіда, що збоку слухала:

— Не сумуйте, сусідо, звісно — Божа воля. Бог дав, Бог взяв. Нехай спокійно спочиває!

Степан:

— Дайте мені спокій з жінкою! Я шукаю за сокирою.

Лік на нерви.

— Пане доктор, може би дали яку пораду на нерви мого чоловіка.

— Пораду... Добре. Виїдьте на місяць-два...

— А куди?

— Ви до Венкуверу, а він до Галіфаксу. Це добрий лік на нерви.

Примірний син.

Їдуть залізницею два чоловіки і говорять.

— У вас є діти?

— Є оден син.

— А чи курить він?

— Ні.

— А чи любить собі підпити?

— Ніколи.

— А танцює?

— Ні.

— А чи любить по забавах ходити?

— Не любить.

— Гарно! Дуже гарно! Значить — ночами не волочиться.

— Ні! Спати йде дуже скоро.

— А кілько йому літ?

— Шість місяців.

Вчена промова.

Не в нашому це було краю, а десь. Вмер високий достойник, може ґенерал, може міністер, або ще щось. Отже як його ховали, то багато похоронних промов було, а оден бесідник хотів говорити дуже по вченому, отже й каже:

— Що це лежить? Тіло. А чого воно лежить? Бо їх благородіє вмерли.. Смерте, смерте, сухоребрице!... Не дармо тебе латинці назвали морс, бо як морснеш кого, то аж ноги задре!

Думала, що він.

Їздив чоловік до моря, на море подивитися, скупатися. Був там два тижні. Коли вернув, каже жінка:

— Слава Богу, що ти вернувся, а то я так журилася, я не думала тебе бачити...

— А то чому?

— Та тому, що я вичитала в ґазеті, що там якийсь божевільний скочив зі скали в море і втопився...

Добрі робітники.

— Кілько вас всіх працює в коваля?

— З ковалем трох?

— Трох... А без коваля?

— Без коваля ми малощо робимо.

ЗМІСТ КАЛЄНДАРЯ.

ПРОЗА

	Сторона
Калєндарні відомости	3—7
Калєндар по місяцях і днях, Устав	8—30
Історичний Калєндар	32
Новорічні бажання	35
Українська Святочна Леґенда	38
З писань Осипа Маковея	39
Уваги молодим людям	42
Михайло Старицький — життя і вірші	43
Чорнохліб — Подорож Шевченка	45
Бог в українських приповідках	58
З того світу	59
Як жили і святкували два сусіди	61
Як Хмельницький принимав послів	65
Чорнохліб — Культурні корови	69
Громадська делеґація	73
Як Кир починав царювати	75
Подорож „інкоґніто"	77
Дещо з нашої політики і дипльоматії	79
Подібність близнят	82
Українські вояки	83
Будь ласка повторіть	88
Дім, діти, виховання	89
Де і коли сміятися	92
Людська довговічність	93
Донька свого народу	95
Історія шахів	96
Назви деяких дерев, корчів, овочів	97
Як жінка вратувала чоловіка	100
Григорій Сковорода	101
Воюючі держави в минувшій війні	104
Велика французька революція	105
Коли гроші знайшла	106
Доля народів. — Шлях великих	107—8
Про писання листів	109
Знання мов. — Двоє дітей	113—4
Лічничі рослини і поради	115
Українські родини, що спольщились	117
Дещо про Землю, Канаду, Ніль	118
Український Конґрес	119
В чім краса? Міри довжини	120
Про деяких звірів і птахів	121
Старинні будівлі, Мови, Раси, приказки, гумор	122—4

ВІРШІ В КАЛЄНДАРІ:

Новий роче! сторона 33; З Шевченкових поезій — 34; З віршів Старицького — 43; Свати — 60; Рідні брати. Веснянка — 64; До ночи — 72; Український полк іде — 76; Пісня про правду і неправду — 81; Народна слава — 87; Питання — 94; Минають дні — 100; Патріот — 103; З віршів Б. Лепкого — 112; Далась ня мамцю — 117.

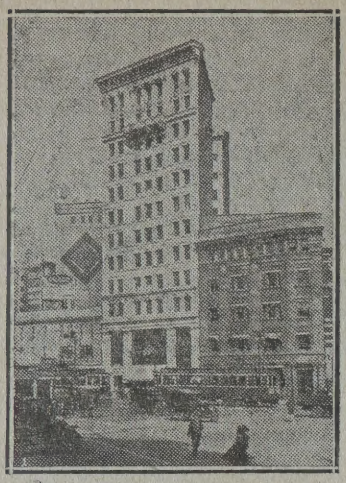

McARTHUR BUILDING,
Cor. Portage Ave & Main St.

Телефон Бюра 95 075 Резиденції 52 502

ДР. ВОЛ. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

M.D. (Man.), L.M.C.C.

ОПЕРАТОР, ЛІКАР, АКУШЕР.

Спеціялізує при операціях найновішими способами для знечулення.

Маємо апарат Рентґена для знимання ЕКС-РЕЙ (X-RAY) Пересвітлювання Флуороскопією і Радіятермія (Short Wave Therapy)

Адреса канцелярії:
DR. V. F. BACHYNSKI
405 McArthur Bldg.
WINNIPEG, MAN.

Резиденції:
281 SCOTIA STREET
До резиденції приймається лиш вечорами і через апойнтмент.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В ЕДМОНТОНІ

МАЄ НА СКЛАДІ: Найновіщі театральні книжки та прибори до характеризації, Ноти для хорів, Оповідання, Повісти, Романи, Тлумачі, Календарі, Образи і інші річи, які входять в обсяг книгарства.

ВЕЛИКИЙ СКЛАД: Ґрамофонових рекордів, Ґрамофонів, Радій, Скрипок, Мандолін, Ґітар і всі прибори до музичних інструментів.

Продаємо Канадійські і Старокраєві нитки, Канви і Узори до вишивання.

Адреса:

UKRAINIAN BOOK STORE

10348—101 Street Edmonton, Alta.

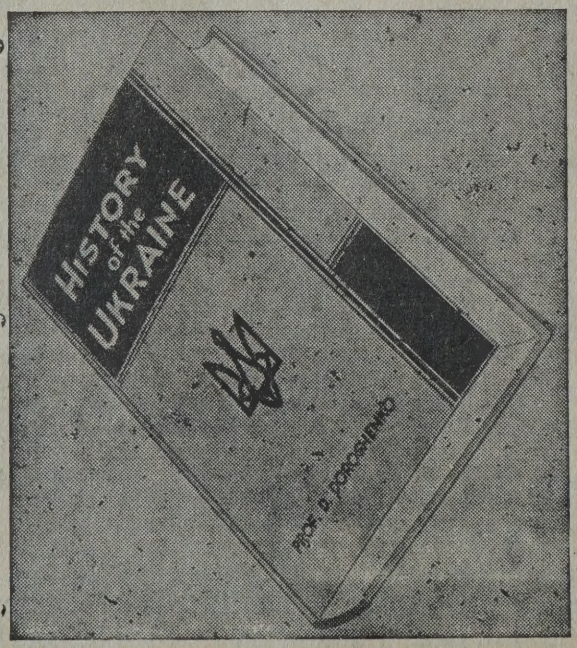

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Написав Проф. Д. Дорошенко

Вступне слово написав
Проф. С. В. Симсон.

Ця Історія України повинна знаходитися в кожній свідомій українській хаті.

Оправлена в сильне полотно і коштує з пересилкою **$3.50.**

Замовлення посилайте до:

UKRAINIAN VOICE

Box 3626 Winnipeg, Man.

ДР. Г. НОВАК

M.D., C.M.

ЛІКАР, ХІРУРҐ і АКУШЕР

Dr. G. NOVAK
459 Selkirk Ave., cor. Powers St.

WINNIPEG, MANITOBA
Телефон: 54 351

ДР. П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

веде свою канцелярію
під числом:

592 SELKIRK AVE.
WINNIPEG, — MANITOBA
Телефон офісу 55 043

ДР. І. ВЕРХОМИН
і
ДР. П. Г. КОЗЯК

ЛІКАРІ Й ОПЕРАТОРИ
X-Рей і Фізіо-Терапія
Тел. Офісу 24543

Dr. J. VERCHOMIN — Тел. дому 25884
Dr. P. H. KOZIAK — Тел. дому 81862
541 TEGLER Bldg., EDMONTON, Alta.

ДР. П. ГУЦУЛЯК

Дентист

веде свою канцелярію під ч.
270 PHYSICIANS & SURGEONS Bldg.
86 BLOOR STREET West
TORONTO, ONT.
Телефон KI 6727

Вечорами тільки за попереднім умовленням.

ДР. Ю. Е. ДРАҐАН

M.D., C.M., L.M.C.C.
Лікар, Акушер і Оператор

Член Домінияльної Ради Лікарів.
З практикою по шпиталях
в Рочестер, Філаделфії,
Бостоні, Ню Йорку
та Балтімор.

611 Canada Building,
SASKATOON, SASK.
(Коло сієнарської стації)

Ukrainian Book Store

229—20th Street West
SASKATOON, SASK.

Найновіші українські книжки,
музичні інструменти і т. ін.
На бажання висилаємо наш
катальоґ даром.
За точну і чесну обслугу ручить

П. ТКАЧУК, власт.

ДР. П. ПОТОЦЬКИЙ

M.D., L.M.C.C.

Лікар, Акушер і Оператор

Dr. P. POTOSKI

YORKTON, SASK.

Телефон 117

А. Т. ВАВРИНЮК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК,
НОТАР і т. д.

Перепроваджує всякі судові справи —
карні, цивільні, спадкові і розводові.
Також справи старокраєві.
Адреса:

A. T. WARNOCK, LL.B.
Barrister & Solicitor
Ramsay Block, Tel. 63
DAUPHIN, MAN.

HEAP, ARSENYCH and MURCHISON

Адвокати, Повновласники, Нотарі і т. д.

Перепроваджуємо судові справи, карні і цивільні. Також справи старокраєві. Позички на звичайний процент на оброблені фарми і міські реальности.

ПИШІТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Адреса:

712 McINTYRE BLOCK,

Winnipeg, Man.

Телефон 94 122

ДР. М. ПОТОЦЬКИЙ

M.D., L.M.C.C.

Лікар, Акушер і Оператор

Dr. M. POTOSKI

FRANKLIN BLOCK

Телефон 416 Box 656

DAUPHIN, MAN.

І. Р. СОЛОМОН

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і т.д.

Перепроваджує всякі справи — карні і цивільні.

Адреса:

J. R. SOLOMON, LL.B., M.L.A.

701 McIntyre Bldg., Winnipeg, Man.

Телефон 93 071

М. Н. ГРИГОРЧУК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК ітд.

Перепроваджує всякі судові справи, карні, цивільні і тестаментальні.

Адреса:

M. N. HRYHORCHUK, B.A., LL.B.

Box 81, Ethelbert, Man.

„ВІСТНИК"

Орґан Української Православної Церкви в Канаді.

ПОЧАВ ВИХОДИТИ 1924 РОКУ.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦИ.

Побіч справ релігійних і церковних „ВІСТНИК" інтересується справами Української Культури, справами виховання і взагалі громадськими справами українського життя.

В „ВІСТНИКУ" знайдете матеріял, якого не знайдете деинде — і тому „ВІСТНИК" повинен бути в КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ.

ПЕРЕДПЛАТА НА РІК ОДЕН ДОЛЯР.

Адресуйте:

THE HERALD

BOX 3626 Sta. B. **WINNIPEG, MAN.**

B37158

Springfield Fire and Marine Insurance Company

МАЄТОК
цеї компанії
виносить поверх
$40,000,000

ОБЕЗПЕЧЕНЬ
виплатила компанія
поверх
$230,000,000

ОБЕЗПЕЧУЄ ВІД ВОГНЮ, БУРІ, ГРАДУ і ВІД УШКОДЖЕННЯ
Відшкодовання виплачує ретельно і скоро.

ГОЛОВНЕ БЮРО НА КАНАДУ — 460 St. John Street, — MONTREAL, Que.

J. A. GRANT, Manager for Man. and Sask. — 501 Paris Bldg., Winnipeg, Man.

Ця Компанія має своїх представників по цілій Канаді.

УКРАЇНСЬКІ ПРЕДСТАВНИКИ:

UNION INSURANCE AGENCIES - 290 Garry Street - Winnipeg, Manitoba

ВОЛОДИМИР Г. КОМАН PHONE 96 626

ГУРТОВИЙ СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

Повний вибір усіх церковних річей найкращої якости по приступних цінах.

Направляємо, відновляємо і позолочуємо: Чаші, Хрести, Павуки, Свічники, та всякі інші металеві річи.

Перед купном — пишіть в рідній мові по наш катальоґ.

СОЛІДНІ РІЧИ — ДЕШЕВІ ЦІНИ — ЧЕСНА І СКОРА ОБСЛУГА.

William Gross & Company

322 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.

114

що це подібний
кличе. Тоді запи
там? і назад одержа
хто там? Тоді кличе во
„прийди та побавимось",
зад повертає цей голос „при
ди та побавимось". Подумала
вона, що це друга дівчинка в му-
рах замку, тоді знова кликнула
„покажися!" тай знову отримала
відповідь „покажися". Здивова-
на кличе дальше, ти не добра дів-
чина і тут одержала таку саму
відповідь, ти недобра дівчина. З
жалю що хтось з нею дрочиться
закликала і каже: „Не дрочися зі
мною, бо скажу старшому брато-
ви", тай знов почула напружений
голос, не дрочися бо скажу стар-
шому братови.

Зараз побігла і прикликала

за
яку
ду,
джу
ні, ко
то др
комуск
самі бу
Бо ехо
доброго
зад до н
учинок, я
крити ані

...ні і читаємо:
...знання". — Дан.
...а едукація мас стала
...о, винаходи й відкрит-
...ки щоденними явищами.
...е побільшене знання між
людьми, котре повстало по Бо-
жому провидінню є одним з мо-
гутніх впливів що вяже несвідо-
мість й самого противника „При-
готовляючи день" для встанов-
лення царства Божого на землі.

Побільшене знання у всіх на-
прямах побуджає почуття чоло-
віка аби пізнав які права але-
жуть до него (а не диктаторство),
й яку свободу має мати. Отже
при помочи такого знання тепе-

...е
...о,
...ів-
...іт.
...бу-
...дом
...1440
...кни-
...ництв.
...чинив-